

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 812.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Ministeri Gyllenberg.

18/1-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICNING

Tallinnaessa, tamik.18p.1934.

N:o 37.

1 215-Sal 34
22/1-34 - 1
5 E12

Ulkoasiainministeriölle,

Oheisena pyydän Ministeriölle kunnioit-
taen lähettää Tallinnan Lähetystön raportin No.1,
mikä käsittelee

Viron puoluesuhteita kunnallisvaalien
valossa.

Ministeri:

B. Ryssänen

Tallinna -

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Tallinna - ssa 18 p:nä tammi-kuuta 19 34.

22/34

1 / 215 Sal

38

5 C12

Asia: Viron puoluesuhteista
kunnallisvaalien valossa.

Viron kunnallisvaaleihin, jotka suoritettiin kaupungeissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa kuluvan kuun 14 p:nä ja maalaiskunnissa edellisellä viikolla, liittyy tällä kertaa tavallista suurempi mielenkiinto. Niissä nimittäin rintamamiehet esiintyivät ensi kertaa poliittisena puolueena ja niiden tuloksia pidetään täällä ja ehkä syyllä oireellisina keuhkälä tapahtuvien riigikogun ja presidentin vaalien suhteen. Tähän nähden lienee niiden selostaminen erikoisessa tiedoituksessa paikallaan.

Maaseudun vaalit, joista tarkempia tietoja vielä puuttuu, osoittavat rintamamiehillä olleen huomattavampaa menestystä vain Etelä-Virossa. Tämän selitetään johtuvan siitä, että näissä vaaleissa ehdokkaat asetetaan etupäässä paikallisia oloja silmälläpitäen, osittain myös siitä, että puolue ei monin paikoin asettanut mitään erikoisehdokkaita.

Puolueiden nykyisten voimasuhteiden katsotaan sen sijaan esiintyvän selvinä kaupunkivaaleissa, joihin osanotto kautta maan vaihteli 65-80 % välillä. Tallinnassa äänesti äänioikeutetuista 68 %, Tartossa 71 %, Narvassa 79 %.

Joskaan tulokset tätä kirjoittaessa eivät vielä ole lopullisesti lasketut, voidaan kuitenkin todeta, että rintama-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

miehet ovat saaneet ääniä enemmän kuin mikään muu puolue ja että heidän puolueensa on tällä hetkellä katsottava Viron voimakkaimmaksi puolueeksi. Suurimmissa kaupungeissa, kuten Tallinnassa, Tartossa ja Narvassa, ovat rintamamiehet saaneet noin puolet koko annetusta äänimäärästä. Eräiden pienten ryhmien hyväksi annettujen äänien mennessä hukkaan tulevat he saavuttamaan esim. Tallinnan valtuustossa ehdottoman enemmistön, arvatavasti 47 paikkaa 87:stä.

Tämän tuloksen ovat rintamamiehet saavuttaneet etupäässä kommunistien, keskustapuolueiden sekä osittain myös sosialidemokraattien ja saksalaistenkin kustannuksella. Jos vertaamme nyt tapahtuneita vaaleja edellisiin eli v:n 1930 kunnallisvaaleihin Tallinnassa, huomaamme "työläispuolueen" 8604 äänestä jääneen sen seuraajalle "työläisten ja työttömien" kommunistiselle ryhmälle vain 1624 ääntä. Keskustapuolueiden yhteinen äänimäärä on huvennut miltei puolella, 13751 äänestä 7500 ääneen. Sosialidemokratit äänestäjät ovat vähentyneet noin kolmanneksella, 9833:sta 6830:een, ja saksalaiset noin viidemeksellä, 4584:stä 3668:aan. Tulokset muista kaupungeista viittaavat, joskin suhdeluvat jonkun verran vaihtelevat, samaan suuntaan. Poikkeuksen tekee oikeastaan vain Pernu, jossa keskustapuolueet entiseen tapaan saavuttivat enemmistön.

Rintamamiesten vaalivoittoa tarkastaessa, mikä takaa heille noin kolmanneksen kaupunkien ja taajaväkisten yhdyskuntien valtuusmiesten paikoista, on samalla syytä panna merkille, että heidän kunnallisvaaleissa saavuttamansa äänimäärä on paljon pienempi kuin heidän äänimääränsä viime syksyisessä kansanäänestyksessä. Niinpä 18 suurimmassa kaupungissa heidän äänimääränsä muodosti nyt 61.219 ääntä sen sijaan että kansanäänestyksessä heidän ehdotuksensa hyväksi oli annettu 131.736 ääntä. Olosuhteet tällöin olivat kuitenkin kieltämättä toiset,

sillä heidän ehdotustaan kannattivat puolueena peltomiehet ja lisäksi tyytymättömät aineet muissakin puolueissa.

Nyt tapahtuneiden kunnallisvaalien tulosten perusteella voidaan katsoa, että tulevan kevätkauden suurissa vaalitaisteluissa tulee esiintymään vain kolme voimatekijää: rintamamiehet, peltomiehet ja sosialidemokratit, joiden viimeaikaisten äänestäjäjoukko on kuitenkin entisestään huomattavasti harventuneet. Keskustapuolueet, joiden keskuudessa aina kansanäänestyksestä saakka hajoamisprosessi on käynnissä, ovat menettäneet kannattajajoukkonsa ja saanevat ainakin toistaiseksi tyytyä vaatimattomaan osaan Viron poliittisessa elämässä.

P. H. Heikkinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 812.

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Hynninen.

25/1-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICNING

Tallinnassa, tammik.25 p.1934.

No 50.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

3 / 215 Sal 34

27/1-34 - 1

Ulkoasiainministeriölle,

5 012

Oheisena pyydän Ministeriölle kunnioittaen lähettää Tallinnan Lähetystön tiedoituksen No.2, mikä käsittelee

Viron hallituksen menosääntöesitystä
varainhoitovuodelle 1934/35.

Ministeri: *R. S. L. ...*

Tallinna SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Tallinna - ssa 25 p:nä tammi kuuta 1934.

3 / 215 Sal 37
27/1-34 - -

5 C12

Asia: Viron hallituksen menosääntö-
esitys varainhoitovuodelle 1934/35.

Viron valtion varainhoitovuosi alkaa, kuten tunnettua, kunkin vuoden huhtikuun 1 päivästä ja hallituksen esitys menosäännöksi jätetään riigikogulle tammikuun kuluessa. Jättäessään kuluvan kuun 16 p:nä esityksen varainhoitovuoden 1934/35 menosäännöksi talousministeri esitti samalla lavean katsauksen Viron talouselämän kehitykseen viimeisten 15 vuoden aikana, mitä katson olevan syytä selostaa erityisenä taloudellisena tiedoituksena. Esittämiensä numeroiden perusteella katsoi hän talouspulan jo sivuuttaneen käännekohtansa, mutta samalla tarvittiin hänen käsityksensä mukaan vielä paljon aikaa ja ponnistuksia ennenkuin kestetyin pulakauden sivuilmiöt ja jälkivaikutukset ovat tulleet täysin voitetuiksi.

Talousarvioesitys on tasapainossa: menot 65,8 milj. kruunua ja tuloja on arvioitu kertyväksi täsmälleen sama määrä. Kun ylimääräisenä tulona on otettu huomioon sotalaivojen myymistä saadut 2,2 milj. kruunua, mikä summa on merkitty menopuolelle ylimääräisenä menona uusien sotalaivojen rakentamiseen, jää varsinaisiksi tuloiksi 63,6 milj. kruunua, mihin siis myöskin varsinaiset menot arvion mukaan nousevat. Tämä summa on sivumennen sanoen jotenkin täsmälleen sama kuin rahalaitos-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaadestuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaadestuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

ten talletustilien yhteissumma, mikä lokakuun 1 päivänä 1933 oli 63,5 milj. kruunua.

Menosääntöesitystä lähemmin tarkastettaessa kiintyy huomio ensiksikin siihen, että virkamiesten palkkaus ja sen yhteydessä olevat menot tekevät yli 50 % valtion vakinaisista menoista, nimittäin 32,3 milj. kruunua, mikä summa jakautuu seuraavasti:

palkat	27,1 milj. kr.
eläkkeet	3,2 " "
valtion virkamiesten avustukset	1,5 " "
valtion antama huolto	0,5 " "

Valtiolta saa palkkaa kaikkiaan 24.753 henkilöä.

Muut merkittävät menoerät ovat seuraavat:

valtiovelka	3,3 milj.kr.
alkoholimonopoli	2,0 " "
varustukset ja aseet	3,2 " "
virkamatkat ja ajokulut	1,6 " "
sivistysapurahat	1,6 " "
teiden ja rautateiden kunnossapito	1,4 " "
siltojen rakentaminen ja kunnossapito	1,8 " "

Uutena menoeränä esiintyvät presidenttilaitoksen perustamisesta aiheutuvat menot. Riigivanem-presidentin palkaksi on ehdotettu 1500 kruunua kuussa (riigivanem saa nykyisin 750 kruunua). Edustuskuluiksi ehdotetaan 6000 kruunua. Lisäksi ehdotetaan 100.000 kruunua riigivaneman käyttövaroiksi arvaamattomien tarpeiden varalta. Edustajain luvun vähennemisen kautta on riigikogun menoissa tapahtunut 128 tuhannen kruunun vähennys.

Tulopuolella esiintyvät huomattavimpina erinä tulit ja aksiiisit, joista edellytetään kertyvän 17,3 milj.kruunua. Muut päätulolähteet ovat:

Verot (tulovero, elinkeino- vero y.m.)	6,5 milj.kr.
posti, puhelin ja lennätin	4,4 " "
erinnäiset korvaukset ja maksut	4,3 " "

Kun kuluvan varainhoitovuoden menosääntö päättyi noin 62 milj. kruunuun, on nyt riigikogulle jätetty menosääntöesitys loppusummaltaan jossain määrin kasvanut. Huomioottaen kuitenkin, että rahanarvoa on välillä alennettu 35 %, mikä on luonnollisesti eräitä menoeriä melkoisesti suurentanut, voidaan katsoa, kuten talousministerikin puheessaan huomautti, että budjetti on pikemminkin hieman kuivunut kokoon kuin kasvanut. Toisaalta on mainittava, että Viro on jättänyt kaikkien sotavelkojensa, jotka muodostavat pääosan valtiovelasta, korot ja kuoletukset maksamatta. Tämä "säätö" muodostaa 5,1 milj. kruunua.

P. J. Hyytiäinen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: D.

OSASTO: C12.

ASIA: _____

Talivassu olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Koyvainen.

26/2 1934.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICNING

Talinnassa, tammik. 26 p:nä 1934.

No 61.

5 215 hae. 34
29/1.34
Ulkoasiainministeriö lle,
5 C12

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen
No. 3, mikä käsittelee

Viron presidenttiehdokkaita.

Ministeri: P. J. Kallio

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Tallinna ssa 26 p:nä tammi kuuta 19 34.

OSASTIIN	
5 215 fac.	87
19/1.34 N ₂	
OSASTI	
5 C12	

Asia: Viron presidentti-
ehdokkaat.

Vaikkakaan vielä ei ole virallisesti määrätty päiviä, milloin presidenttivaali Virossa tapahtuu - todennäköisesti vasta huhtikuun loppupuoliskolla - on keskustelu ehdokkaista ja heidän mahdollisuuksistaan täydessä käynnissä. "Kes saab presidentiks", on kysymys, jonka kuulee kaikkialla, missä ihmisiä vain sattuu yhteen.

Nimettyjä ehdokkaita on tällä erää kolme: kenraalit Laidoner ja Larka sekä nykyinen riigivanem Päts, joka kuluvan kuun 27 p:nä voimaanastuneen uuden perustuslain mukaan käyttää presidentin valtaa siksi kunnes tämä on tullut valituksi. Todennäköistä lisäksi on, että myöskin sosialidemokraatit asettavat oman ehdokkaan, joksi kaikesta päättäen tulee Rei. Martna, joka sairauden ja vanhuuden vuoksi on vetäytynyt pois julkisesta elämästä, ei nimittäin enää voi tulla kysymykseen ja Ast on pidemmäksi ajaksi matkustanut Marokkoon heikkoja keuhkojaan parantamaan.

Esimmäisenä nimettynä ehdokkaana on kenraali Larka, joka rintamamiesten joulukuun puoluekokouksessa päätettiin asettaa presidenttiehdokkaaksi, kuten pahat kielet sanovat, "paremman puutteessa". Aikaisemmin, ennen kansanäänestystä, kerrotaan

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

heidän piirissään olleen puhetta kenraali laidonerin ehdokkuudesta, mutta puoluekokouksessa ei hänen nimeään tässä yhteydessä edes mainittu. Voimantunnossaan eivät rintamamiehet enää tahtoneet omaksua ehdokasta omien riviensä ulkopuolelta ja koska puolueen johtaja Sirk ei ikänsä puolesta ole vielä vaalikelpoinen, nimettiin ehdokkaaksi lähinnä sopivin s.o. kenraali Larka.

Puolueettomasti katsoen on kenraali Larkalla kieltämättömät isänmaalliset ansiot. Vapaussodassa osoittautui hän hyväksi ja urhoolliseksi upseeriksi ja maansa ensimmäisenä sotaministerinä ei hän, kertojaini mukaan, ole ollut vailla organisatorista kykyä. Mutta hän ei ole henkilökohtaisesti "populääri", joten hänen ei katsota voivan koota länniä puolueensa ulkopuolelta. Päinvastoin on luultavaa, että osa puolueen jäsenistäkin, varsinkin niistä, jotka ovat ottaneet osaa vapaussotaan, antaa lännensä kenraali Laidonerin hyväksi. Vaikea tuberkuloottinen sairaus, josta hän pitkällisen sairaalahoidon avulla tosin on päässyt, on monien mielestä vaikuttanut häneen siksi heikentävästi, että hänen olisi vaikea kantaa sitä velvollisuuksien taakkaa, minkä uusi hallitusnuoto presidentin hartioille asettaa. Tätä seikkaa tullaan käyttämään vaalitaistelussa häntä vastaan ja eräissä lehdissä on jo tehty pilaa hänen "100 %-sesta invalidisuudestaan", mikä oli merkitty hänen aikaisempaan lääkärintodistukseensa ja mihin hänen oli nyt ottaessaan vastaan ehdokkuuden saatava virallinen muutos.

Seuraava nimetty ehdokas on kenraali Laidoner, jonka ehdokkuutta asetettaessa on tyystin kartettu kaikkea puolueleimaa. Alotteentekijöinä ovat amiraali Pitkan johdolla toimiva "Viron vapausristin veljien yhdistys", "Taistelutoverien klubi" ja reserviläisyhdistys. Myöhemmin on kuitenkin keskustapuolueiden taholta tehty kenraali Laidonerille ilmoitus, että ne tulevat tukemaan hänen ehdokkuuttaan. Tähän suuntaan käyvän lausunnon on antanut myös Jaan Tönnisson, joka itse ei

ole halunnut ottaa vastaan ehdokkuutta. Omalta osaltaan näyttää kenraali Laidoner lausunnoissaan erityisesti alleviivaavansitua, että hän ei ole lupautunut ehdokkaaksi millekään puolueelle ja että hän ei ole sidottu mihinkään puolueyhmittymykseen. "En ole yhdellekään puolueelle antanut mitään lupauksia, sillä vakavuukseni mukaan tulee presidentin toimia täysin itsenäisesti kansan enemmistön luottamusmiehenä, joka on riippumaton puoluepolittisista pyyteistä", lausui hän hiljan vastaukseksi hänelle eräässä lehdessä osoitettuun kyselyyn.

Kenraali Laidonerilla, joka samoin kuin Larkakin on alkanut liikkua puhujana maaseutukaupungeissa, on vapautusodan voittoisena päällikkönä paljon kannatusta kautta Viron ja erikoisestikin armeijan piirissä. Toisaalta on kuitenkin todettava, että hänen osanottonsa erinäisiin liikeyrityksiin, jotka eivät aina ole olleet onnistuneita, on synnyttänyt arvostelua, mikä useinkaan ei ole ollut suopeaa laatua. Varsinkin moititaan häntä siitä, että hän helposti "lainautuu kilveksi" ulkomaisille yrityksille, jotka tarvitsevat jotain "hyvää nimeä". Niinpä hän erään kertojani mukaan paraikaa kuuluu jossakin ominaisuudessa 15 eri liikeyrityksen johtoon, joista vain 3 on puhtaasti virolaista. Erityisestikin on pahaa verta synnyttänyt hänen kuulumisensa romahtaneen Harjupankin hallintoon ja pari vuotta sitten tapahtunut liittymisensä pankkiiriliike Scheel & Co:n hallintoneuvostoon, mitä liikettä pidetään saksalaisuuden päälinoituksena Virossa. Niinikään kuulee virolaisissa kansallisissa piireissä usein kirpeitäkin huomautuksia siitä, että hän kotikielekseen on venäläis-syntyisen vaimonsa kautta aikoinaan tullut ja siksi jäänyt venäjä. Näihin seikkoihin tullaan epäilemättä vaalikiihoituksessa viittaamaan ja niillä saattaa myös olla valitsijoihin vaikutusta.

Viimeiseksi ja vasta tämän kuun puolivälissä on ehdokkaaksi nimetty riigivanem Päts. Hänen varsinaisen kannattajajoukkonsa muodostavat vanhat peltomiehet, mutta hänen ehdokkuutensa epäilemättä tulee keräämään ääniä mitä erilaisimmilta

tahoilta. Luonnollisesti voidaan häntäkin vastaan poliittisten vastustajain taholta löytää yhtä ja toista, mikä vaalitaistelussa aseeksi kelpaa - voidaan viitata liikeasioihin ja hänen kuulumiseensa kreikkalaiskatoliseen kirkkoon - mutta hänen kamattajainsa mieltä niillä syillä tuskin voidaan enää kääntää. Viron kansa tuntee hänet ja hänen toimintansa siksi hyvin ja siksi pitkältä ajalta. " Jos Päts vaan saataisiin suostutetuksi lähtemään agitatomatkalle omaksi hyväkseen kautta maan, niin hän varmaan saisi jatkaa väliaikaista presidenttikauttansa vakinaisella", lausui minulle äskettäin eräs Viron oloja hyvin tunteva henkilö.

Ehdokkaat Viron ensimmäiseksi presidentiksi nyt siis jo tunnetaan. Mutta mikä on oleva vaalipäivien tulos? Se on kysymys, johon tällä hetkellä kukaan ei voi antaa varmaa vastausta. Monella virolaisella tulee olemaan hyvin vaikea tehdä ratkaisunsa ehdokkaiden suhteen. Varsinkin lie-nee vaikea vaali Laidonerin ja Pätsin välillä, jotka molemmat kuuluvat samaan puolueeseen ja jotka molemmat niin merkitsevällä tavalla ovat vaikuttaneet vapaan Viron syntyyn. Molempien hyväksi sitäpaitsi tarjoutuu yhtäläinen tilaisuus agitationoon ensi helmikuussa, jonka 12 p:nä ensimmäin- nittu täyttää 50 vuotta ja 23 p:nä jälkimmäinen 60 vuotta. Kummankin merkkipäivän valmisteluihin on jo aikoja sitten ryhdytty ja kummallekin niistä halutaan valmisteluista päät- tően antaa kansallisen juhlapäivän leima.

Edelläesitettyihin seikkoihin nähden näyttää tällä hetkellä todennäköisimmältä, että yksikään ehdokas ei saavu- ta vaalissa hallitusmuodon edellyttämää äänimäärää s.o. puol- ta annetuista äänistä. Tällöin on seurauksena uusintavaali, mihin voidaan käydä ehkä muuttuneissa merkeissä. Laidoner saattaa tällöin luopua ehdokkuudestaan Pätsin hyväksi tai päinvastoin - henkilökohtaiset suhteet eivät tässä tapauksessa ole esteenä - ja asema on sitä selvempi.

P. S. Hyman

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 812.

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 4.

V.a. Asianhoitaja Heikkilä.

29/1-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICNING

Tallinmassa, tammik. 29 p.1934.

No 65.

6 215 Sal 34
30/1-34 9 - 1
5 012

Ulkoasiaainministeriölle,

Sean kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen
No. 4, mikä käsittelee

Uutta olotilaa Virossa.

J. H. Heikkilä
V.a.Asiainhoita ja.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Tallinna - ssa 29 p:nä tammikuuta 1934.

6	215	Sal	34
30/1-34	?	-	-
5 C12			

Asia: Uusi olotila Virossa.

Soihtukulkuein, ilotulituksen ja kanunanlaukauksin Viron kansa otti kuluvan tammikuun 24 päivän vastaisena yönä vastaan uuden perustuslain voimaantulon. Hallituksen samanaikaisesti pitämässä juhlaistunnossa suoritettiin eräät uusien olosuhteiden edellyttämät muodolliset toimenpiteet: riigivanem Konstantin Päts otti vastaan uuden perustuslain hänelle automaattisesti suoman pääministerin viran ja ryhtyi samalla täyttämään riigivanem-presidentin tehtäviä niine oikeuksineen ja velvoituksineen, jotka uuden valtiosäännön mukaan liittyvät tähän virkaan. Tässä tilaisuudessa herra Päts omisti samalla muutamia sanoja entiselle järjestelmälle, jonka hän sen aikana suoritetun työn perusteella katsoi voivansa todeta paremmaksi kuin on sen ajankohtainen maine. Oltuaan Viron itsenäisyyden aikana yhdeksän kertaa hallituksen päänä tämä jo vanhuuden päiviin ennättänyt valtiomies on nyt joutunut esittämään yhdyssidettä vanhan ja uuden välillä: hänen tehtävänsä on huolehtia siirtymisen aiheuttamista järjestelyistä, mikä osaltaan tehnee hänelle mahdolliseksi kuljettaa kuluneen ajan hyvät perinteet uusiin oloihin. On kieltämätön onni, että tämän merkityksellisen osan on saanut Pätsin tapainen taitava ja kokenut poliitikko. Vaikkei riigivanem-presidentin

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

sijainen voikaan luonnollisesti käyttää samassa määrässä valtuuksiaan kuin kansan valitsema riigivanem, voi hän kuitenkin - ottaen huomioon että väliaikainen olotila jatkuu useampia kuukausia - huomattavassa määrässä luoda perusteita uuden järjestelmän käytäntöön soveltuttamiselle.

Yhtäaikaisesti uuden perustuslain kanssa astuivat voimaan useat sen yhteydessä olevat tärkeät lait, kuten valtioneuvoston työjärjestys, valtiopäiväin työjärjestys, presidentin vaalilaki, riigikogun vaalilaki, lait kansanäänestyksen toimittamisesta ja kansanaloiteoikeuden käyttämisestä, itsehallintoyhdykunnista y.m. Kaikki nämä tuovat varsin oleellisia muutoksia entisiin oloihin.

Uusi perustuslaki sisältää joukon määräyksiä, jotka muodossa tai toisessa esiintyvät kaikkien tasavaltojen valtiosäännössä, kuten takuun kansalaisen koskemattomuudesta, kansalaisten yhdenvertaisuudesta lain edessä, uskomonvapaudesta y.m.s. Kieltäen sensuurin, säilyttäen lakkovapauden ja pysyttämisen yksityisomistusoikeuden koskemattomana se rakentuu perusteille, jotka aikoinaan on katsottu kansanvaltaisen järjestelmän kulmakiviksi. Kun kansalle lisäksi on pidätetty oikeus päättää kansanäänestyksellä tällä tavoin ratkaistavaksi soveltuvista asioista sekä varattu sille myöskin suoranainen aloiteoikeus, niin Viron perustuslain voidaan sanoa menevän demokraattisuudessa tiettyssä suhteessa pidemmällekin kuin mitä uudenaikaisissa kansanvalloissa on tavallista. Valitessaan yleisellä, yhtäläisellä ja salaisella äänestyksellä - äänioikeus jokaisella 20 vuotta täyttäneellä - riigikogun (4 vuodeksi) ja riigivaneman (5 vuodeksi) kansa on siis vallan lähde ja valtiotaltaa käyttävien elimien välillä mahdollisesti syntyvien konfliktien lopullinen ratkaisija. Ei ole näin ollen mitään epäilystä siitä, etteikö Viro nyt valtio-oikeudellisesti olisi demokratia niin kuin ennenkin. Perustuslain eräät säännökset antavat tukea sille, että "toinen tasavalta" olisi vieläpä parlamentaarinen kansanvalta. Perustuslain 63 §:ssä sanotaan ni-

mittain: "hallituksella pitää olla riigikogun ja riigivaneman luottamus". Kuten tästä ilmenee, on hallituksen nautittava myös eduskunnan luottamusta. Lainsäädäntö- ja toimeenpanovallan tasapaino näyttäisi siis olevan olemassa.

Käytännössä toiset perustuslain pykälät osoittavat kuitenkin, että painopiste on jossain määrin presidentti-riigivaneman puolella. Niinpä perustuslain 60 § myöntää riigivanemalle n.s. dekreettioikeuden: "Valtion välttämättömän tarpeen sitä vaatiessa riigivanem voi julkaista lakiehdotuksen dekreettinä, jolla on lain voima. - - - Dekreetti on voimassa siksi kunnnes riigivanem tai riigikogu on sen muuttanut." Sisällys on siis sama kuin Saksan entisen perustuslain n.s. diktatuuriparagraafilla. On tunnettua, mikä merkitys Weimarin perustuslain 49 §:llä oli Saksan kehitymisessä diktatuurimaaksi. Sama mahdollisuus saattaa, olosuhteista riippuen, olla kätkeytyneenä vastaavaan Viron perustuslain pykälään. Riigivaneman mahdollisuuksia pitää parlamenttia alakynnessä lisätä myöskin oleellisesti se, että eduskunnan hajoituksen jälkeen on vaalit toimitettava kuuden kuukauden kuluttua. Hajoitamalla kaksi kertaa riigikogun voi hallitus hallita vapaasti yhden vuoden, etenkin kun ei ole täysin suljettu pois mahdollisuutta antaa myöskin talousarvio dekreettinä.

Hallituksen työjärjestyksessä on kuitenkin sikäli koetettu rajoittaa dekreettien antamisen ja eduskunnan hajoitamisen oikeutta, että kummankinlaatuiset toimenpiteet on perusteltava. Muutenkin on edellämainituissa laeissa pyritty vakiinnuttamaan ne muodot, jotka kansanvaltaisissa maissa yleensä ovat vallalla, jolloin hyvin paljon on otettu esimerkkiä Suomen oloista. Niinpä on säädetty, että riigivanem tekee yleensä päätöksensä valtioneuvostossa. Huomattava kuitenkin on, ettei eduskunnan hajoituksessa, sen istuntojen lopettamisessa, minkä riigivanem voi määrätä koska tahansa, eräissä nimityksissä y.m. vaadita eikä sallita kontrasigneerausta, vaan on näiden päätösten alla yksinomaan riigivaneman nimi.

Kuten edelläolevasta ilmenee, on riigivanem-presidentille annettu uudessa perustuslaissa varsin huomattava valta. Voidessaan esiintyä, vaikkakin tilapäisluontoisesti, suoraan naisena lainsäätäjänä ja pitäen vähäiseksi supistetun kansanedustajiston kohtaloa teoreettisesti katsoen täydellisesti kädessään, hän on henkilökohtaisessa vallankäytössä oikeutettu menemään pidemmälle kuin parlamenttaarisen hallitusjärjestelmän käsitteeseen kuuluu. Toiselta puolen on riigikogulle pidätetty oikeus kumota tai muuttaa dekreetit, ja presidentin veto-oikeus on rajoitettu samaan tapaan kuin esim. Suomessa. Käytännössä jää siis lopputulokseksi, että presidentti voi asettaa kansan edustajiston tapahtuneen tosiasian eteen milloin tahansa ja hänellä on tilaisuus voittaa aikaa aina silloin, kuin voi arvella ajan tekevän työtä hänen hyväkseen. Presidentin valtuuksia voidaan milloin tahansa, riittävien edellytyksien ollessa, muuttaa, joka seikka puolestaan ilmeisesti osataan myöskin saattaa hillitä presidenttiä, etenkin jos hänet on valinnut virkaansa äänestäjäkunnan vähemmistö, mikä perustuslain mukaan on mahdollista ja Viron oloissa todennäköistäkin. Kaksi presidenttiehdokasta, Laidoner ja Päts, onkin kiirehtinyt ilmoittamaan mielipiteensä, ettei Viron presidentti tule käyttämään niitä valtuuksia, jotka hänelle perustuslaki suo. Jonnenkumman heistä ollessa johdossa todennäköinen kehitys on se, että vallankäyttö siirtyy presidentiltä enemmän hallitukselle, joka eduskunnan myötävaikutuksella syntyneenä etsii yhteistoimintaa sen kanssa. Konfliktien sattuessa on nyt joka tapauksessa kokonaan toiset ratkaisumahdollisuudet kuin ennen.

Jos presidentiksi valitaan vapaussotilaiden ehdokas, on tulevaisuutta tietenkin katsottava kokonaan toisesta näkökulmasta. Mutta tästä mahdollisuudesta ja muista alussa ehkä sattuvista sekaannuksista huolimatta on todettava, että Viron

valtiollisen elämän kehitysmahdollisuudet - pitkän päälle -
ovat nyt suuremmat kuin entisen vajamuotoisen valtiosäännön
aikana.

G. H. Heikkilä
v.a. Asiamies.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA:

Tallinossa olevan lähetysten raportti n:o 5.

Ministeri Koyrinen.

6/2 1934.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICNING

Tallinnassa, helmik. 5 p.1934.

—
No 88.

7 216 n. 34
8/2.34
5 C12

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e ,

Saan kunnioitteen ohjeina lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedotuksen No.5,
mikä käsittelee

"Pohjan Poikia" ja Valkan kaupungin
vapautuksen 15-vuotispäivää.

Ministeri: P. J. K...
}

Tallinna SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Tallinna ssa 6 p:nä helmi kuuta 19 34.

2216 he. 34
8/2.34
5 C12

Asia: "Pohjan Pojat" ja Valkan kaupungin vapautuksen 15-vuotispäivä.

Kuluvan kuun 1 päivänä vietti Valkan kaupunki vapautuksensa 15-vuotispäivää. Päivän kunniaksi järjestettyihin juhlallisuuksiin, joiden vertaisia Valkassa ei liene koskaan ennen ollut, olivat saapuneet riigivanem Päts, kenraali Laidoner, sotaministeri Lill, kenraali Reck ja joukko muita arvohenkilöitä. Suomesta oli kutsuttuina saapunut neljä "Pohjan Poikain" edustajaa ja lisäksi allekirjoittamat, Latviasta joukko sotilashenkilöitä sekä Tallinnan-lähettiläs ja -sotilasasiamies.

Juhlallisuuksien huippukohtana muodosti epäilemättä kaatuneiden "Pohjan Poikain" kunniaksi kaupungin pääkirkon seinämälle pystytetyn muistotaulun paljastus, jossa tilaisuudessa arviolta lienee ollut läsnä noin 10.000 henkeä. Se alkoi kirkossa pidetyllä juhlatilaisuudella, missä kaksi virolaista ja lisäksi latvialainen pappi puhuivat päivän merkityksestä ja "Pohjan Poikain" merkittävästä osuudesta Valkan vapauttamiseen. "Jumalan auttava käsi johdatti suomalaiset veljemme avuksemme silloin kuin hätä oli suurin", lausui päärovasti Kapp, joka nykyään hoitaa Viron kirkon piispan tehtäviä. Kirkkomenojen jälkeen tapahtui välittömästi muistotaulun paljastus, minkä suoritti riigivanem Päts, pitäen samalla kaatuneiden muistolle mieliinkäyvän puheen. Lisäksi puhuivat kau-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
Tavallinen.

pungin toinen pormestari Melts, joka otti muistotaulun kaupungin suojelukseseen, kenraali Laidoner ja "Pohjan Poikain" edustajana eversti Rihtniemi.

Muotovalmiissa puheessaan riigivenem Päts kuvasi sitä vaikeaa tilaa, missä Viro oli "Pohjan Poikain" saapuessa maahan. Nämä toivat mukanaan aineellisen apunsa lisäksi "uusia toiveita ja uutta uskoa voiton mahdollisuuteen, mitä Viron nähtymäisillään oleva kansa niin kovasti kaipasi," ja "suorittivat sankaritekoja, joita Viron kansa ei voi koskaan unohtaa". Liikutettuna esitti puhuja tapauksen, jolloin hänen luokseen saapui suomalainen isä poikineen ilmoittautumaan yhdessä rintamalle ja kuinka hän myöhemmin tapasi pojan sotilassairaalassa vaikeasti haavoitettuna, mutta palaen halusta päästä uudelleen "sinne, missä muutkin miehet olivat". Lausuttuaan, että Viron kansa tulee kunnioittamaan paljastettua muistotaulua kuin pyhättöään hän pyysi "Pohjan Poikain" edustajia viemään mukanaan järjestölleen Viron kansan kiitollisuuden vakuutuksen.

Kenraali Laidoner katsoi Viron armeijan ylipäällikkönä vapautussodassa olevansa velvoitettu esiintuomaan erikoisen tunnustuksensa ja kiitoksensa "Pohjan Poikaille" heidän Virolle antamastaan avusta mitä vaikeimpana ajankohtana. Annetun avun merkitys ei riipu niin paljon siitä, kuinka suuri se materiaalisesti on, vaan ennen kaikkea siitä, että se tulee oikealla hetkellä. "Pohjan Poikain" apu tuli juuri oikealla hetkellä ja tämä seikka antaa sille erityisen merkityksen ja arvion. Viron kansa tuntee olevansa "Pohjan Poikain" antamasta avusta suuressa kiitollisuudenvelassa Suomelle ja on puhujan sanain mukaan "aina valmis rientämään avuksi Suomelle, jos se sitä jolloinkin tulisi tarvitsemaan."

Nämä Viron kahden huomatuimman miehen lämpimät puheet sekä muut lukuisat puheet, joita päivän kuluessa pidettiin erilaisuuksissa, kuten kaupungin raatihuoneella, paraadissa, junnla-aamiaisilla ja illanvietossa "Säteessä", ja joissa ainoas-

sakaan ei unohdettu "Pohjan Poikia", tekivät Valkan vapautuk-
sen juhlapäivästä itse asiassa suomalais-virolaisten suhteiden
juhlapäivän. Sellaisena se myös ansaitsee tulla erikoisesti
pamuksi merkille.

P. J. Rönkä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12

ASIA:

Talinnesta olevan Lähetystön rap. n:o 6.

Ministeri Byrinen.

8/2 1934.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

No 97.

Tallinnassa, helmik.8 p.1934.

8 216 kae	34
10/2 - 34 No	
OSAATO	ALIA
5 C12	

Ulkoasiainministeriölle,

Oheisena pyydän Ministeriölle kunnioittaen lähettää Tallinnan Lähetystön raportin No. 6, mikä käsittelee

Puolalais-saksalaisen sopimuksen maininkeja Virossa.

Ministeri:

B. H. H. H.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Tallinna ssa 7 p:nä helmi kuuta 19 34

8/216 ke. 34
10/2-34
5 C12

Asia: Puolalais-saksalaisen sopi-
muksen maininkeja Virossa.

Hiljan solmittu Puolan ja Saksan välinen hyökkää-
mättömyyssopimus näyttää Itämerenvaltioissa saavan osakeen jatku-
vaa ja - tekisi mieli sanoa - yhä kasvavaa mielenkiintoa. Liet-
tuassa, joka tähän asti on rakentanut politikansa Puolan ja Saksan
"pysyvien" vastakohtien varaan, on nyt tapahtunut epämieluisen
herääminen ja siellä kerrotaan kuuluvan lännellä Itämerenmaiden lii-
ton hyväksi sellaisissakin piireissä, jotka vielä viimekeväisten
keskustelujen aikana kyseellisen liiton tarpeellisuudesta olivat
sille täysin kylmiä. Latviassa lyö vasemmistolehdistö täydellä
voimalla hälytysrumpua ja niinkin realinen ja vakava politikko
kuin ent. pääministeri Celmins on puheessaan kansallisen nuori-
son kongressissa pitänyt todennäköisenä, että Saksa sopimuksen
kautta on m.m. saanut Puolan hiljaisen suostumuksen politikai-
leen Memelin alueen suhteen. Celmins on sentään varovaisempi sa-
noissaan kuin toispäiväinen (5/1) Moskovan "Ivestija", jonka mu-
kaan Puola on jättänyt Saksalle "toiminnan vapauden Itämerenmais-
sa aina Itämerenvaltioiden riippumattomuuden loukkaamiseen saakka."

Mitä Viroon tulee, on täällä sanottuun sopimukseen
suhtauduttu huomattavasti rauhallisemmin, joskin sille tunnuste-
taan ensiluokkainen merkitys. Niinpä kirjoittaa "Päevaleht" (31/1)
m.m: " Puolan ottama askel osoittaa joka tapauksessa rohkeutta ja

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

päätäväisyyttä, minkä merkitys ulottuu sopimusmaiden rajojen ulkopuolellekin. Se koskee myös Itämerenvaltioita. Taistelu Puolan korridorista on pitänyt niitä jännityksessä Hitlerin valtaantulon jälkeen. Kun nyt Hitlerin hallitus julistaa, että Saksa ei ajattele ryhtyä voimakeinoihin korridorikysymyksen ratkaisemiseksi, niin helpoituu samalla myös Itämerenmaiden asema ja vähentyy sodan vaara Itä-Euroopassa." "Kajan" mielestä (1/2) merkitsee sopimus "tärkeää tekijää tiellä Itä-Euroopan rauhoittumiseen" kuitenkin sillä edellytyksellä, "että toisella enemmän kuin toisella sopimuspuolella ei ole mitään sivutarkoituksia sopimusta solmiessaan!" "Postimees" huomauttaa (1/2) siitä, että sopimuksen merkitystä on tällä hetkellä vaikea täsmällisesti arvioida, mutta katsoo Saksan idän-politikan sen kautta saavan "uuden muodon." Joka tapauksessa "uusi tilanne pakottaa aktiviseen diplomaattiseen toimintaan Itämerenmaissa." "Ennen konkreettisiin toimenpiteisiin ryhtymistä on kuitenkin uusi olo-tila perinpohjin selvitettävä. Kansainvälinen tilanne on nykyään liian epämääräinen, jotta nopeita päätöksiä voisi tehdä."

Viime päivinä olen kuitenkin ollut havaitsevinani, että Liettuassa ja Latviassa vallalle päässyt hermostuneisuus sopimuksen suhteen on ainakin jossain määrin leviämässä Viroonkin. Varsinkin olettamus siitä, että sopimukseen liittyy salainen pöytäkirja, mikä ei ole Itämerenvaltioiden etujen mukainen, näyttää saavuttavan jalansijaa. Niinikään katsotaan, että Saksan on sopimuksen kautta onnistunut jossain määrin loitontaa Puolaa Kansainliitosta, mikä tavallaan merkitsee sen arvovalleutta heikkenemistä.

Tavatessani eilen riigikogun puhemiehen Einbündin saatoin huomata hänenkin olevan sitä mieltä, että puolalais-saksalainen sopimus on tuonut mukanaan jotain epävarmuutta Itämerenmaiden poliittiseen asemaan, joskin hänen oli "vaikea uskoa, että Puola olisi unohtanut ystävyysuhteensa Viroon." Samalla hän mainitsi matkustavansa Puolalais-virolaisen yhdistyksen Viron itsenäisyyspäivänä Varsovassa järjestämään juhlaan 19-henkisen dele-

gation puheenjohtajana ja jäävänsä sinne pariksi viikoksi. Tällä ajalla hän luuli voivansa saada lisäselvyyttä siitä, "mistä tuuli nyt puhaltaa."

Välisministeriössä ei ainakaan tällä hetkellä uskota, että puolalais-saksalaiseen sopimukseen liittyisi mitään salaista pöytäkirjaa. Sen sijaan ei pidetä mahdollisena olettamusta, että sopimuksen solmimisen yhteydessä on keskusteltu m.m. suhtautumisesta Itämerenvaltioihin ja joissakin kysymyksissä, ehkäpä juuri Memelin alueen asiassa, tultu "hiljaiseen" yhteisymmärrykseen. Puolalla ei nimittäin liene mitään sitä vastaan, että Saksan käsi lepää entistä raskaamana Liettuan yli, minkä vaatimukset Vilnan suhteen eivät näin ollen ehkä kuulu yhtä äänekkäinä kuin aikaisemmin.

Suurempaa selvyyttä näihin kysymyksiin arvellaan saatettavan Viron ja Latvian ulkoministerien neuvottelukokouksessa Riassa, mikä pidetään kuluvan kuun 16-17 p:nä ja jolle nyt annetaan tavallista suurempi merkitys.

P. J. K. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 812.

ASIA: _____

Tallinassa, Severan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Flynninen.

15/2-34.

Tallinnassa OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 113.

Tallinnassa 16 P:ÄÄ helmikuuta 1934.

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkoasiainministeriölle

ASIA: Raportti N:o 7.

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle
Tallinnan lähetystön raportin N:o 7, mikä käsittelee
Kenraali Laidoner puolalais-saksalaisesta
sopimuksesta.

Ministeri: P. J. Pyry

RAPORTTI n:o 7.

Tallinnassa 15 p:nä helmikuuta 1934.

9	216	Sel	34
19/2-34			
5 0 12			

Asia: Kenraali Laidoner puolalais-saksalaisesta sopimuksesta.

Keskustelussa kenraali Laidonerin kanssa, joka eilen oli saapunut käynnille luokseni kiittääkseen uudistamiseen Suomen taholta osakseen tulleesta huomaavaisuudesta 50-vuotispäivänsä yhteydessä, johtui puhe m.m. puolalais-saksalaiseen sopimukseen ja sen merkitykseen Itämerenmaille.

Omalta osaltaan ei Laidoner katsonut nyt solmitun sopimuksen kohdistuvan erityisemmin Itämerenvaltioita vastaan eikä hän sanoinsa mukaan "voinut ymmärtää sitä hälinää, minkä sopimus on synnyttänyt". Puolalla ei ollut mitään syytä eikä myöskään mitään halua vaarantaa ainakaan Latvian ja Viron asemaa. Sen sijaan sillä nähtävästi ei ole mitään sitä vastaan, että Saksa valmistaa Liettualle vaikeuksia Memelin alueella.

Kaiken sen perusteella mitä hän oli saanut kuulla, piti hän kuitenkin todennäköisenä, että sopimusta solmittaessa olisi "hiljaisesti" sovittu siitä: 1) että Puola ei asetu vastustamaan Saksan kantaa aseriisuntaan nähden ja 2) että se ei myöskään esiinny Saksaa vastaan "Anschluss"-kysymyksessä.

Pilsudsky ja hänen lähimmät neuvonantajansa ovat vähentääkseen painetta "korridorin" suhteen, jättäytyneet otaksuttavasti passivisiksi Saksan suunnitelmille Itävallan suhteen. "Anschlussin" toteuttaminen

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

sitäpaitsi johtaisi Saksan mielenkiinnon kaakkoiseen suuntaan ja sen ekspansioni saattaisi kohdistua Unkarin ja Balkanin maiden kautta Mustallemerelle päin.

Mitä muuten Unkariin tulee, ei sillä kenraali Leidonerin käsityksen mukaan olisi mitään Saksan ulkopolitikan tämäntapaista suuntautumista vastaan. Niissä keskusteluissa, joita hänellä oli ollut aikoinaan Bethlenin ja Apponyin kanssa, oli keskusteltu tällaista mahdollisuutta ja molemmat olivat olleet sitä mieltä, että Unkarin rajojen tarkistus sen kautta ehkä helpottuisi.

P. Rymin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 612.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 8.

Ministeri Hyminen.

_____ 2/2-34.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ N:o 139.

Tallinna SSA 22 P:NA helmikuuta 1934.

VIITTAUS: D. U. M. / 19.....

10	216	Sal	54
24/2-34	-		1
5	C12		

Ulkosainministeriö

ASIA: Raportti N:o 8.

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle
Tallinnan lähetystön raportin N:o 8, mikä käsittelee
Merkintöjä riigikogun uudesta järjestys-
säännöstä.

Ministeri: P. K. K. K.

RAPORTTI n:o 8.

Tallinna ssa 21 p:nä helmi kuuta 1934.

ASIAIDEN		10 / 216	Sel	34
24/2-34	5	-	-	-
5	C12			

Asia: Merkintöjä riigikogun uudesta järjestyssäännöstä.

Niiden useiden uusien lakien joukossa, jotka kuluvalle istunto-kaudella ovat riigikogussa valmistuneet ja jo ehtineet astua voimaan puitteiksi sille "uudelle hengelle", mikä tekee tuloaan Viron valtioliseen elämään, katson olevan syytä kiinnittää huomiota riigikogun uuteen järjestyssääntöön ("riigikogu kodukord"), joka tähtää niiden "vallattomuuksien" poistamiseen, mitkä olivat mahdollisia entisen järjestyssäännön voimassaollessa. Tähän lienee sitä enemmän syytä, koska Suomessakin on paraikaa esillä kysymys muutoksista valtiopäiväjärjestykseen.

Yhtenä uuden järjestyssäännön pääpyrkimyksenä on liiallisen parlamenttarisen puhetulvan rajoittaminen. Aikaisemmin oli puheaika asiain ensi käsittelyssä ja edustajan käyttäessä ensimmäistä puhevuoroaan käytännöllisesti katsoen rajaton. Hän saattoi puhua niin kauan kuin tahtoi tai äänivarensa sen sallivat. Vasta toisen puhevuoron suhteen ja toisessa ja kolmannessa lukemisessa saattoi puhemies liiallisen puhetulvan keskeyttää, mutta käytännössä lienee se verrattain harvoin tapahtunut. Uuden järjestyssäännön mukaan voi riigikogun jäsen käyttää samassa asiassa vain kaksi puhevuoroa, joiden kummankin aika on lisäksi rajoitettu. Ensimmäisellä kerralla on se tunti, jos käsiteltävänä on valtion menosääntö tai hallituksen

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

ohjelmajulistus, ja kaikissa muissa tapauksissa puolituntia. Toisella kertaa rajoittuu se joka tapauksessa neljänneksi. Poikkeuksen tästä muodostavat vain n.s. ryhmäpuhujat, joiksi jokainen riigikoguryhmä voi valita kolmanneksen edustajistaan ja joiden ensimmäinen sananvuoro on rajoittamaton, mutta toinen voi kestää korkeintaan tunnin.

Tässä yhteydessä on vielä mainittava, että uuden järjestys-säännön mukaan hallituksen m e n o s ä ä n t ö e s i t y s voidaan ilman yleiskeskustelua lähettää valtiovaliokuntaan ja että talousminis-terin esiintyminen tässä tilaisuudessa ei ole välttämätön. Niinikään voi hallitus, jos se tahtoo ja ellei riigikogu sitä päätöksellään vaadi, jättää h a l l i t u s j u l i s t u k s e n s a antamatta.

V ä l i k y s y m y s t e n suhteen, jotka tähän asti voitiin esittää suullisesti, uusi järjestyssääntö vaatii, että ne ovat tehtävä kirjallisesti ja että niiden takana on vähintään neljännes riigikogun jäsenistä. Välikysymyksen toimittaa puhemiesneuvosto hallitukselle, joka kahden viikon kuluessa antaa siihen kirjallisen vastauksensa. Jos vastaus tyydyttää välikysymyksen tekijöitä, ei välikysymys joudu ollenkaan riigi-kogun käsiteltäväksi.

Entisen järjestyssäännön vaatimusta, että jokainen lakiehdotus hyväksytyksi tullakseen oli käsiteltävä kolmessa lukemisessa, on uudessa riigikogutöiden yksinkertaistuttamiseksi jonkun verran lievennetty. K o l m a t t a l u k e m i s t a ei nyttemmin enää vaadita, jos toi- sessa lukemisessa valiokuntamietintöön ei ole tehty mitään muutoksia tai jos riigikogu asian esittäjän tai puhemiehen esityksestä tästä luopuu. Päätöstä tästä ei kuitenkaan voida tehdä, jos neljännes riigikogun jäse- nistä sitä vastustaa.

Riigikogussa silloin tällöin esiintyneen o b s t r u k t i o n estämiseksi on uuteen järjestyssääntöön otettu muutamia aikaisempaa vapaut- ta rajoittavia määräyksiä. Kysymystä quorumista ei nyt enää voida esittää milloin tahansa, vaan ainoastaan välittömästi äänestyksen edellä. Niinikään ei enää voida tehdä milloin tahansa ehdotusta riigikogun istunnon lopetta- miseksi, mikä lienee ollut tavallisin obstruktiomuoto, vaan vasta sen jäl- keen kuin vanhinten neuvoston istunnoille määräämä normaaliaika on loppuun- kulunut. Puhemiehellä on lisäksi myönnetty oikeus, jos hän havaitsee obst- ruktiota harjoitettavan, kieltää puhevuoro sekä estää asiakirjain ja paino- tuotteiden esittämisen puhevuorojen yhteydessä.

Uusi järjestyssääntö tuli riigikogussa hyväksytyksi ilman erityisempiä vaikeuksia. Tätä on pidettävä merkinä siitä, että niin ryhmässä kuin toisessakin oltiin selvillä muutosten tarpeellisuudesta. Osaltaan saattoi tähän vaikuttaa myös tietoisuus siitä, että nykyisistä riigikogun jäsenistä vain verrattain pieni osa tulee siirtymään uuteen riigikoguun. Sen jäsenmäärä alenee, kuten tunnettua, puolella, ja sen suurimman ryhmän tulee otaksuttavasti muodostamaan rintamamiehet s.o. puolue, jolla nykyisessä riigikogussa ei ole virallisesti ainoatakaan edustajaa.

P. J. H. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 9.

Ministeri Gyamienov.

27/2 1934.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 156.

Tallinnassa, helmik. 27 p.1934.

11/216 fac. 34
3/3'34
Ulk o a s i a m i n m i n i s t e r i ö l l e ,

5 C12

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Ministe-
riölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen no. 9, mikä
käsittelee

Sisäistä tilannetta Virossa.

Ministeri:

P. J. Heurinen

Salainen.

Tallinna SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 9.

Tallinna ssa 27 p:nä helmi kuuta 19 34.

8/3.34

11 216 re.

34

5 C12

Asia: Sisäisestä tilanteesta

Virossa.

Yleinen poliittinen mielenkiinto Virossa kohdistuu päivä päivältä yhä enemmän kevään suuriin vaaleihin: huhtikuun 22-23 p:nä toimitettavaan presidentti-riigivaneman ja viikkoa myöhemmin tapahtuviin riigikogun vaaleihin. Määräaika ehdokkaiden asettamista varten edellisiin päättyi kuluven kuun 25 p:nä ja jälkimmäisiä varten tänään, mutta vaalikiihotus on ollut jo viikkokausia täydessä käynnissä.

Erityisestikin on mielenkiinto kohdistunut presidentinvaaliin. Tämä johtuu osittain siitä, että presidentinvirka on Virolle itse asiassa jotain aivan uutta, osittain myös siitä, että uuden perustuslain presidentille myöntämät valtuudet ovat, kuten tunnettua, huomattavan laajat ja että viron ensimmäisestä haltijasta tulee oleellisesti riippumaan maan valtiollisen kehityksen suunta pitkäksi ajaksi.

Presidenttiehdokkaina ovat, kuten jo aikaisemmin pidin todennäköisenä, v.t. riigivanem Päts, kenraalit Laidoner ja Larka sekä riigikogun jäsen Rei. Viimemainitun ehdokkuus näytti jonkun aikaa hyvinkin kyseenalaiselta, sillä sosialistien kuun alkupuolella Tartossa pidetty puoluekokous, missä puolueen rikkinäisyys tuli selvästi näkyviin, päätti jättää

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

kysymyksen ehdokkaan asettamisesta puolueuuevoston harkintaan. Puoluetaktillisista syistä piti tämä oman ehdokkaan asettamista välttämättömänä. Vastakkaisessa tapauksessa saattoi nim. olla pelättävissä, että osa puolueen jäsenistä kuitenkin ottaisi osaa vaaleihin ja äänestäisi porvarillisia ehdokkaita, ehkäpä eniten rintamamiesten ehdokasta, niin kummalliselta kuin se kuuluukin. Viimeaikoina on nimenomaan tyttömiesten joukossa ollut havaittavissa suuntautumista sinnepäin, mistä todistuksena on sekä Tallinnassa ja Tartossa pidettyjen työttömien kokousten päätöslauseimat.

Presidenttiehdokkaista ovat tähän asti varsinkin kenraali Larka ja melkoisessa määrin myös kenraali Laidoner henkilökohtaisesti ottaneet osaa vaaliagitatioon liikkuen puhujina ympäri maata pidetyissä vaalokokouksissa. Vaalitaistelu näyttääkin muodostuvan kiivaimmaksi juuri heidän välillään. Rintamamiesten taholla ei säästetä sanoja Laidonerin suhteen ja keskustapuolueiden lehdet, jotka tukevat hänen ehdokkuuttaan, vastaavat miltei samalla mitalla. Henkilökohtainen mustaaminen on sekä puolin että toisin viety niin pitkälle, että, jos vastakkaisten lehtilausuntojen mukaan tulisi käsityksensä muodostaa, sekä Laidoner että Larka kuuluisivat "kelmimpiin" miehiin, mitä Viron maakamaralla liikkuu. Tilannetta kuvaa tässä suhteessa erinomaisesti ent. ulkoministeri Lattikin lausunto "Päevalehdessä", missä m.m. sanotaan: "Olen elämässäni ollut mukana myrskyisissä kokouksissa. Sosialistit ovat kohdistaneet minuun kaikenkaltaiset ase-lajinsa, mutta kaikki tämä on ollut vain leikkiä sen rinnalla, mitä nyt saa nähdä ja kuulla ja miten asioita nyt käsitellään. Vastavakoilun avulla urkitaan esiin kaikki vastustajan virheet ja heikkoudet. Jos niitä on suhteellisesti vähän, niin ne moninkertaistutetaan ja jos niitä on paljon, tehdään samoin. Ja sitten alkaa "puhdas" työ. Tulevat valti-

onpäämiehet ovat jo nyt, pari kuukautta ennen vaaleja, maalatu vähintään ryöväripäälliköiksi, joita ei tarvitse ottaa lukuun. Jokainen koulupoika jo tietää, kuinka viheliäinen joku on, kuinka paljon velkoja toisella on ja millainen kolmas on miehiin. Ainostakaan heistä ei tahtoisi omin silmin nähdä, sillä he eivät ole sen arvoisia."

Larkan suhteen ilmoitetaan, että hän on "väärentänyt" sotilasarvonsa: hän on ilman muuta tehnyt itsestään everstin oltuaan Venäjän armeijassa kuitenkin vain everstilutnantti ja vaaditaan syyttäjäviranomaisia ryhtymään asiaan. Niinikään on hän Venäjän palveluksessa ollessaan käyttänyt nimestään muotoa Larko, haluten siten antaa käsityksen, että hän on vähävenäläistä syntyperää j.n.e.

Laidoneria vastaan esitetään niiden syiden lisäksi, joista aikaisemmin olen maininnut, hänen suuri velkautuneisuutensa. "Vöitlus" selittää laajassa artikkelissa, mitä alkuperäisten asiakirjain jäljemöksillä tuetaan, hänen taloudellisen asemansa olevan aivan romahduksen partaalla. Huolimatta siitä, että v. 1927 hänen velkojaan lyhennettiin valtiokassan avulla 30.000 Ekr. hänen velkansa nyttemmin muodostavat 380.000 Ekr. Tällaisen velan vastineena on hänellä vain 100.000 Ekr:n omaisuus ja 25.000 Ekr:n vuotuistulot, mikä "Vöitlusen" mielestä merkitsee sitä, että Laidoneria ei voida valita tasavallan presidentiksi.

Rintamamiesten agitation kiihkeys erityisesti Laidoneria vastaan saa selityksensä siitä, että hän on Larkan vaarallisista kilpailija nimenomaan armeijan ja suojeluskuntien piirissä sekä myöskin siitä, että hän on asettautunut ehdokkaaksi kansallisen demokratian merkeissä. Vaalipuheissaan hän on siksi jyrkästi asettunut demokratian aseenkantajaksi, että hän ystäviensäkin taholta, kuten hän itse minulle kertoi, on saanut siitä varoituksia. Niinpä oli eräänä päivänä m.m. saapunut hänen luokseen muuan Viljannin talonpoika, joka oli sanonut olevansa Laidonerin innokas kannattaja ja lausunut pelkää-

vänsä, että tämä puheillaan demokratiasta tekee itselleen huonon palveluksen." Jättäkää kaikki puheet demokratiasta, emme enää jaksa siitä kuulla. Lyökää sen sijaan nyrkki pöytään ja sanokaa, että pidätte presidenttinä kaikki kurissa ja teette lopun puoluepelistä, niin koko maakunta lähestää teitä."

Avonaisen agitation ohella harjoitetaan rintamamiesten taholla suurella innolla henkilökohtaista agitatiota varsinkin armeijassa ja suojeluskunnissa. Vastatoimenpiteenä ja estääkseen puolustusvoimien politisoitumisen on hallitus päättänyt jättää riigikogulle esityksen laiksi, missä kielletään armeijassa ja suojeluskunnissa palvelevien upseerien ja virkamiesten kuuluminen polittisiin järjestöihin kuin myös heidän osanottonsa kaikkiin polittisluontoisiin kokouksiin ja mielenosotuksiin. Jos joku heistä on tullut valituksi jäseneksi riigikogoon tai itsehallintoelimiin, vapautetaan hänet ilman muuta puolustuslaitoksen palveluksesta. Hallitus lienee yksimielinen tällaisen lain välttämättömyydestä nykyisessä tilanteessa ja sen kerrotaan joka tapauksessa toteuttavan suunnitelmansa, ellei muuten, niin dekreettitietä, mihin sille uuden hallitusmuodon mukaan on avautunut mahdollisuus.

Nykyinen hallitus on tietämäni mukaan muutoinkin valmistautunut lujalla kädellä pelauttamaan järjestyksen, jos hillittömän vaalikiihotuksen johdosta maassa syntyisi levottomuuksia. Tähän viittaa myös riigivanem Pätsin lausunto peltomiesten puoluekokouksessa, missä hän vakuutti: "Olkaa varmat siitä, että niin kauan kuin minä olen valtakunnan asiain johdossa, en tule sallimaan minkään kuohunnan mennä niin pitkälle, että se uhkasi valtakunnan turvallisuutta."

B. J. K. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 8.12.

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 10.

V. a. Asiantuntija Heikkilä.

2/3-34.

Suomen Lähetystö
Légation de Finlande

Tallinna

No 160.

Tallinnassa, maalisk. 2 p.1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
13/217 Sel	34
5/5-34	3 -
5	C12

Ulkoasiainministeriölle,

Saan kunnioittaen cheisena lähettää Ministeriölle Tallinnan lähetystön seuraavat tiedoitukset:

No.10, Neuvostoliiton ostot Virosta,

" 11, Hankintoja Viron puolustusministeriölle.

V.a.Asiainhoitaja:

T. H. Heikkilä

Tallinna SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Tallinna ssa 2 p:nä maaliskuuta 19 34.

13	217	Sal	34
5/3	-34	2 -	-
5	C12		

Asia: Neuvostoliiton ostot

Virosta.

Erinäiset kuulemani seikat viittaavat siihen, että Puola työskentelee täällä hyvin innokkaasti todistaakseen, että sen ja Neuvostoliiton aiheet ovat mitä parhaat Viron suhteen. Tšekäläinen Puolan edustusto on viittaillut siihen suuntaan, että Puola olisi kehoittanut Neuvostoliittoa tukemaan taloudellisesti Viroa. Nimenomaan olisi ollut kysymys siitä, että Neuvostoliitto ryhtyisi ohjailemaan tavara-liikennettä Viron kautta sekä tekisi suoranaisiakin hankintoja entistä runsaammin.

Pari viikkoa sitten ilmestyikin lehtiin talousministerin haastattelu, jonka mukaan Neuvostoliitto ostaisi Virosta vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana tavaroita 600.000 Viron kruunun arvosta, mikä vastaisi melkein koko vuoden saavutusta aikaisemmin.

Talousministeri lieneekin saanut tällaisia lupauksia, mutta näyttää kuitenkin siltä kuin hän olisi joutunut liiallisen optimismin valtaan.

Toistaiseksi on nimittäin tehty kauppa ainoastaan 200 vaununlastista perunoita, joista saadaan 100.000 kruunua, eikä sitäkään kokonaan rahassa, vaan täytyy Viron ostaa

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

vuorostaan Neuvostoliitosta 25.000 kruunun edestä maanviljelyskoneita. Perunoiden lisäksi kuului ohjelmaan ostaa myöskin sikoja. Neuvotteluja sikain myymistä on jo käyty, muttei niissä ole päästy tuloksiin. Venäläiset lupaavat kuitenkin tehdä kaupan valmiiksi, kun asianomainen eläinlääkäri ennättää saapua paikalle tarkastamaan tavaran. Eläinlääkäriin saapumisesta ei ole kuitenkaan mitään tietoa ja virolaiset sikain myyjät suhtautuvat jo varsin pessimistisesti tilanteeseen.

G. H. Heikkilä
v.a. Asainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 812.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 11.

V.a. Asiantuntija Heikkilä.

2/3-34.

Talinnassa, maalisk. 2 p.1934.

160.

13 217 Sal 34
5/3-34 -
Ulkoasiainministeriölle,
5. 612.

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Ministe-
riölle Tallinnan lähetystön seuraavat tiedoitukset:

No.10, Neuvostoliiton ostot Virossa,

" 11, Hankintoja Viron puolustusministe-
riölle.

V.a.Asiainhoitaja: G. H. H.

Tallinna SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Tallinna ssa 2 p:nä maaliskuuta 19 34.

Ulkoasiainministeriön
13/217 Sal 34
5/3-34 No - L -
5 C12

Asia: Hankintoja Viron
puolustusministeriölle.

Käydessäni viime syksynä puhunassa Ulkoasiainministeriössä virolaisen sprin ostosta mainitsin, että ostamalla spriiä saataisiin mahdollisesti sijoitettua eräitä Viron puolustuslaitoksen hankintoja Suomeen. Olin tullut tähän käsitykseen neuvotellessani täällä asianomaisten piirien kanssa näistä asioista.

Nyt minulla on tilaisuus ilmoittaa, että ensimmäinen hankintasopimus allekirjoitettiin Viron puolustusministeriön ja Valtion Patruunatehtaan sekä Valtion Ruutitehtaan välillä viime helmikuun 28 päivänä. Kauppa käsittää n. 1,8 milj. Suomen markan edestä ampumatarpeita ja on se lajissaan ensimmäinen. Tähän asti englantilaiset ovat täydellisesti isännöineet tšekkiläisillä sotatarvemarkkinoilla. Englantilainen tarjous oli nytkin halvempi, mutta antamiensa lupauksien täyttämiseksi talousministeri painosti puolustusneuvostoa antamaan tilauksen Suomeen.

Valtion Patruunatehdas on antanut samalla uuden tarjouksen patruunahankinnasta, jonka raha-arvo olisi 2-3 milj. Suomen markkaa. Tämän johdosta ministeri Sternbeck soitti allekirjoittaneelle tänään ja ilmoitti - jalkavaen tarkastajana hänellä on vaikutusvaltaa näissä asioissa, joista päättäminen

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

uuden lain nyt tultua voimaan siirtyy hallitukselle - että kyseessäolevat 4 milj. patruunaaakin todennäköisesti ostetaan Suomesta, mutta olisi samalla hyvin toivottavaa, että sopimus toisen 500 tuhannen litran sprimäärän ostosta lopullisesti ratkaistaisiin.

Tässä yhteydessä huomautettakoon, että spriin ostto on tehnyt erittäin edullisen vaikutuksen ja suorastaan ratkaissut edellämaitun hankinnan Suomen eduksi. Edessäolevien vaalien ja erikoisesti Pütsin presidentiksi tulon mahdollisuuksien kannalta olisi Viron nykyiselle hallitukselle erittäin tärkeätä saada täysi varmuus toisenkin 500 tuhannen litran ostamisesta.

J. H. Heikkilä
V.a. Asiainhoitaja.

J.K. Sen jälkeen kuin edelläoleva oli kirjoitettu talousministeri Selter kutsui minut puheilleen ja esitti suoraan kysymyksen: "Miten Suomi suhtautuu uuden sprierän ostoon?". Hän ilmoitti samalla, että hallitus on myönteisessä tapauksessa valmis antamaan ~~vastaus~~ edellämaitun hankinnan Suomeen. Samalla hän pyysi vastausta kysymykseensä, minkä lupasin antaa heti kun olen saanut tiedon Helsingistä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 812.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 12:

Ministeri Syyriäinen.

16/3-34.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 170.

Tallinnassa, maalisk. 10 p. 1934.

15 / 217 Sal. 34

12/3-34

QUARTO

ASIA

5 C12

Ulkoasiainministeriölle.

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen
no. 12, mikä käsittelee

Virolaisten sotalaivain myynnin jälki-
selvittelyä.

Ministeri:

P. J. Kinnunen

RAPORTTI n:o 12.

Tallinna ssa 10 p:nä maaliskuuta 1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
15/217 Sal	34
12/3-34	U - U -
5	C12

Asia: Virolaisten sotalaivain
myynnin jälkiselvittelyä.

Kuluvan kuun 6 p:nä päätti riigikogu sotalaivojen "Lennukin" ja "Vambolan" myyntiä ja siihen liittyviä asiahaaroja tutkimaan asettamansa erikoiskomission esityksestä yksimielisesti sallia syytteen nostamisen ent. puolustusministeri Keremiä vastaan virkavirheistä sekä samalla lausua toivomuksen, että hallitus viipymättä ryhtyisi toimenpiteisiin kaikkien niiden saattamiseksi lailliseen edesvastuuseen, jotka sotalaivojen myynnin yhteydessä ovat rikkoneet voimassaolevia lakeja vastaan ja joiden syytteeseen saattamiseen ei vaadita riigikogun erityistä päätöstä.

Tämä riigikogun päätös, mikä hallitusnuodon 67 artiklan mukaan on tarpeellinen syytteen nostamiseksi ent. hallituksen jäsentä vastaan, muodostaa ainutlaatuisen tapauksen Viron historiassa ja merkitsee samalla laivain myyntijutun, josta niin paljon on täällä puhuttu ja kirjoitettu, siirtymistä uuteen vaiheeseen. Kysymykseen saattaa tällöin ehkä tulla muidenkin Tõnissonin hallituksen jäsenten "luovuttaminen" Justitiale, mihin mahdollisuuteen kenraali Soots riigikogun kyseellisessä istunnossa nimenomaan teki viittauksia, tarkoittaen lähinnä itseään ent. riigivanempaa. (Vasta-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaadestuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaadestuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

ukseksi hänelle tällöin huomautettiin, että jos asioita käydään perinpohjin penkomaan, hän itsekin sotaneuvoston jäsenenä saattaa niihin sotkeutua.)

Kaiken sen jälkeen, mitä Lähetystö on laivamyynnistä ja siihen liittyvistä seikoista saattanut Ministeriön tietoon (raportti no. 42, salainen kirje no.39/34, puhelinsanoma no. 10/34) ja mitä lehdet ovat niistä kertoneet, en pidä tarpeellisena toistaa tätä kaikkea. Tyydyn vain toteamaan, että sekä virallisten tutkimusten että yleisen huomion esineenä ovat olleet ja ovat yhä edelleen seuraavat kysymykset:

1) Mihin on joutunut Perun maksaman kauppahinnan, ~~750~~ 750,000 kultadollaria, ja Viron saaman maksun, 410,000 kultadollaria, välinen ero?

2) Mikä oli syynä siihen, että laivojen myynti jätettiin Bing & Prenzlau'lle, jonka "konttorin" muodosti kaksi johtajaa ja konekirjoittaja ja jonka varsinainen toimiala oli aseiden ja tupakan salakuljetus ja jonka johtajien suhteen Saksassa oli annettu vangitsemismääräys?

3) Mistä syystä ei kiinnitetty mitään huomiota parisi-laisen tunnetun toiminimen Kljaginin tarjoukseen, mikä toiminiimi edusti Venezuelaa ja mikä tarjous oli Ekr. 264.375:- suurempi kuin Bing & Prenzlau?

4) Mikä oli esteenä siihen, ettei Viron taholta asetettu suoranaiseen yhteyteen Perun hallituksen kanssa, jonka tiedettiin olevan laivojen ostaja?

5) Mistä syystä puolustusministeri Kerem sähköittää Lontoon lähetystölle määräyksen valtakirjan antamiseen Bing & Prenzlauille "sotaneuvoston asiaa koskevan päätöksen perusteella", vaikka mitään sellaista kyseellisen neuvoston päätöstä ei ole olemassa?

6) Minkä vuoksi laivojen myynnistä ei ole tehty mitään kirjallista sopimusta?

Näiden kysymysten lisäksi oli tutkintokomissio asettanut vielä vastattavakseen kaksi prinssiipikysymystä:

1) Oliko sotalaivojen myynti tarkoituksenmukainen toimintatapa?

2) Oliko kauppa lainmukainen?

Edelliseen kysymykseen kuuluu sen vastaus: Oli periaatteellisesti, mutta se muoto ja tapa, millä kauppa tehtiin, osoittaa puutteellista huolellisuutta ja varomattomuutta. Jälkimmäiseen kysymykseen merkitsee komissio vastauksenaan: Oli muodollisessa suhteessa, mutta perustuslain hengen mukaan olisi hallituksen ajoissa tullut saattaa suunnitelman sa riigikogun tietoon, mikä on ollut tapana vähäisempienkin asiain suhteen. Niinikään ei ole hyväksyttävissä, että hallitus on salannut kaupan omilta juriskonsulteiltaankin.

Niissä alustavissa kuulusteluissa, joita sekä oikeusministeriö että riigikogun tutkintokomissio on asiassa suorittanut, on kertynyt runsaasti todistusaineistoa - oikeusministeriön pöytäkirjat käsittävät ilmoituksen mukaan tuhatkunta konekirjoitettua sivua - mutta syyllisyyskysymys saa lopullisen ratkaisunsa vasta asian oikeudellisessa käsittelyssä, jonka piakkoin pitäisi alkaa. Tällä hetkellä käsiteltävät syytökset etupäässä Keremiin ja kenraali Tõrvandiin, yleisesikunnan ent. päällikköön, joka viime tammikuun 31 p:nä hallituksen päätöksellä "huolimattomuutensa, varomattomuutensa, laiminlyöntiensä ja valtuuksiensa ylittämisten vuoksi" pidätettiin virantoimituksesta ja joka nyttemmin on siirretty reserviin ja asetettu "menosäännön ulkopuolella puolustusministerin käytettäväksi". Niiden molempain välillä on vallinnut läheinen yhteistyö laivojen myynnin suhteen ja pahat kielet puhuvat, että se ei olisi ollut "syrjävaikutteista" vapaata. Kuinka tämän seikan laita lieneekään - tähänastisissa tutkimuksissa ei mitään tällaista raskauttavaa ole saatu ilmi - vastuu kaupasta jäänee etupäässä heidän keskenään jaettavakseen. "Kerem voi asiasta selviytyä ainoastaan osoittamalla, että Tõrvand on vetänyt häntä nenästä" lausuu tun-

nettu sanomalehtimies Laaman "Vaba Maassa" ja jatkaa: "Mitä selvemmin Kerem voi itsensä rehabilitoida, sitä raskaammaksi käy Tõrvandin kuorma."

Aivan osattomaksi vastuusta ei jääne myöskään valtiotarkastus ja nimenomaan sen sotalaitosta valvova tarkastaja Soonberg. Riigikogun komission lausunnossa lausutaan valtiotarkastuksen yleensä "kuurnivan hyttysiä" ja tekevän numeroa muuttamista centeistä, mutta osottautuvan "kykenemättömäksi valvomaan valtion etuja, kun miljonakaupat ovat kyseessä." "Maalehden" mielestä olisi myös syytä ulottaa tutkimus sotaneuvoston jäsenten ja niiden asiantuntijain toimintaan, jotka ovat ottaneet osaa sotalaivojen hinnan määrittämiseen.

Erittäin huomattavaa osaa laivojen myynnissä esittänyt Viron armeijan reserviin kuuluva kenraali Lebedjev, joka pidätettiin Riiasa ja tuotiin polisivartion saattamana Tallinaan, on sitovien todistusten puutteessa laskettu vapaalle jalalle, joskin yleisesti ollaan vakuutettuja siitä, että "lahjat", mikäli niitä on jaettu, on jätetty asianomaisille hänen kauttaan. Kuulusteluissa on tämä Bing & Prenzlaun ei aivan parhaassa maineessa oleva edustaja (muuttanut virolaisen nimensä Luik Lebedjeviksi Venäjän armeijaan astuttuaan) puhunut kahdesta 6000 punnan shekistä, joista hän toisen antoi Tukholmassa "tuntemattomalle miehelle" sovitun tunnusmerkin perusteella "annettavaksi edelleen virolaiselle ystävälle", ja toisen muka palautti seteleissä "tavallisessa kirjeessä" Bing'ille, mutta myöhemmin muutellut näitä ilmoituksiaan ja joka tapauksessa osannut puhua itsensä ainakin toistaiseksi vapaaksi. Kuinka hänen myöhemmin käy, siitä on vaikea mitään sanoa. Tutkimuksia vaikeuttaa niin tässä kuin muissakin suhteissa se, että Bing ja hänen työtoverinsa ovat hävinneet täysin tietämättömiin ja Lebedjev voi puhua heidän laskuunsa, mitä hän vain itselleen sopivaksi katsoo.

Hallituksen toimenpiteiden johdosta on eräillä tahoilla, nimenomaan ent. hallituksen ystävien ja osaksi upseerienkin

piireissä kuulunut sellaisia vihjauksia, että puoluepolitiikalla olisi osuutensa tähän "merisotaan". Omalta osaltani olen päinvastoin taipuvainen uskomaan, että riigivanem Päts ja hänen hallituksensa kaikkea muuta kuin iloisin mielin ovat käyneet laivajuttua selvittelemään. Tavatessani riigivaneman Valkassa helmikuun 1 p:nä hän ensi työkseen lausui minulle edellisenä päivänä olleen edessään "erittäin vaikean ratkaisun", mutta 9-tuntisen istunnon jälkeen hallitus ei voinut muuta kuin yksimielisesti päättää pidättää kenraali Törvandin virastaan ja määrätä tutkimuksen laivojen myynnistä toimeenpantavaksi.

Mitä puolueisiin tulee, on käsittääkseni rintamamiehet ainoa puolue, joka laivajutusta on suoranaisesti hyötynyt. Heidän agitatiolleen on se antanut tuntuvan lisän ja heidän lehdistölleen on se muodostanut "gefundenes Fresen", jonka aina ja yhä uudelleen voi lämmittää.

P. J. Kinnunen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 612.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 13.

Ministeri Hynninen.

14/3-34.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 183.

Tallinnassa, maalisk.14 p.1934.

16 217 Sal 34

17/3-34 1 - 1

5 C12

Ulk o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen
no. 13, mikä käsittelee

Viime päivien tapahtumia Virossa.

Ministeri:

P. J. Kinnunen

RAPORTTI n:o 13.

Tallinna ssa 14 p:nä maaliskuuta 19 34.

16	217 Sal	34
17/3-34	2 -	-
5	C12	

Asia: Viime päivien tapahtumista
Virossa.

Kuluvan kuun 12 p:nä päätti Viron hallitus istunnossaan klo 17-20 perustuslain 60 artiklan 1 mom. mukaisesti julistaa koko valtakunnan alueella suojelustilan (kaitseeseisukord) voimaan kuuden kuukauden ajaksi julistushetkestä alkaen. Samalla hallitus nimitti kenraali Laidonerin sotaväen ylipäälliköksi ja valtakunnan sisäisen puolustuksen päälliköksi sekä määräsi hänen apulaisekseen kenraali Jonsonin. Rautatiet, posti, sähkö- ja puhelinlaitos alistettiin hänen välittömän määräysvaltansa alaisiksi.

Valtakunnan sisäistä suojelusta koskevan lain perusteella kenraali Laidoner vielä samana iltana ryhtyi moniin jyrkkiin toimenpiteisiin: rintamamiesten liitto alaosastoineen julistettiin hajoitetuksi ja niiden omaisuus takavarikoitavaksi, rintamamiesten kaikki lehdet, luvultaan 10, lakkautettiin ja erälle heidän vusille lehdilleen annetut ilmestymisluvat peruutettiin. Samalla kiellettiin kaikkien poliittisten puolueiden toiminta ja sekä julkisten että suljettujen poliittisten kokouksien pito. Lisäksi annettiin määräys rintamamiesten joukkopidätyksistä ympäri maan.

Nämä toimenpiteet näyttävät tulleen rintamamiehille täydellisenä yllätyksenä. Poliisi, jonka avuksi Tallinnassa

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

kaiken varalta oli komennettu sotaväkeä kuularuiskuineen ja käsigranaatteineen ei kohdannut missään vastarintaa tai edes yritystäkään siihen. Kotietsintöjen yhteydessä pidätettiin Tallinnassa kaikki rintamamiesten huomattavimmat johtajat, kuten asianajajat Sirk, Rõuk ja Tannebaum, lääkäri Dunkel y.m. lukuunottamatta kenraali Larkaa. Kaikkiaan lienee kyseellisen illan ja yön aikana kautta maan pidätetty noin 500 henkeä, joista poliisin hallussa tällä erää lienee noin 425.

Suojelustilan julistaminen kaikkine siihen liittyvine seurauksineen on hallituksen viimeisin ja samalla ankarin isku rintamamiesliikettä vastaan, mutta ei suinkaan ainoa. Jo aikaisemmin olen tehnyt selkoa hallituksen riigikogulle jättämisestä ja sen hyväksymisestä laista, jonka tarkoituksena on estää armeijan ja suojeluskuntain politisoituminen. Kuluneella viikolla on riigikogulle hallituksen toimesta jätetty kaksi tärkeää lakiehdotusta. Ensimmäisen mukaan oikeutettaisiin riigivanem rauhan aikaisen poikkeustilan vallitessa erottamaan nimittämiään valtion virkamiehiä ja sama oikeus annettaisiin hallitukselle muiden valtion virkamiesten suhteen tuomareita ja tutkintotuomareita lukuunottamatta. Toisen mukaan voitaisiin rangaista vapausrangaistuksella sellaisia henkilöitä, jotka käyttämällä väkivaltaa, väärinkäyttämällä asemaansa, taloudellisen painituksen kautta tai uhkauksilla ovat saaneet jonkun henkilön avustamaan jostain poliittista järjestöä tai liikettä tai toimimaan niiden hyväksi. Edelleen on ehdotettu saatettavaksi voimaan eräs rikoslain pykälä, jonka mukaan vapausrangaistuksella rangaistaan sellaisia henkilöjä, jotka henkilökohtaisia etuja saavuttaakseen levittävät jostakin loukkaavia tietoja tai tietoja, jotka voivat vahingoittaa hänen luottoaan.

Toimenpiteiksi järjestyksen turvaamiseksi maassa voidaan katsoa myös hiljan tapahtuneita siirtoja johtavan ja alemman poliisin piirissä sekä osittain myös eräitä upseerisiirtoja johtavilla paikoilla.

Mitkä ovat nyt ne syyt, jotka ovat pakottaneet hallituksen ryhtymään toispäiväisiin radikalisiin toimenpiteisiin? Hallituksen taholta ei toistaiseksi ole julkisuudessa esitetty mitään sellaisia eikä annettu mitään kommunikata. Se tapahtuneen vasta huomenna riigikogun iltapäivästä. Kenraali Laidoner on sen sijaan keskustelussa samomalehtien edustajain kanssa lausunut lyhyesti: "Ilmoitan, että nykyinen valtiojärjestyksemme on ollut vaarassa; nyt on annettu vastaisku ja nykyään ei ole mitään syytä pelkoon valtion sisäisen järjestyksen suhteen." Tämä muistuttaa mieleeni hänen hiljan lausuneen minulle: "Pelkään, että emme ehkä pääse siirtymään uusiin valtiollisiin oloihin ilman komplikatioita, sillä niin on miltei aina käynyt, jos muutos on ollut radikaali." "Komplikatiot" ovat nyt jo käsillä.

Sikäli kun eri tahoilta olen saanut tietää, saa suojelustilan julkaiseminen selityksensä yleisen tilanteen kehityksestä aivan viime aikoina. Rintamamiehiin on liikkeen saavuttaessa voittoja liittynyt paljon kirjavaa väkeä, kommunisteista alkaen. Nämä ainekset ovat alkaneet tuottaa liikkeen johdollekin radikalisuudellaan vaikeuksia ja pelättävissä on ollut, että se ennen pitkää ei olisi enää voinut olla omassa piirissään tilanteen tasolla ja varsinkin sen herrana. Tämän näkökohdan sanotaan oleellisesti vaikuttaneen hallituksen kannanottoon, jolle lisäksi noiden malttamattomien ja jonkinlaisessa voimantunnossa olevien piirien uhkailut eivät ole olleet tuntemattomia. Hallitus on käsittäkseni katsonut paremmaksi yllättää kuin tulla yllätetyksi.

Kieltämättä on myöskin todettava, että vaalikihoitus, jota rintamamiehet niin häikäilemättömällä tavalla harjoittivat, uhkasi käydä kansalaisten keskinäisiin suhteisiin nähden Virolle vaaralliseksi. Vaalitulokset päättyivät viime aikoina miltei säännöllisesti skandaleihin ja tappeluihin, joita poliisivoimalla oli hillittävä. Personallinen parjaus

on kaikkesta päättäen kehitetty huippuunsa saakka ja presidenttiehdokkaat ovat, kuten ent. ulkoministeri Lattik kirjoittaa, kuvatut sellaisilla väreillä, että heitä saattaisi luulla Viron kaikkein "keljuimmiksi" miehiksi. Vaikea on lisäksi arvioida, mihin korkeuksiin tässä suhteessa vielä olisi voitu tulla.

Vastuunalaisella taholla ei myöskään liene jäänyt huomaamatta se allekirjoitusten nopea nousu, mikä on tullut rintamamiesten presidenttiehdokkaan hyväksi. Suojelustilan julistamispäivänä puolenpäivän aikaan oli allekirjoituksia annettu Larkan hyväksi 52,000, Laidonerille 39,000, Pätsille 24,000 ja Reille 5,800. Tällöin on vielä syytä ottaa huomioon, että edellinen päivä, sunnuntai, jolloin maalaiset yleensä äänestävät, oli huomattavasti muuttanut suhdetta Laidonerin ja Pätsin hyväksi.

Puhuessaan viime kuussa peltomiesten puoluekokouksessa riigivanem Päts vakuutti: "Olkaa varmat siitä, että niin kauan kuin minä olen valtakunnan asiain johdossa, en tule sallimaan minkään kuohunnan mennä niin pitkälle, että se uhkaksi valtakunnan turvallisuutta." Tältä pohjalta on ymmärrettävä maaliskuun 12 p:n tapahtumat ja rintamamiesten taholta hämmöttäneen diktatuurin muuttaminen diktatuuriksi Päts-Laidoner. Kohtalon ivana on samalla merkittävä, että juuri rintamamiesten aikaansaama syksyllinen valtiosäännön uudistus tekee mahdolliseksi ne jyrkät otteet, jotka hallitus nyt on kohdistanut heihin.

Hallituksen ylläesitettyt toimenpiteet eivät tähän asti ole kohdanneet minkäänlaista vastarintaa ja maassa vallitsee ainakin näennäinen rauhallisuus. Asian kehityksen vastaisesta suunnasta on kuitenkin mahdotonta mitään sanoa. Todennäköistä on, että sekä presidentin- että riigikogunvaalit siirretään toistaiseksi, joskin allekirjoitusten vastaanotto virallisesti yhä jatkuu. Todennäköistä myös on, että sekä virkakoneistossa että armeijassa suoritetaan perusteellinen puhdistus. - Milloin ja millä tavoin rintamamiehet taas tulevat reagoimaan, sitä ei tällä hetkellä tiedä kukaan.

P. J. Kuningas

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 812.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 14.

Ministeri Hoffmann.

19/3-34.

Suomen Lähetystö
Légation de Finlande

Tallinna

No 187.

Tallinnassa, maalisk. 19 p. 1934.

18/217 Sal 34
26/3-34
Ulkoasiainministeriölle,
5 C12

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen
No. 14, mikä käsittelee

Tilametta Virossa maaliskuun 12
päivän jälkeen.

Ministeri: P. J. Kinnunen

T a l l i n n a S S A O L E V A L A H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Tallinna ssa 19 p:nä maalis kuuta 19 34.

18/217 Sal 34
26/3-34 3 -
5 @12

Asia: Tilanteesta Virossa maalis-
kuun 12 p:n jälkeen.

Tänään on kulunut täsmälleen viikko tapahtumarik-
kaasta maaliskuun 12 päivästä, millä kaikesta päättäen tu-
lee olemaan erittäin huomattava, ellei suorastaan käänteen
tekevä merkitys Viron olojen vastaiselle kehitykselle. Tällä
lyhyellä ajalla voi katsoa tilanteen - ainakin eräissä suh-
teissa - siinä määrin ehtineen vakautua ja selvitä, että
merkintöjä siitä saattaa tehdä jo joltisellakin varmuudella.

Maanantain tapahtumien jälkeen odotettiin kautta maan
mitä suurimmalla mielenkiinnolla sitä selostusta tilanteesta,
minkä riigivanem oli luvannut antaa riigikogun istunnossa
maaliskuun 15 p:nä. Tämä selostus, joka Suomenkin lehdissä
on pääpiirteissään julaistu, oli lyhyesti sanoen täysin à
la Päts. Se oli asiallinen, selvä ja vakuuttava ja se sai
päätyessään osakseen voimakkaita mieltymyksenosoituksia riigi-
kogun kaikilta tuoliriveiltä.

On myönnettävä, että selostus valmisti kaikille niil-
le, jotka olivat odottaneet joitakin sensationaisia paljastuk-
sia rintamamiesten hankkeista, jonkunlaisen pettymyksen. Selos-
tuksessa ei voitu osoittaa, että rintamamiehiltä olisi löy-
detty vallankaappausuunnitelmaa, asekatkijä tai munta muodol-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

lisesti täysin raskauttavaa todistusaineistoa. Sellaisena ei liioin voi pitää heidän 800 metrin lippukangastilaustaan eikä ehkä myöskään eräässä ryyppyseurassa esiintyneen, rajupäiseksi tunnetun everstiluutnantin vakuutusta valmiudestaan asetua joukkoineen "johtajan" käytettäväksi, milloin puhelinmääräys siitä hänelle saapuisi.

Mutta samalla kun tämä myönnetään, on myöskin merkittävä, että riigivanem ei ole esittänyt selostustaan minkään yleisen syyttäjän ominaisuudessa, vaan vastuunalaisena valtiomiehenä, joka ilmoittaa harkitsemallaan hetkellä käyttäneensä niitä oikeuksia, jotka maan hiljan muutettu valtiosääntö eittämättömästi hänelle suo. Jos sitäpaitsi hyväksyy hänen lähtökohtanaan esittämän teesinsä, että "vallankumous valtiossa alkaa silloin, kun huomattavalla menestyksellä käydään vallan perusteita uurtamaan ja tätä valtaa murtamaan", lienee vaikea esitettyjen tosiasiain perusteella olla yhtymättä selostuksen päätelmään, että "vallankumousta oli kaikin keinoin jo pitemmän aikaa valmisteltu." Sen sijaan saattaa ehkä asettaa kyseenalaiseksi, oliko maaliskuun 12 päivän ilta tosiaankin "viimeinen hetki", kuten selostuksessa lausutaan, suojelustilan julistamiseen vai olisiko se saattanut siirtyä tuonneemmaksi. Tiedot rintamamiesten seuraavaksi päiväksi suunnittelema kaappausyrityksestä kaivannevat nimittäin kaiken kuulemani mukaan tarkistusta.

Mitä kaikkia vaikeuksia uudella järjestelmällä täällä edessään vielä lieneekään, sitä on vaikea tietää, mutta sen sijaan on syytä panna merkille, että sen alkuaskeleet ovat olleet mahdollisimman helpot ja kivuttomat. Vastarintaa ei ole ollut edes nimeksikään ei puolella eikä toisella. Riigikogu yhtyi yksimielisesti ja keskustelutta puolustusvaliokuntansa lausuntoon, että "suojelustilan julistaminen oli tapahtunut valtiotujen vaatimana" ja hajautui tämän jälkeen hiljaisesti "ohne Sang und Klang". Tuleeko se enää tämän jälkeen ko-

koontumaan nykyisessä 100-jäsenisessä kokoonpanossaan, on kyseenalaista. Edustajapalkkiot on kuulemani mukaan aikomus suorittaa vielä huhtikuulta, mutta siihen ne pysähtynevätkin.

Samaa alttiutta uudelle järjestelmälle, kuin riigikogu, on osoittanut myös sanomalehdistö - lukuunottamatta tietenkin sitä sanomalehdistön osaa, jonka ääni on vaiennut. Aivan erityisessä mitassa antaa hallitukselle tunnustuksensa Jaan Tõnisson "Postimees'issä", katsoen sen lujien otteiden olevan "valtiövälttämättömyyden" sanolemia ja lausuen loppusanoikseen: "Me olemme syvästi vakutettuja siitä, että ne, jotka nykyisissä vakavissa olosuhteissa käyttävät valtiovaltaa, tekevät sen uskollisina demokratiselle virolaiselle valtioshengelle sekä maan ja valtion etuja silmälläpitäen, mikä aikanaan on herättävä laajoissa kansankeroksissa todellisen luottamuksen tunteet valtiiovallan käyttöön." Ainoan soraääninen ja senkin varsin lievässä muodossa laskee kuuluville "Postimees'in" kilpailijaksi Tarttoon perustettu "Vaba Sõna", jonka takana on etupäässä kaupungin akatemisia piirejä. Se ei kuulu rintamamiesten lehdistöön, mutta sitä perustettaessa on tietämäni mukaan sovittu siitä, että se ei taistele rintamamiesliittoa vastaan.

Valtionkoneistossa ei ole ollut havaittavissa mitään hankausta viimeviikkoisten tapahtumien yhteydessä, mutta puhdistustyö on kaiken varalta täydessä käynnissä. Armeijassa on toimitettu lukuisia siirtoja reserviin, kuten Suomenkin lehdissä on ollut luettavana, mutta ne ovat yleensä koskeneet nuorempaa upseeristoa ja alempia virka-asemia. Poikkeuksen muodostavat vain tankkirykmentin johto ja osa armeijan korkeampaa lääkärikuntaa, jotka tunnetusti ovat esittäneet huomattavaa osaa rintamamiesliikkeessä. Suojeluskunnan johtoon ei ole ollenkaan kajottu, mutta sen sijaan on monia paikallispäälliköitä kautta maaseudun vapautettu tehtävistään. Siviilivirkamieshistö on näihin asti jäänyt miltei koskemattomaksi, mutta senkin vuoro saattaa vielä tulla. Puhutaan muutoksista

m.m. ulkomaaisessa edustuksessa ja todennäköisesti saanee lähettiläs Pusta jättää ennen pitkää paikkansa Varsovassa läheisten suhteittensa vuoksi rintamamielisiin. Tällä hetkellä lie-
nee hallituksen huomio enemmän kohdistunut kysymykseen suhtautumisesta niihin kunnallisiin itsehallintoihin, jotka ovat joutuneet rintamamiesten haltuun. Viime tammikuun kunnallisissa vaaleissa saavuttivat rintamamiehet nimittäin useissa kaupungeissa ehdottoman enemmistön ja ovat niinmuodoin voineet sijoittaa niissä mieleisensä miehet kaikkiin johtosemiin. Tällöin avautuu mahdollisuus, että oppositio voi näissä asemissaan valmistaa hallitukselle haittaa, ehkäpä ikävyiksiäkin. Millä tavoin uusi järjestelmä varustautuu tämän mahdollisuuden varalle, se on, kuten sanottu pohdinnan alaisena.

Hallituksen asema on joka tapauksessa, miltä puolelta sitä katselisikin, luja ja sen jokaisessa otteessa näkee voimaa ja johdonmukaisuutta. On paljon virolaisia, jotka pitävät uutta järjestelmää Päts-Laidoner parhaana, mihin Viro saattaa pyrkiä: maa on saanut asiointensa johtoon parhaat ja koetelluimmat miehensä, joilla lisäksi on laillinen carte blanche maan asioiden hoitoon nähden - muodollisesti tosin 6 kuukaudeksi, mutta tosiasiallisesti aina siihen saakka, kunnes maa on "rauhottunut". Milloin tämä taas on tapahtunut, on tulkintakysymys.

Kuluneella viikolla on asianomaisella taholla ollut esillä kysymys hallituksen "vahvistamisesta" uudella jäsenellä. Oikeus- ja sisäministeri Möller tulisi luovuttamaan sisäministerin salkun riigikogun puhemiehelle Einbundille, joka vanhaan on hyvän sisäministerin maineessa. Asian yhteydessä olen kuullut arveluja, että riigivanem näkisi mielellään sisäministeriön johdon nykyistä vahvemmissä käsissä vastapainoksi sille lujalle kädelle, joka johtaa ylipäällikkyyden ohella valtakunnan sisäistä turvallisuutta.

P. H. H. H.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 812.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Hynninen.

_____ 23/3-34.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

No 200.

Tallinnassa, maalisk. 24 p.1934

SÄÄLII		
17/217	Sel	34
26/3-34	No -	1
OSASTO		
5	C12	

Ulkoasiainministeriölle,

Sean kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen No.15, mikä käsittelee

Merkintöjä keskustelusta riigivanem

Pätsin kanssa.

Ministeri: *P. J. H. ...*

T a l l i n n a S S A O L E V A L A H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Tallinna ssa 23 p:nä maaliskuu 19 34.

17 / 2 / 7 Suk 34
26 / 3 - 34 3 -
5 C12

Asia: Merkintöjä keskustelusta
riigivanem Pätsin kanssa.

Maaliskuun 12 päivän poliittiset tapahtumat Virossa olivat jo seuraavana päivänä täällä, kuten Suomessakin niin sanoakseni "julkisivuiltaan" yleisesti tunnetut. Sen sijaan on ollut varsin vaikea saada varmoja tietoja niiden sisäisestä kehityksestä ratkaisuunsa ja niistä olosuhteista, missä tämä lopuksi tapahtui. Saatuani eilen tilaisuuden pitempään kahdenkeskiseen keskusteluun riigivanem Pätsin kanssa, johdin puheen kyseellisiin tapahtumiin ja sain tällöin häneltä luottamuksellisesti kuulla seuraavaa.

Viime helmikuun aikana oli riigivanem eri tahoilta saamiensa tietojen ja varsinkin sen aineiston perusteella, minkä keskuspoliisi eri kulmilta maata oli koonnut, tulut vakuutetuksi siitä, että rintamamiehet olivat päättäneet joka tapauksessa ottaa käsiinsä valtiovallan, maksoi se mitä maksoi ja tapahtui se laillisesti tai laittomasti. Hämäräperäisten aineiden keräytyessä yhä enemmän puolueeseen näytti sen pysyminen laillisuuden puitteissa tulevan kovalle koetukselle ja jyrkkää toimintaa vaativa siipi pääsi yhä enemmän ja enemmän määrääväksi. Kaiken tämän tarkoin tuntien ja nähdessään hillittömän, repivän

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

agitation ja henkilökohtaisen parjauksen sivuuttavan kaikki sopivaisuuden rajat hän noin viikkoa ennen suojelustilan julistamista asettui yhteyteen kenraali Laidonerin kanssa ja esitti hänelle käsityksensä tilanteesta ja sen todennäköisestä kehityksestä. Tämä osottautui olevansa asiasta täysin samaa mieltä ja ilmoitti olevansa käytettävissä, silloin kuin riigivanem häntä tarvitsee.

Keskustelu jäi heidän välisekseen eikä riigivanem sanonut puhuneensa asiasta kenenkään kanssa ennenkuin maaliskuun 12 p:nä, jolloin ratkaisu tapahtui. Edellisenä päivänä oli hänen luonaan ollut useita puolueensa jäseniä m.m. vanha ystävänsä Teemant, joka pyysi häntä alkaneen viikon aikana agitatiomatkalle maaseudulle, mihin hän ilmoitti suostuvansa, "ellei mitään erityisempää estettä ilmaantuisi".

Edellisinä päivinä oli rintamamiesten taholla ollut havaittavissa huomattavaa hermostuneisuutta. Käsky hävittää kaikki salaiset asiakirjat oli annettu "esikunnasta" eri paikallisosastoille maaliskuun 8 p:nä ja seuraavana päivänä määräys paikallispuhlikölle saapua Tallinnaan neuvotteluihin 12 päiväksi. Samalla oli ruvettu "varjostamaan" muutamia henkilöitä ja nimenomaan riigivanempea, minkä hän heti "vanhan vallankumouksellisen vainulla" oli havainnut.

Maanantaina, maaliskuun 12 p:nä hän jo aamusta alkaen tutustuttuaan eri tahoilta tulleisiin tietoihin oli sitä mieltä, että ratkaisua ei enää voinut viivyttää. Oli yllätävä, ellei itse ehkä seuraavana yönä tahtonut tulla yllätetyksi. Keskipäivällä lähetti hän kutsun kenraali Laidonerille saapua hänen lähetystötalossamme olevaan yksityisasuntoonsa klo 3:ksi. Itse läksi hän linnasta klo 13 jalkaisin ja yksin, jolloin hän saattoi havaita, että hänen "kutsumattomat seuralaisensa" nähtävästi rauhoittuneina menivät omia teitään.

Kenraali Laidoner taas oli lähtenyt "tavalliselle kävelylleen" rouvineen ja koirineen ja saapui määräaikaan Kohutu tänav 4:ään. Pian saapui lisäksi pari muuta henkilöä, joiden nimiä riigivanem ei kuitenkaan maininnut ja klo 4 aikaan

1931 TERVA

hän itse alkoi kirjoittaa luonnosta suojelustilan julistamiseksi. Hallitus kutsuttiin koolle klo 5:ksi ja kello 6 annettiin armeijan ja poliisin päällystölle toimiohjeet. Hallitus istui koossa koko illan ja seuraavan yön kaikkien mahdollisuuksien varalta. Kaikki sujui, kuten tunnettua, kuitenkin rauhallisesti ja ilman vähäistäkään välikohtausta.

Riigivanem näytti olevan sitä mieltä, että rintamamiesten johto saa jäädä istumaan pitemmäksi aikaa. "Istuminen on hyvä poliittinen koulu, minkä tiedän omasta kokemuksestani", lisäsi riigivanem loppusanoikseen.

P. J. Hänninen

*Pyydetään palauttamaan
U. H. n. kansliapääll. toille.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 812.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 16.

Ministeri Sjuninau.

10/4-34.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 242.

Tallinnassa, huhtik. 10 p. 1934.

ULKOASIAINMINI

21/218 Sal 34

13/4-34 2 - 1

Ulkoasiainministeriölle,

5. C12

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen
No. 16, mikä käsittelee aihetta

Kunkausi utta aeraa Virossa.

Ministeri:

R. Rönkä

T a l l i n n a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Tallinna ssa 10 p:nä huhti kuuta 1934.

21	218 Sal	34
13/4-34	9 -	-
5	C12	

Asia: Kuukausi uutta aeraa Virossa.

"Vallankumous on likvidoitu" lausui kenraali Laidoner hiljan sanomalehdistön edustajille. Myönnettävä onkin, miltä kannalta asioita katseleekin, että hallitus on täysin tilanteen herrana. Välttämättömäksi katsomansa "puhdistustyön" ohjelma on se jo ehtinyt ottaa joukon laajakantoisia aloitteita ja uusista suunnitelmista kuulee puhuttavan harva se päivä.

Mitä "puhdistustyöhön" tulee, on se kohdistunut niin hyvin puolustuslaitokseen kuin virkamiehistöön kuin myös kunnallisiin itsehallintoelimiin. Armeijan piirissä tapahtuneet erottamiset ovat rajoittuneet suhteellisesti vähään, jos ottaa huomioon, että rintamamiehiin lukeutuneiden ja heitä lähellä olevien upseerien lukumäärä arvioidaan nousseen maaliskuun alussa noin 35-40 %:iin. Heidän lukuisten siirtojensa suhteen on taas huomattava, että ne ovat tapahtuneet armeijan siirtymisen yhteydessä territorialijärjestelmään, minkä kauan puheenalaisena olleen ja määrärahojen puutteessa aina ratkaisematta jääneen suunnitelman hallitus toteutti niin sanoakseni kädenkäänteessä. Suojeluskunnista sen sijaan on erotettu yli tuhat jäsentä eli noin 2 % niiden jäsenmäärästä. Ylimpään johtoon, kuten jo ajemmin olen maininnut, ei ole ollenkaan kajottu, mutta paikallispuhdistus ja heidän apulaisiaan on sitä run-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

saammin vapautettu tehtävistään. Ankarimpana näyttää yleisen turvallisuuden päällikön käsi kohdistuneen poliisikuntaan, jonka "soluttamiseen" rintamamiesten taholla lienee aikanaan kiinnitetty erikoista huomiota. Poliisimiehiä on kautta maan lukuisesti erotettu palveluksesta tai siirretty alempiin tehtäviin. Niinpä esim. Tallinnassa on viiden poliisipiirin apulaiskomissariot alennettu tavallisiksi poliiseiksi. Siviilivirkamiehistö ei myöskään ole jäänyt koskemattomaksi. Sen piirissä kohdistuvat erottamiset virasta varsinkin kulkulaitosministeriön alaisiin laitoksiin. Lisäksi lienee syytä mainita, että ne pankkivirkailijat, toinen Eesti-pankissa, toinen Pikalaenupankissa, jotka olivat vaalitaistelun aikana jättäneet rintamamiesten käytettäväksi kenraali Laidoneria koskevia luottotietoja, ovat erotetut vироistaan, istuvat vankilassa ja odottavat tuomiota virkasalaisuuksien ~~ilmoittamisesta~~ ilmaisemisesta.

Kunnallista itsehallintoa koskevan dekretin perusteella, mikä antaa hallitukselle laajat valtuudet itsehallintoelimien toiminnan valvontaan, jopa niiden kokoonpanoonkin nähden, ovat kunnallishallinnot kautta maan puhdistettu rintamamiesten listoilla valituista edustajista. Puolivirallisen ilmoituksen mukaan on siten kaikkiaan 916 edustajaa menettänyt kunnalliset valtuutuksensa. Uudeiden kaupunkien valtuustot ovat siten joutuneet jonkinlaisiksi "tynkävaltuustoiksi" - esim. Tallinnassa on 87 valtuusmiehestä jäänyt jällelle 40 - mutta niiden työt jatkuvat kaikkialla keskeytymättä.

Rintamamiesten toimintaa erityisen aktiivisesti tukeneiden yksityishenkilöiden rangaistuksena on käytetty jossain määrin karkoitusta, kuten Suomenkin lehdissä jo on kerrottu. Kuusi tallinnalaista huomattavaa liikemiesistä ja lisäksi joku tarttolainen ja pärnulinainen ovat saaneet määräyksen asettua toistaiseksi asumaan pienelle Kihnun saarelle ja eräitä, kuten esim. Suomen Tarton-kunniakonsuli Rütliä, on kehoitettu matkustamaan ulkomaille. Niinikään on syytä mainita, että kenraali

Tönisson, ent. I:sen divisionan komentaja, on saanut yleisen turvallisuuden päälliköltä "ohjeen" jäädä toistaiseksi Rakveren luona sijaitsevalle maatilalleen, mille tiedolle sain hiljan vahvistuksen keskustelussani riigivaneman kanssa. - Mitä pidätettyjen lukumäärään tulee, nousee se tällä hetkellä 224 henkilöön.

Niiden lukuisten tehtävien ja kysymysten joukossa, jotka hallitusta nykyään askarruttavat, ovat ensi sijalla kysymys riigikogun jäsenmäärän alentamisesta ja taistelusta työttömyyttä vastaan.

Kysymys riigikogun jäsenmäärän alentamisesta saattaa tuntua nykyisissä oloissa teoreettiselta, mutta sen jälkeen kuin korkein oikeus on hylännyt rintamamiesten taholta tehdyn valituksen riigikogun vaalien siirtämisestä, on se jo menosääntösyistäkin saatava ratkaistuksi. Hallituksessa ajateltaanee jäsenmäärän supistamisen tapahtuvan siten, että kunkin riigikoguryhmän jäsenmäärä vähennetään puolella ja että kussakin ryhmässä edustajan säilyminen tai poissulkeminen riippuu hänen henkilökohtaisesti saavuttamastaan äänimäärästä. Tänään pidetyssä riigikogun puhemiehistön istunnossa tehtiinkin pelto- miesten taholta tämätapainen ehdotus, mutta sitä käsiteltiin ainoastaan "informatorisesti". Kuulemani mukaan ei nimittäin istunnossa päästy selvyyteen siitä, kuuluuko ratkaisun asiassa riigikogulle vai riigivanemalle vaiko molemmille yhteisesti.

Mitä taas tulee taisteluun työttömyyttä vastaan, näyttää hallitus valmistautuvan siihen erityisellä intensiteetillä. Talousministeriö on valmistanut "5-vuotissuunnitelman", mikä toteutettuna merkitsisi työttömyyden täydellistä poistamista viidessä vuodessa. Osa työttömistä, noin 1000 miestä, lähetettäisiin sen mukaan kaupungeista maaseudulle maatöihin, jolloin heille valtiovaroista maksetaan palkka työnantajan puolestaan varatessa heille ravinnon ja asunnon. Toinen osa, noin 3000 miestä, muodostaisi erikoisen kunnallistyöläisten joukon, jolle

valtio takaa 9 kuukauden ajaksi työtä kuntien huolehtiessa heidän ravinnostaan ja asunnostaan. Suunnitelmaan kuuluu vielä noin 700 uutistilan raivaaminen, mihin lasketaan voitavan sijoittaa 2000-3000 työttöntä. Valvonta suunnitellaan järjestettäväksi erikoisen korttijärjestelmän avulla, mikä tekee mahdolliseksi estää työttömien paluun jälleen kaupunkeihin. Työttömyysasiain hoito tullaan suunnitelman mukaan kokonaisuudessaan antamaan kulkulaitosministeriölle, mistä muodostetaan virallisetikin "Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö". - Niinikään ilmoitetaan hallituksessa olevan pohdinnanalaisena verotusjärjestelmän uudistaminen, mikä laskisi pohjan "ajanmukaiselle ja kohtuulliselle verotukselle".

Eri aloille ulottuvilla uudistussuunnitelmillaan hallitus epäilemättä pyrkii voittamaan niiden piirien kamatuksen, jotka tyytymättömyys vallinneisiin oloihin on ajanut rintamamiesten vaikutuspiiriin. Mutta samalla näyttää sen taholla esiintyvän halua erikoisen "puolueettoman" hallitusryhmän muodostamiseen, mikä muodostaisi uuden järjestelmän välittömän tukikohdan. Tämä ajatus kuultaa läpi Laidonerin hiljan lehtimiehille antamassa lausunnossa, missä hän m.m. lausuu, että vastaisuudessa Viron julkisessa elämässä puolueilla ei tule olemaan entistä vaikutustaan asioiden ratkaisuun, vaan että hallitus tulee etsimään uudistuksillaan tukea suoraan kansasta sekä käyttämään hyväkseen pystyvien henkilöiden työkykyä heidän puoluekortteihinsa katsomatta. Sekä Pätsinettä Laidonerin vaalikomiteain välillä kerrotaan myös olleen kosketusta ja mielipidetten vaihtoa asiasta, joskaan mitään päätöksiä ei vielä ole tehty.

Nämä "puolueettomuuspyrkimykset" ja pelko siitä, että järjestelmä Päts-Laidoner jää pysyväiseksi, on saanut Jaan Tönissonin esiintymään "Postimees'issään" ja lausumaan m.m. seuraavaa: "Luullaanko määrätyllä taholla nykyinen poliittinen tilanne parhaimmaksi ajaksi yrittää suojelustilan vallitessa, jolloin toisten poliittisten puolueiden toiminta on estetty, uusien poliittisten suhteiden luomista ystävällisen yhteistyön sijasta

kotirauhan merkeissä? Jos sellaiset aloitteet saavat tukea tai myötämielisyyttä vaikuttavalta taholta, niin on tietysti tehtävä tarpeelliset johtopäätökset niidenkin, joiden kustamuksella ryhdytään toimeenpanemaan sellaista omalaatuista kotirauhaa. Sitä mielenkiintoisempaa olisi kuulla, miten suhtaudutaan tällaisiin aikaisiin siellä, jossa on kaikkein suurin vastuu nykyisestä poliittisesta tilanteesta ja sen kehittymisen mahdollisuuksista." Tämä merkitsee yksinkertaisesti sitä, että Tönisson on valmis, jos asiat sitä vaativat, alottamaan taistelun doktrinärinen liberalismin puolesta ja lopettamaan "linnarauhan" nykyisen järjestelmän kanssa. Missä määrin hän tässä tulee saamaan kannatusta, jää nähtäväksi. Toistaiseksi on ainoastaan uudisviljelijäin "Maalehti" osoittanut halua yhtyä häneen. Sen sijaan on "Vaba Söna", joka maaliskuun tapahtumarikkaina päivinä uskalsi osoittaa oppositiohaluaan, asettunut jyrkästi Tönissonia vastaan ja vakuuttaa, että "restauratio, vanhan järjestelmän henkinherättäminen on täydellinen mahdottomuus." "Kansanjoukot ovat kääntyneet pois puolueista ja moneen niistä on jäänyt vain kennaalit jällelle; armeija puuttuu." Lehden mielestä ainoastaan se, "mikä on elinvoimaista ja jaloa jää eloon ja tällöin on samantekevää, missä muodossa ja kenen kautta tämä tapahtuu."

P. J. Hennings

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 17.

Ministeri Lyytikäinen

8/5-34

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 323.

Tallinnassa, toukok. 8 p. 1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖN			
24 218 Sal			34
9/5-34	0	-	1
5	012		

Ulkoasiainministeriölle,

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedotuk-
sen no. 17, mikä käsittelee

Virolaisia mielipiteitä Neuvostoliiton
deklaratioehdotuksesta Saksalle.

Ministeri:

P. K. Kuningas

T a l l i n n a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Tallinna ssa 8 p:nä touko kuuta 1934.

24/2185al 34
9/5-34 2 -
5 012

Asia: Virolaisia mielipiteitä Neuvostoliiton deklaratioehdotuksesta Saksalle.

Viime helmikuun lopulla lausui minulle Saksan tšekäläinen lähettiläs eräässä keskustelussa, että hän ei usko, että Venäjä olisi kokonaan unohtanut joulukuussa esitettyä deklaratioajatusta Itämerenvaltioiden turvaamiseksi, vaan että se vielä muodossa tai toisessa tulisi esille. Tämä on nyt hiljan, kuten tunnettua ja kuten aikanaan olen Ministeriölle ilmoittanut, tapahtunut ja sekä Saksan että Neuvostoliiton lähettiläiden kautta saatettu samanaikaisesti Viron, Latvian ja Liettuan hallitusten tietoon.

Deklaratioehdotus ja Saksan siihen antama kielteinen vastaus, joka pääpiirteissään on saatettu täällä julkisuuteen, on, kuten otaksuttavaa olikin, saanut osakseen eri piireissä erilaisen vastaanoton. Täällä on nimittäin piirejä, jotka verrattain herkkäuskoisesti suhtautuvat Neuvostoliiton ehdotuksiin ja jotka samalla pitävät Saksaa Viron turvallisuudelle Neuvostoliittoakin vaarallisempana. Tällaista käsityskantaa tapaa nimenomaan tšekäläisissä vasemmistopiireissä, joskaan ehkä ei yhtä doktrinärisenä kuin Viron liittolaismaassa Latviassa.

Oudoksuttavampaa tällä kertaa kuitenkin on, että "Päevaleht", joka viime tammikuussa (Lähetystön lehtiselostus

Jakelu [kijjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

n:o 1) suhtautui deklaratioehdotukseen Litvinovin tunnetun puheen antamassa valaistuksessa täysin kielteisesti, on nyttemmin pitkässä artikkelissaan näkevinään Saksan vastauksen perustuvan tekosyihin. "Saksalaisten perustelut kieltäytymiselleen vahvistaa Itämerenmaiden turvallisuutta näyttävät ulkonaisesti kauniilta. Niillä on vain yksi vika - ne eivät ole vähääkään vakuuttavia." - "Tämä "Päevalehden" kirjoitus" lausui minulle hiljan Saksan lähettiläs, "on tyypillinen esimerkki siitä, miten Saksan aikomuksia Itämerenmaissa väärinkäsitetään. Jos Saksa olisi katsonut voivansa vastata Neuvostoliitolle myönteisesti, olisi sekin vastaus varmaan epäsuopeasti tulkittu."

Keskusteluissani olen kuitenkin voinut havaita, että määräävällä taholla käsitetään, että Saksa tuskin on voinut esilläolevassa tapauksessa vastata toisin kuin mitä se on tehnyt. Tämän olen voinut panna merkille ottaessani asian esille ulkoministeri Seljamaan kanssa ja vieläkin selvemmin ollessani vastaanotolla riigivaneman luona.

Riigivanem Päts lausui suoraan, että deklaratioasia on nyt esiintyneessä muodossaan "kahden suurvallan keskinäistä peliä". Itämerenvaltioiden mielipidettä ei ole vaivauduttu kysymään, vaan on tahdottu asettaa ne tapahtuneen tosiasian eteen, huolimatta siitä, että niiden itsenäisyys on niille itselleen tärkeämpi kuin kenellekään muulle. Riigivanem oli omalta osaltaan taipuvainen uskomaan, että Neuvostoliitto tuskin tulee vieläkkään luopumaan alotteestaan. Se saattaa kääntyä ehkä suoraan Itämerenvaltioiden puoleen jonkunlaisella ehdotuksella niiden koskemattomuuden takaamisesta tai, mikä on vieläkin luultavampaa, etsiä takuutoveria jostakin suurvallasta, ehkä lähinnä Ranskasta, mikä ensi sijassa saattaisi tulla kysymykseen. Eräiden ranskalaisten lehtien kirjoitukset saattoivat riigivaneman mielestä viitata tällaiseen mahdollisuuteen.

P. J. K. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 612.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 18:

Ministeri Gynninen.

10/5-34.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 330.

Tallinnassa, toukok. 10 p. 1934.

25 / 219 Sal . 34
12/5-34 2 - 1

Ulkoasiainministeriölle,

5 C12

Saan oheisena kunnioittaen lähettää
Ministeriölle Tallinnan-lähetystön tiedoituksen
No.18, mikä käsittelee

Liettuan memorandumia ja Viroa.

Ministeri:

P. J. Hyvärinen

T a l l i n n a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Tallinna ssa 10 p:nä touko kuuta 19 34.

25	219 Sal	34
12/5-34	3	-
5	012	

Asia: Liettuan memorandum
ja Viro.

Viime huhtikuun 26 p:nä jätti Liettuan tšekäläinen lähettiläs ulkoministeri Seljamaalle teeseihin puettun memorandumin Itämerenvaltioiden yhteistoiminnan edellytyksistä ilmoittaen samalla Liettuan Riian-lähettilään jättävän sen samanaikaisesti Latvian ulkoministerille.

Tämä memorandum, jonka kirjeellä samalta päivältä saatoin Ministeriölle lähettää ja jota Seljamaa, kuten lähetekirjelmässäni mainitsen, piti "sumuisena" asiakirjana, merkitsee joka tapauksessa eräänlaista virallista askelta, joskin ehkä epävarmaa, Itämerenvaltioiden poliittista yhteistoimintaa kohden ja ansaitsee sellaisena erityistä merkillepanoa. Tuleeko tätä askelta seuraamaan toisia, se tietenkin riippuu sekä Virostä että Latviasta, mutta etupäässä kuitenkin Liettuasta itsestään.

Ensimmäinen kysymys, minkä tämä memorandum - mitä en enää katso olevan syytä yksityiskohtaisesti selostaa - välittömästi herättää, on: mitkä ovat ne syyt, jotka ovat saattaneet Zauniuksen teesiensä esittämiseen?

Kaiken sen perusteella, mitä eri tahoilta täällä olen saanut kuulla, katson pohjimmaisena syynä olevan sen

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

Liettuassa yhä laajempiin piireihin levinneen ulkopolittisen eristyneisyyden tunteen, minkä Hitlerin valtaantulo Saksassa aikanaan herätti ja mitä toisaalta Neuvostoliiton ja Puolan läheneminen sekä toisaalta Saksan ja Puolan sopimus ovat yhä syventäneet. Voldemarasin valtakaudellaan inauguroima vastakohtien politiikka - ystävyysuhde Saksaan ja Neuvostoliittoon ja taisteluasenne Puolaan päin - ei premssiäen romahdettua enää käy ja yleinen mielipide, niin heikko kuin se Liettuassa onkin, on alkanut osoittaa kärsimättömyyden merkkejä. Smetonan ja Zauniuksen, jotka ulkopolittikassaan ovat viimeiseen saakka pyrkineet seuraamaan Voldemaraksen jälkiä, on siis nolens volens yritettävä löytää jotain ulospääsyä, ja he ovat, koska Puola ei osoita oleellisempaa taipuvaisuutta Vilnan kysymyksessä, halunneet "koputtaa jäätä" kääntymällä memorandumillaan Viron ja Latvian puoleen.

Suoranaisen sysäyksen memorandumien esittämiseen lienee kuitenkin antanut - tietoni on ensiluokkaisesta lähteestä - Neuvostoliiton Kaunaksen-lähettilään Kareky'n Zauniukselle tekemä ilmoitus Neuvostoliiton ja Liettuan väliseen nonagressiosopimukseen liittyvän Tshitsherinin nootin syyskuun 26 p:ltä 1926 "uudesta tulkinnasta". Kareky on nimittäin tällöin saattanut Liettuan hallituksen tietoon, että kyseellinen nootti on käsitettävä niin, että rajariita-aiheet Puolan ja Liettuan välillä ovat ratkaistavat yksinomaan molempien asianosaisten kesken. Tämä ilmoitus, minkä tekemisen Puola lienee asettanut ehdoksi nonagressiosopimuksensa pidentämiselle Neuvostoliiton kanssa, on kertojani mukaan poistanut Kaunaksessa kaikki epäilyt memorandumien esittämisen suhteen. Lisäksi saattaa olla mahdollista, että Neuvostoliiton ja Saksan Itämerenmaiden turvallisuutta koskevien "keskustelujen" julkaiseminen niinkään joudutti memorandumien lähettämistä Riikaan ja Tallinnaan.

Memorandumia on yksityiskohtaisesti käsitelty kuluvan kuun 7-8 p:nä Viron ja Latvian ulkoministeriöjen keskinäisessä neuvottelukokouksessa Riiaassa, jonne täältä oli neuvotteelijana matkustanut ulkoministeriön kansliapäällikkö Laretei. Näis-

sä neuvotteluissa on kuulemani mukaan valmistavasti sovittu siitä,

- 1) että sekä Viro että Latvia ilmoittavat olevansa valmiit ryhtymään Liettuan kanssa keskusteluihin memorandumien sisältyvistä teesistä,
- 2) että niiden käsittelyä varten ehdotetaan Liettualle asetettavaksi kunkin kolmen maan edustajista kokoonpantu "teknillinen komitea",
- 3) että Liettualta tullaan vaatimaan, että sen myös "erikoiskysymyksissään" (Memel, Vilna) on alistuttava ottamaan huomioon Itämerenmaiden yhteiset edut ja
- 4) että Liettualta kehoitetaan liittymään viime helmikuun 17 p:nä Viron ja Latvian välillä solmittuun yhteistoimintasopimukseen.

Riian neuvottelujen tulokset alistetaan kummankin maan hallituksen ratkaistaviksi. Vastaus Liettualle aiotaan jättää samanaikaisesti ja, kuten minulle nimenomaan on mainittu, vain suullisesti molempien maiden lähettiläiden kautta Kaunaksessa.

Sikäli kuin etukäteen voi jotain päätellä, näyttää siltä, että Viro ei tule vähääkään luopumaan niistä ehdoista, joista Riian neuvotteluissa on sovittu. Se ei millään muotoa halua viilentää suhteitaan Puolaan, jonka asainhoitaja täällä, kuten Ministeriön tietoon jo olen saattanut, on Seljamaalle ilmoittanut, että Liettuan memorandumien hyväksymistä sellaisenaan pidetään Puolan kannalta epäsuotavana, koska se merkitsisi Liettuan aseman vahvistumista nimenomaan Vilnan kysymyksessä. Puolan ystävyys, jolle täällä annetaan erikoisen suuri arvo ja jota täällä kuluvaan kuun alkupäivinä tapahtunut, erittäin arvovaltainen vierailu (ent.pääministeri Slavek, joka riigivanem Pätsin sanain mukaan on Puolan presidentti in spe, senaatin marsalkka Raczkewicz y.m.) on yhä vahvistanut, painaa täällä varmaan siksi paljon vaa'ssa, että, jos Liettua tulee pitämään kiinni teeseistään muuttumattomina, sen memorandum tulee jäämään niiden

"hurskaiden toivomusten" joukkoon, joita Itämerenmaiden yhteistoi-
minnan alkutaipaleella niin runsaasti on ollut.

P. J. Hyvönen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 612.

ASIA:

Talinnassa olevan Laketyön rap. n:o 19.

Ministeri Hynninen.

16/5-34.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 340.

Tallinnassa, toukok.16 p.1934.

26/219 Sal 34
18/5-34
Ulkoasiainministeriölle, /

5 C12

Saan oheisena kunnioittaen lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen
No.19, mikä käsittelee

Uuden järjestelmän asemaa ja toimenpiteitä
Virossa.

Ministeri: P.S.H.

Salainen.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 19.

Tallinna ssa 18 p:nä touko kuuta 1934.

IRKOASIAHIIIIII
26/219 Sal 34
18/5-34 2 - -
5 C12

Asia: Uuden järjestelmän asemasta
ja toimenpiteistä Virossa.

Hallitusjärjestelmän Päts-Laidoner voimaantulosta on näinä päivinä kulunut pari kuukautta. Tämä aika on epäilemättä liian lyhyt, jotta sen perusteella voisi päätellä mitään ehdottoman varmaa enemmän suhteessa kuin toisessakaan. Mutta jos tällä varauksella tahtoo puolueettomasti muodostaa itselleen kuvan nykyisestä tilanteesta, voit uskin tulla muuhun tulokseen kuin että uusi järjestelmä on selviytynyt hyvin ensi vaikeuksistaan, että sen asemaa on pidettävä lujana ja että se tulee vielä kotvan aikaa jatkumaan. Merkitseekö tämä jatkuminen vuotta tai kahta vaiko enempääkin, se riippuu tilanteen yleisestä kehityksestä. On sitäpaitsi otettava huomioon, että diktatoriseen järjestelmään siirtyminen saattaa määrättyissä oloissa olla suorastaan viekoittelevan helppoa, jotavastoin ulospääsyyn siitä liittyy erinäisiä vaikeuksia. Tällöin muuttaa ennen kaikkea johdon vastuunalaisuus luonnettaan vaihtuen vastuunalaisuudesta omantunnon ja historian edessä vastuunalaisuudeksi lain kirjaimen edessä.

Uudelle järjestelmälle on niinmuodoin vastaisuutta silmälläpitäen ollut erittäin tärkeää, että niin hyvin

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

riigikogu kuin myös korkein oikeus Tartossa ovat antaneet, molemmat yksimielisesti, sen ensi toimenpiteille hyväksymisensä. Riigikogu on jättänyt hallitukselle täydellisen carte blanche vetäytyen itse syrjään ja korkein oikeus on hylännyt rintamamiesten taholta tehdyt valitukset riigikogun ja riigivanem-presidentin vaalien siirtämisestä sekä heidän järjestönsä lakkauttamisesta. Rahvaan miehen ajatteluun ja hänen mielipiteensä muodostamiseen eivät nämä tosiasiat voi olla vaikuttamatta niin pian kuin hetken kiihko on mennyt ohi ja itsenäinen, rauhallinen harkinta alkanut.

Käsittäen että rintamamiesliikkeen synty ja nopea kasvaminen perustui suurelta osalta tyytymättömyyteen vallitseviin oloihin ja että se puolueena oli "tyytymättömien puolue", uusi järjestelmä näyttää välttämättömien "puhdistus"-toimenpiteiden jälkeen pyrkivän Viron yhteiskunnallisen ja valtiollisen elämän uudistamiseen varsin laajassa mittakaavassa. Maaliskuun 12 päivän jälkeen on julaistu suuri joukko riigivaneman dekreetejä, jotka ensi silmäykseltä saattavat näyttää olevan vailla keskinäistä yhteyttä, mutta jotka lähemmin tarkastaen osoittavat, että ne muodostavat osia määrätietoista suunnitelmasta, jota askel askeleelta toteutetaan. Suuremmista suunnitelmista on jo toteutettu armeijan siirtäminen aluejärjestelmän kannalle ja hyväksyttyä ohjelmaa taistelussa työttömyyttä vastaan, jota olen jo aikaisemmin selostanut, sovelletaan käytäntöön valtiiovallan koko voimalla. Valmisteilla on paria verotusuudistus ja laajakantoinen koululaitoksen uudistus, mikä tähtää varsinkin muutoksiin keskikouluopetuksen alalla. Ylioppilastulvan rajoittamiseksi suunnitellaan Taton yliopistoon vastaanotettavien opiskelevain lukumäärän supistamista noin 30 %:lla.

Toimenpiteissään ei hallitus yleisen edun nimessä ole arastellut käydä käsiksi asioihin, mitä piirejä ne koskevatkin. Niinpä kuluneella viikolla annetulla dekreetillä alen-

nettiin vientivoin taattu keskihinta vastoin riigikogun päätöstä 20 sentillä kilolta ja samanaikaisesti asetettiin virkamiehille 65 vuoden ikäraja, missä kysymyksessä ei virkamiesten vastustelujen takia koskaan aikaisemmin ole saatu päätöstä aikaan.

Tietenkään eivät hallituksen uudistustoimenpiteet ole voineet kaikkia tyydyttää, mutta julkisuudessa on tyytymättömyyden merkkejä tuskin ollut havaittavissa. Ainoa asia, missä johtavan lehdistön olen havainnut harjoittavan selvää arvostelua, on kenraali Sootsin nimittäminen Tallinnan ja kenraali Tõnissonin nimittäminen Tarton pormestareiksi. Tämän katsoi m.m. "Päevaleht" merkitsevän kunnallisen itsehallinnon "militarisointia", mikä ei saattanut lehden mielestä olla kaupungin asiain hoidolle yksinomaan hyväksi.

Mitä taas rintamamiesliikkeeseen tulee, voi sen tällä hetkellä katsoa olevan lyödyn ja makaavan siipirikkona. Monet, jotka aikaisemmin lukeutuivat liikkeeseen, kieltävät nyt, kun lehti on kääntynyt, siihen koskaan kuulu-neensakaan. Mutta ei ole myöskään harvinaista tavata henkilöitä, jotka avoimesti tunnustavat olleensa mukana sekä vallittavat, että olivat silmät ummessa antaneet johtaa itsensä harhaan. Tällaisten puoli- ja kokoproselyyttien luku lie-nee sitäpaitsi yhä kasvamaan päin. Mutta toisaalta on selvää, että siksi valtava liike, miksi rintamamiesliike oli paissunut, ei käden käänteessä ole hävinnyt, joskin sen julkiset toimintamahdollisuudet ovat katkaistut. Katkeruutta ja vihaa uutta järjestelmää vastaan kytee siellä ja täällä etsien ilmenemismuotoja m.m. uhkauskirjeissä nykyisille vallan-pitäjille. Erikoisestikin on niitä osoitettu kenraali Lai-donerille, mutta jossain määrin myös riigivanemalle. Niinpä kertoi hän minulle hiljan saaneensa kirjeen, missä "verikos-tolla" oli uhattu hänen lapsiaan ja lastenlastaankin. Hänen

mielestään ei vaara ollut kuitenkaan kovin suuri, koska "haukuva koira ei pure."

Niinikään on "leppymättömien" rintamamiesten taholta järjestetty pari mielenosotusta: toinen kuluvaan kuun 5 p:nä, jolloin oli kulunut 200 päivää uuden valtiomuodon voimaanastumisesta ja johon mennessä m.m. presidentin ja riigikogun vaalien olisi pitänyt tapahtua, toinen kuluvaan kuun 10 p:nä, jolloin juhlittiin Vapauden ristin ritarimerkin 15-vuotispäivää. Edellinen mielenosoitus, johon otti osaa parikymmentä nuorukaista veneillä keskusvankilan edustalla, samoinkuin jälkimmäinenkin, joka supistui siihen, että kymmenkunnan miestä yritti häiritä riigivaneman juhlapuhetta, supistuivat kuitenkin välikohtaukseksi, josta järjestelmälle ei ollut mitään haittaa eikä "leppymättömille" saannottavaa iloa. Pikemmin päinvastoin, sillä monet saattoivat luulla suuren liikkeen voiman kutistuneen muutamaankymmeneen uskallikkoon.

Tutkimuksia rintamamiesten toiminnasta on suoritettu intensiivisesti ja huolimatta siitä, että ne on täytynyt ulottaa koko maata koskeväksi, arvellaan niiden tulevan heinäkuuhun mennessä loppuunsaoritetuiksi. Sikäli kun nämä ovat edistyneet, on pidätettyjä vapautettu tutkintovankeudesta ja nykyään ilmoitetaan pidätettyjen lukumäärän supistuvan 100 henkilöön. Näistäkin vapautettane vielä osa ennen oikeudenkäynnin alkamista.

Inhimillisesti katsoen ei Virossa tällä hetkellä ole mitään voimaa, mikä voisi asettua nykyistä järjestelmää vastaan tai edes muodostaa sille jotain vaaraa. Sillä on tällä hetkellä tukenaan armeija, suojeluskunnat ja poliisi sekä näiden voimatkijain ohella suurin piirtein myös yleinen mielipide. Vaara voi ilmetä vain erimielisyyksien muodossa järjestelmän omassa piirissä tai lyhyesti sanoen sen molempien tukipylväiden, riigivaneman ja ylipääällikön keskinäisten suhteiden kehityksessä. Heidän välillään on ollut ja tulee arvattavasti vastaisuudessaakin olemaan mielipidetten eroavaisuuksia, sillä molemmat ovat itsenäisiä ja lujatahtoisia miehiä, jotka ovat tottuneet kulkemaan omia teitänsä. Toistaiseksi ovat kuitenkin erimielisyydet, sikäli kun olen

saamt tietää, koskeneet järjestely- ja henkilökysymyksiä eikä polittisia suuntaviivoja. Huomattavin asia, jossa heidän käsityksensä on käynyt vastakkain, on sisäasiainministerin paikan täyttäminen, mitä toistaiseksi hoitaa oikeusministeri Müller. Riigivanem haluaisi sisäministerikseen Einbundin, joka on aikaisemmalta ajalta hyvän sisäministerin maineessa, mutta nimitys on ylipäällikön painostuksesta jäänyt - ainakin toistaiseksi.

Siihen nähden että huhuja näistä erimielisyyksistä on määrätystä tarkoituksessa ryhdytty levittämään ympäri maata, riigivanem Vapauden ristin päivänä pitämässään puheessa katsoi olevan syytä erityisesti vakuuttaa, että hän ja ylipäällikkö toimivat parhaassa keskinäisessä sovussa ja yhteisymmärryksessä. Paraadin kestäessä näytti hän muutoinkin haluavan alleviivata ystävällisyyttään ja huomaavaisuuttaan ylipäällikön suhteen.

Kuvaavana seikkana katson olevan syytä vielä lisätä, että rouva Laidoner kertoi minulle miehensä saaneen monia "ystävällisiä" neuvoja varovaisuuden tarpeellisuudesta Pätsin suhteen. Toisaalta olen taas kuullut, että riigivanem on saanut kehoituksia pitää silmänsä auki Laidoneriin ja hänen vallanhimoisiin aikeisiinsa nähden.

P. H. H. H.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 612.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 20.

Ministeri Hynninen.

_____ 28/5-34.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 368.

Tallinnassa, toukok. 28 p:nä 1934.

Ulk. ASIAINMINISTERIÖ
27/219 Sal 34
30/5-34 7 - 1
5. 612.

Ulk. a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e ,
5. 612.

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen
no. 20, mikä käsittelee

Ulkoministeri Seljamaan matkaa Varsovaan.

M i n i s t e r i :

B. K. Seljama

Salainen.

T a l l i n n a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 20.

Tallinna:ssa 28 p:nä touko kuuta 19 34.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
27/219.Sal	234
30/5-34	-
5.	612.

Asia: Ulkoministeri Seljamaan

matkasta Varsovaan.

Kuluvan kuun 22 p:nä matkusti ulkoministeri Seljamaa täältä lentoteitse vierailulle Varsovaan seurassaan puolisonsa ja välisministeriön pääsihteerin Iaretei. Paluumatka tapahtui kuluvan kuun 24 p:nä rautateitse Riian kautta, missä Seljamaalla oli tuntikauden kestävä keskustelu Ulmaniksen kanssa.

Kutsun vierailulle Varsovaan oli Seljamaalle tehnyt täällä kuluvan kuun 3-4 p:nä ent. pääministeri Slavekinin johdolla vierailut puolalainen delegatio. Kutsun oli sittemmin vahvistanut ulkoministeri Beck, joka oli nimenomaan toivonut vierailun tapahtuvan ennen matkaansa Geneven aseriisuntakonferenssiin.

Vierailulle oli puolalaisella taholla omistettu paljon huomiota. Asemalla oli Beck puolisoineen vieraita vastaanottamassa - huomaavaisuus, mitä ei osoitettu Ranskan hiljan Varsovassa vierailulle ulkoministerille - ja juhlatilaisuus vieraiden kunniaksi seurasi toistaan. Pilsudskin kanssa oli Seljamaalla Beckin läsnäollessa tuntikauden kestävä keskustelu, minkä kohteena on ollut viimeaikaiset poliittiset tapahtumat.

Vierailunsa kertoi Seljamaa tänään häntä tavatessa ni olevansa "erikoisen tyytyväinen, niin rasittava kuin se muutoin olikin." Sanomalehdille on hän lausunut siitä seuraavaa:

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

"Olin ottanut vierailukutsun vastaan suurella mielihyvällä, koska mielelläni tahdoin tutustua Puolan ulkopoliittikan huomattavaan johtajaan, jolle verrattain lyhyessä ajassa on onnitunut järjestää suhteet niihin molempiin suuriin naapurimaihin, joiden kanssa Puolalla pitkät ajat on ollut vaikeuksia. Tällöin on kyseessä Puolan suhteet Venäjään ja Saksaan.

Varsovassa oli minulla tilaisuus henkilökohtaisissa keskusteluissa Puolan presidentin, marsalkka Pilsudskin, pääministeri Kozlowskin, ulkoministeri Beckin, saeiman ulkoasiain valiokunnan puheenjohtaja, ruhtinas Radziwillin ja muiden johtavien politikkojen kanssa käsitellä monia kysymyksiä. Kaikkien näiden keskustelujen kuluessa voin minä todeta, että Viron ja Puolan välillä ei ole ainoatakaan avointa kysymystä. Keskusteluissa kosketeltiin kaikkia poliittisia päivänkysymyksiä, jotka molempia valtioita kiinnostavat m.m. asemaa Itä-Europassa sekä molempia ehdotuksia, joita Neuvosto-Venäjä on tehnyt, toisen Puolalle joulukuussa ja toisen Saksalle huhtikuussa. Näiden neuvottelujen aikana tuli yhä uudelleen esiin Puolan suuri mielenkiinto Itämerenvaltioiden itsenäisyyden turvaamiseen. Minulle Viron ulkoministerinä oli erittäin miellyttävää ja ilahduttavaa pan-
na merkille se erikoisen lämmin ja ystävällinen sävy, mikä keskusteluissa tuli esiin Viron suhteen. Varsin syvän vaikutuksen teki minuun noin tunnin kestävä keskustelu marsalkka Pilsudskin kanssa. Marsalkka esitti myötätuntonsa Viroa kohtaan erittäin ystävällisin ja sydämestä lähtevin sanoin, jotka minua syvästi liikuttivat. Marsalkka on täysin selvillä kaikista aktualisista poliittisista kysymyksistä, joten keskustelu hänen kanssaan on erinomaisen mielenkiintoista.

Varsovassa vietetyistä kahdesta päivästä on minuun jäänyt vaikutelma, että Puolalla on suuri ja vilpitön mielenkiinto Viroon. Minä olen vakutettu siitä, että tämä ystä-

vyys on täysin lojalinen ja lähtee sydämeistä ja minä haluan vielä kerran sanomalehdistön kautta lausua vilpittömän kiitokseni erittäin ystävällisestä ja sydämellisestä vastaanotosta Puolan pääkaupungissa."

Mitä tulee Varsovassa käytyihin poliittisiin keskusteluihin, olen saanut kuulla niiden koskeneen Itämerenvaltioiden yhteistoimintaa ja Liettuan memorandumia, deklaratiokysymyksen eri vaiheita ja Puolan-Saksan hyökkäämättömyyssopimusta.

Puolan hallituksen taholta on Seljamaalle selitetty, että se ei tule asettamaan esteitä Itämerenmaiden yhteistoiminnalle, sikäli kun se ei tule tapahtumaan Vilnan kysymyksen kustannuksella. Viron ja Latvian vastaus Liettuan memorandumiin ja siihen sisältyvä lausunto Liettuan "erikoiskysymysten" suhteen tyydyttää Puolaa.

Itämerenvaltioiden turvallisuutta koskevan deklaratiokysymyksen voi Puolan määrävällä taholla vallitsevan käsityksen mukaan jättää pois päiväjärjestyksestä, koska mistään "akuuttisesta vaarasta" ei nykyään voida puhua. Skandinavian maita ja Englantia tuskin voitaisiin saada suostutetuiksi tällaiseen deklaratioon ja Puolan ulkoministeriön tietojen mukaan lienee Neuvostoliitonkin mielenkiinto siihen vähenemään päin. Kysymyksen ottaminen esiin Kansainliitossa ei puolalaisen käsityksen mukaan ainakaan tällä hetkellä ole myöskään toivottavaa.

Puolan ja Saksan välisen hyökkäämättömyyssopimuksen suhteen, joka talvella synnytti niin suurta hälyä ja epävarmuutta Itämerenmaissa, on sekä Pilsudski että Beck vaakuuttanut Seljamaalle, että siihen ei liity mitään salaisia ehtoja näiden maiden suhteen.

P. H. ...

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 2.

OSASTO: 612.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 21.

Ministeri Hynninen.

14/7 34.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 521.

Tallinnassa, heinäkuun 14 p.1934.

29	219	Sal.	34
17/7-34	2	-	1
5	C12		

Ulkoasiainministeriölle,

Minulla on kunnia cheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön tiedoitus no.
21, mikä käsittää

Itämerenmaiden konferenssia Kaunaksessa.

Ministeri: *O. J. Lehtinen*

T a l l i n n a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Tallinna ssa 14 p:nä heinä kuuta 1934.

29	219	Sal.	34
17/7-34	2	-	-
5	C12		

Asia: Itämerenmaiden konferenssi-
ta Kaunaksessa.

Kuluvan kuun 7 p:nä avattiin Kaunaksessa kotvan aikaa valmistella ollut Liettuan, Latvian ja Viron välinen "valmistava" konferenssi, mikä Liettuan tunnettujen tapahtumien takia oli saanut siirtyä muutamia viikkoja myöhemmäksi kuin aikaisemmin ajateltiin. Viroa edusti konferenssissa ulkoministeriön kansliapäällikkö Laretei, Latviaa ulkoministeriön kansliapäällikkö Munters ja Liettuaa sen uusi ulkoministeri Losoraitis, jotapaitsi neuvotteluihin ottivat osaa sekä Viron että Latvian Kaunaksen-lähettiläät ja Kaunaksen ulkoministeriön osastopäälliköt.

Neuvottelujen dokumenttarisen pohjan muodostivat aikaisemmin vaihdetut diplomaattiset asiakirjat, jotka aikanaan olen Ministeriölle jäljennöksinä toimittanut, nimittäin: Liettuan hallituksen memorandum Latvialle ja Virolle viime huhtikuun 25 p:ltä kolmen Itämerenvaltion läheisemmän ulkopolittisen yhteistoiminnan suotavuudesta ja sen edellytyksistä, Latvian ja Viron hallitusten vastaukset siihen toukokuun 14 p:ltä sekä Liettuan hallituksen vastaus niihin toukokuun 29 p:ltä, mikä käsitti aidememoiren ja siihen liittyvän pöytäkirjaehdotuksen.

Kolmisen päivää kestäneiden neuvottelujen tuloksista on Laretei Kaunaksessa antanut lehdille lausunnon - mitään yhteistä kommunikointia ei ole julaistu - missä hän huomautettuaan, että

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

joskaan "kaikkia konferenssin päiväjärjestyksessä olleita kysymyksiä ei ehditty käsitellä loppuun", palaaminen siitä "ei tapahdu tyhjin käsin." Tuloksina on merkittävä: 1) että Viron ja Latvian liittosopimuksen edellyttämiin molempien maiden ulkoministerien määräämisiin neuvotteluihin ottaa vastaisuudessa osaa myöskin Liettuan ulkoministeri, 2) että Viron, Latvian ja Liettuan diplomaattisten ja konsuliedustajain on asetettava keskenään lähempään yhteistyöhön ja tuettava toisiaan "kansainvälisessä kanssakäymisessä", ja 3) että ratkaisematta jääneiden kysymysten käsittelyä tullaan jatkamaan lähiaikoina Tallinnassa tai Riiasa pidettävässä uudessa konferenssissa.

Huolimatta siitä, että puolivirallinen "Lietuvos Aides" lausui konferenssin erittäin lämpimin sanoin tervetulleeksi ver-raten Itämerenvaltioita "Siamin kaksoisiin", jotka joko elävät tai menehtyvät yhdessä, on konferenssin tuloksia pidettävä varsin laihanlaisina. On vain tavallaan sovittu siitä, että keskinäiset neuvottelut ovat tarpeellisia ja että neuvotteluja vastaisesta yhteistoiminnasta tullaan jatkamaan. Niille, jotka Liettuan politiikkaa ovat tarkemmin seuranneet, ei tällainen tulos ole mitään odottamatonta, pikemmin päinvastoin. Kaunaksen päätökset eivät niinkuodoin merkitse mitään pahempaa pettymystä enemmän Viron kuin Latviankaan ulkoasiain johdolle.

Neuvottelujen kulusta Kaunaksessa ei käytettävissäni ole muuta kuin toisen käden tietoja, sillä Laretei on jäänyt viikon päiviksi lomalleen Liettuaan. Niiden mukaan on Losoraitis osoittanut huomattavaa epävarmuutta ja tämän tästä poistunut istuntosalista neuvotellakseen jokaisesta vähäisestäkin kysymyksestä puhelimitse presidentti Smetonan kanssa. Liettuan "eri-koiskysymysten" s.o. Vilnan ja Memelin kysymysten suhteen ei kertojani tietämän mukaan ole ~~mitään~~ päästy mielipidetten vaihtoa pit-temmälle.

P. J. Hymninen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 612.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön rap. n:o 22.

V. a. Asiantuntija Heikkilä.

28/7-34.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 543.

Talinnassa, heinäk. 28 p.1934.

Salainen.

30/219 Sal	34
30/7-34 -	1
5	C12

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e ,

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Minis-
teriölle Tallinnan lähetystön tiedoituksen no. 22,
mikä käsittelee

Ulkoministeri Beckin vierailua Tallinnassa.

V.a.Asiainhoitaja:

T. H. Heikkilä

Tallinna SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Tallinnassa 28 p:nä heinäkuuta 1934.

KOKOALUEKÄSITTELY	
50 / 219	28. 7. 34
30/7 34	-
5	C12

Asia: Ulkoministeri Beckin vierailu Tallinnassa.

Kun ministeri Seljamaa keuhällä kävi Varsovassa, sovittiin jo silloin ministeri Beckin vastavierailusta Tallinnassa. Alkujaan sen piti tapahtua jo kesäkuun lopussa, mutta lykkäytyi heinäkuun 23 päivään, jolloin Puolan ulkoministeri seurassaan, paitsi puolisoaan, pari ulkoministeriön virkamiestä ja eräitä sanomalehtimiehiä saapui Tallinnaan.

Monien vastaanottojen lisäksi käsitti vierailu myöskin virallisia neuvotteluja kumpanakin varsinaisena vierailupäivänä. Virallisen kommunikkeen mukaan niissä olisi pohdittu yleensä kaikkia Puolan ja Viron suhteita koskevia kysymyksiä ja muun muassa myöskin Itä-Locarno. Neuvotteluista julkisuuteen, erittäinkin virolaisten lehtien välityksellä, annetut tiedot ovat olleet erittäin niukat. Erillisenä Ministeriölle tänään toimittamani kommunikkea on ainoa lajiaan ja mitään sanomaton. Varsovalaiset lehdet ovat tietäneet koko joukon enemmän. Mutta niiden suhteen on olemassa vaara, että niiden uutiset ovat matkalla saaneet Puolan tarkoitukseen soveltuvaa väriä.

Saadakseni täsmällisempiä tietoja asiasta, pyrin torstaina ulkoministerin apulaisen Laretein puheille, missä kuitenkin onnistuin vasta seuraavana päivänä. Herra Laretei aloitti vastauksensa tiedusteluihini huomauttaen, että neuvottelut kohdistuivat melkein yksinomaan Itä-Locarno-kysymykseen. "Kun Beck rakastaa puhua

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

paljon, otti tämän kysymyksen käsitteily niin paljon aikaa, ettei muihin asioihin juuri ennätettykään."

"Mitä Puolan suhtautumiseen Itä-Locarnoon tulee", jatkoi herra Laretei," on se, päättäen siitä tavasta, jolla Beck esitti asian, varsin kielteinen." Ministeri Beck oli luetellut suuren joukon niitä esteitä, joiden vuoksi Puola ei tahdo olla mukana tässä sopimuksessa. Ensiksikään ei ole edes varsinaista konkreettista sopimusehdotusta vielä olemassa eikä selvyyttä niistä velvoituksista, joita sopimuksen allekirjoittaminen asianomaisille asettaa. Ei myöskään lopullisesti vielä tiedetä, keitä sopimus tulisi koskemaan. Erityisesti omisti Beck huomiota sille, ettei Ruotsia yhtenä Itämeren valtana ole kutsuttu mukaan ja että Suomelle ~~mi~~ lienee kutsu esitetty vasta jälkeinpäin. Epäselvä momentti sisältyy myös siihen, että sopimukseen on ajateltu mukaan tuleviksi kaksi suurvaltaa, jotka eivät kuulu Kansainliittoon^{x)}, vaikka itse sopimus on aiottu tehdä Kansainliiton olemassaoloa edellyttäen. Min. Beck korosti vielä, että Puola on tehnyt non-agressio-sopimuksen sekä Saksan että Neuvostoliiton kanssa ja turvannut siten rajansa, joten se ei tarvitse uusia turvasopimuksia. Sitäpaitsi Puola pitääkin bilateraalisia non-agressio-sopimuksia rauhan turvaamiseen todella tehokkaina, mutta suhtautuu jo a priori kielteisesti sopimuksiin, joissa on paljon osanottajia. Puolan kannalta on Itä-Locarno mahdoton hyväksyä vielä siksi, ettei Rumania ole mukana ja että mukana on valtioita, joihin Puolalla on huonot suhteet (Tsekkoslovakia) tai ei minkäänlaisia suhteita (Liettua).

Viron taholta oli taas, herra Laretein kertoman mukaan, yhdytty herra Beckin käsitykseen siinä, että sopimusluonnos on niin hämärä, ettei sen perusteella voi ottaa lopullista kantaa ja että päätöksen teko, sekä kielteisessä että myönteisessä tapauksessa, on lykättävä siksi, kunnes sopimuksen suhteen on saatu täysi selvyys./Puolan kannasta siinä, ettei Viro pidä multilateraalisia sopimuksia sinänsä hyljättävinä, ja on se valmis näinollen perus-

x) Tässä yhteydessä min. Beck oli ilmoittanut tietävänsä, että Neuvostohallituksessa on niin paljon Kansainliittoon yhtymisen vastustajia, että sen Kansainliiton jäseneksi tulo on hyvin epävarma.

teellisesti harkitsemaan myöskin liittymistä Itä-Locarnoon saatuaan konkreettisen sopimusehdotuksen.

Beck oli puolestaan tiedustellut äsken Kaunasessa pidetyn konferenssin tuloksia, jotka hänelle selostettiin. Tämän selostuksen johdosta ei keskusteltu. Viron taholta nimenomaan tehdyn kysymyksen johdosta Beck ilmoitti, että Puolan ja Liettuan välit ovat parane-
massa. Hän ei kuitenkaan voinut sanoa, tapahtuuko niissä lähiaikoi-
na mitään ratkaisevaa. Varsovassa on käynyt useita neuvottelijoi-
ta Kaunasesta, mutta ilman virallista valtuutusta. Tällaisiin neu-
vottelijoihin ei Puolassa kiinnitetä mitään huomiota, vaan vaadi-
taan, että neuvottelijalla on selvät paperit mukanaan. Vilnan kysy-
myksen ratkaisua vaikeuttaa, oli herra Beck huomauttanut, erikoises-
ti se, että sitä käytetään Liettuassa sisäpoliittisiin tarkoituk-
siin.

Herra Laretein mukaan ei neuvotteluissa Seljamaa-Beck ol-
lenkaan kosketeltu muita kysymyksiä. Palatakseni vielä Itä-Locarno-
noon mainitsi herra Laretei, että Viro on ilmoittanut Ranskalle
ja Neuvostoliitolle, ettei se missään tapauksessa tule mukaan Itä-
Locarnoon, elleivät Puola ja Saksa siihen osallistu, Puolan suhteen
siksi, että Viro maantieteellisen asemansa vuoksi katsoo Puolan
lähinnä tulevan kysymykseen Viron itsenäisyyden tukijana, Saksaan
nähdessä sen vuoksi, ettei Virolla ole non-agressio-sopimusta eikä muu-
takaan turva-sopimusta sen kanssa.

Vaikkakin Viro siis muodollisesti on jäänyt odottavalle
kannalle Itä-Locarnon suhteen, tekemättä lopullista päätöstä suuntaan
tai toiseen, on se kuitenkin kallistunut niin paljon kierteiselle puo-
lalle, että Litvinoville todennäköisesti käy yli voimien käännyttää
herra Seljamaata, joka tätä kirjoitettaessa on parillaan Moskovassa,
~~suunnitelmansa~~ suunnitelmiansa puoltajaksi. Joka tapauksessa yri-
tettäneen kovasti. Jo ministeri Beckin täällä vieraillessa oli myös-
kin ranskalainen sanomalehtimies Pfeiffer kiiruhtanut Tallinnaan ja
tuottanut suurta häitettä virolais-puolalaisille neuvotteluille. Kuten
Ministeriölle toimitetusta sanomalehtikatsauksesta no.20 ilmenee, on
Pfeifferin vaikutus ulottunut hyvin voimakkaasti maan julkiseen sanaan.

Herra Laretei mainitsi, että Pfeiffer on puolalaisvastaisilla intriigeillään saanut ulkopoliitikasta kiinnostettujen piirien keskuudessa paljon sekaannusta aikaan. Yleinen mielipide, joka antaa virolais-puolalaiselle kestävävyydelle suuren merkityksen, ei näytä olevan yhtä vakuutettu Puolan ehdottomasta vilpittömyydestä Viron ulkopoliitiikan ohjailijana.

O. H. Hailhila
V.a. Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA: _____

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 23.

Ministeri Kyröläinen

22/8 1934.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

No 578.

Tallinnassa, elokuun 22 p. 1934.

32/220/1	34
2078.34	
5	C12

Ulkoasiainministeriölle,

Saan oheisena kunnioittaen lähettää Ministeriölle Tallinnan Lähetystön tiedoituksen No. 23, mikä käsittelee

Sisäpolittista tilametta Virossa.

Ministeri: *P. Kivimäki*

Tallinna SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Tallinna ssa 22 p:nä elo kuuta 19 34.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
32/220/pe	37
20/8.34	
5 C12	

Asia: Sisäpolittisesta tilan-
teesta Virossa.

Varsinainen kesäkausi on Viron sisäpolittisessa elämässä kulunut rauhallisesti, ilman mitään mainittavampia tapahtumia. Nykyisellä järjestelmällä ei näytä olleen mitään vaikeuksia sisäisen rauhan ja järjestyksen ylläpitämisessä maassa ja ainoastaan lehdissä silloin tällöin luettavina olevat uutiset sisäisen turvallisuuden päällikön sakkomääräyksestä muistuttavat siitä, että täällä eletään suojelustilan määräysten alla. Tämän rauhallisuuden voinee ehkä osittain asettaa sanomalehtisensuurin tiliin, mutta toisaalta ei niin pienessä maassa kuin Virossa voi mitään vakavampaa sattua, mikä tästä huolimatta ei tulisi ainakin niiden piirien tietoon, joilla on polittista mielenkiintoa. Asiain näin ollen ei liene liian rohkeata olettaa, että yhä laajemmista piireissä käsitetään, että siirtyminen nykyiseen järjestelmään oli maaliskuun 12 päivän taustaa vastaan katsottuna -demokratian esitaistelijan Tönissonin sanoja käyttäekseni - "valtiolinen välttämättömyys". Omalta osaltani olen voinut tämän seikan tämän tästä panna merkille keskusteluissa eri poliittisiin puolueisiin kuuluvien henkilöiden ja nimenomaan myös ent. rintamamiesten kanssa.

Mutta niin köyhä polittisista tapahtumista kuin

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

kulunut kesäkausi on ollutkin, on sen kuluessa herännyt kiel-
tämätöntä poliittista "eloisuutta", mikä nimenomaan viime aikoi-
na on tullut esiin eri ryhmiä edustavien lehtien kirjoituk-
sissa. Tämä johtuu osittain siitä, että voimassaoleva suoje-
lustila päättyy ensi syyskuun 12 päivänä, osittain myös sii-
tä, että niin taholla kuin toisellakin käsitetään, että ny-
kyinen järjestelmä on poikkeuksellisten poliittisten olojen sa-
nelema välitila, josta ennemmin tai myöhemmin on päästävä.

Mitä eri puolueisiin tulee, näyttää nimenomaan
pienviljelijäin taholla heränneen pelko siitä, että vanhat
peltomiehet hyötyvät erikoisesti nykyisestä järjestelmästä ja
varsinkin sen jatkuvaisuudesta. Parin huomattavamman henkilön
siirtyminen hiljan heidän riveistään peltomiehiin on synnyttä-
nyt hermostuneisuutta, mitä "Maaleht" enää ei tahdo jaksaa
salata. Todennäköistä myöskin on, että puolue riigikogussa tu-
lee suhtautumaan suojelustilan pidentämiseen, mikä hallituksen
piirissä jo on päätetty asia, ainakin arvostelevasti, ellei
suorastaan kielteisesti. Keskustapuolue, jonka piirissä sekä
alullepantu koulureformi että hallituksen päätös korkeimman
oikeusistuimen siirrosta Tartosta Tallinnaan on herättänyt jos-
sain määrin pahaa verta, näyttää kuitenkin olevan selvästi
suojelustilan pidentämisen kannalla ja peltomiesten taholla pi-
detään asiaa vieläkin selvempänä. Sosialistit, joiden keskuu-
dessa tosin näyttää olevan käymässä jonkunlainen hajaantumis-
prosessi, eivät myöskään vielä asettune suojelustilan pidentä-
mistä vastustamaan.

On niinmuodoin varmaa, että riigivaneman dekreetti
suojelustilan pidentämisestä tulee saamaan riigikogun valtavan
enemmistön kamatuksen, joskaan sitä tuskin enää aklamatiolla
hyväksytään, kuten viime maaliskuun kuumeisina päivinä. Puolu-
eettomasta tarkastelijasta näyttää tällainen ratkaisu täysin
luomolliselta, sillä niin kauan kuin oikeusistuin ei ole lau-
sunut lopullista sanaansa rintamamiesliikkeestä, ei virolaisel-

la valitsijalla - kaiken sen jälkeen mitä maassa on tapahtunut - voi olla sitä selvyyttä tilanteesta, mitä vaaliuurnalle astuminen edellyttää.

Käsitys nykyisen järjestelmän väliaikaisuudesta, mikä, kuten jo sanottu, niin taholla kuin toisellakin on yleinen, on tuonut esille myöskin kysymyksen siitä, onko viimesykyisessä kansanäänestyksessä hyväksytty valtiomuoto Virolle sopiva ja onnellinen vai olisiko se korvattava kokonaan uudella. Keskustelun tästä kysymyksestä viritti nykyistä riigivanempaa lähellä oleva "Kaja", jonka mielestä kansa odottaa "jotain uutta" ja joka tällaisena uutena suositteli ammatillis-korporativista, kamareihin perustuvaa kansanedustusta, lähinnä italialaiseen malliin. "Kajan" esittämät ajatukset ovat saaneet kuitenkin varsin vähän vastakaikua. Huomattavimmista lehdistä on ainoastaan "Revalsche Zeitung" antanut niille kannatuksensa, sekin varovaisessa äänilajissa. Sen sijaan ovat "Päevaleht", "Vaba Maa" ja "Postimees" asettuneet selvästi vastustavalle kannalle. Ensimmäisen mielestä on aiheetonta ryhtyä etsimään vieraita malleja, ainakin ennen, ennenkuin nykyisestä valtiomuodosta, mikä suojelustilan voimaantumisen kautta ainoastaan eräiltä osiltaan on ollut ~~siis~~ voimassa, ehditään saada kokemusta. "Vaba Maan" mielestä taas tarjoutuu ilman enempää etsimisiä nykyisen valtiomuodon puitteissa mahdollisuuksia kehittää sitä kolmeen eri suuntaan: parlamenttariseen, presidialiseen ja demokratiseen, joten maan valtiomuodollinen kehitys tulee riippumaan riigivanem-presidentistä ja hänen poliittisista suuntaviivoistaan. "Jokainen presidentinvaali tulee niinmuodoin merkitsemään yhä uudelleen vaalia valtiomuodosta."

Tämän lehtien välisen poleemisen kirjoittelun katsovat monet samalla kuvastavan niitä periaatteellisia erimielisyyksiä, joita on olemassa nykyisen riigivaneman ja sisäisen turvallisuuden päällikön välillä ja ovat valmiit vetämään tästä pitkällekin käyviä johtopäätöksiä. Omalta osaltani en ole varma

siitä, että periaatteelliset erimielisyydet Pätsin ja Laidonerin välillä ovat kovinkaan suuret. Joskin edellinen on selvä oikeistolainen ja Laidoner olematta siltä mikään puoluemies kallistuu keskustaan päin, eivät keskinäiset erimielisyydet ainakaan näihin asti ole estäneet yhteistyötä. Henkilökohtaisesti taas ovat heidän keskinäiset suhteensa - siitä olen saanut tuoreeltaan todisteita - entisestään pikemmin parantuneet kuin heikontuneet.

Mitä taas tulee hallituksen asemaan yleensä, en puolestani voi katsoa sen oleellisesti entisestään muuttuneen, joskin luonnollisesti hallituksen monet uudistukset ja tarmokkaat otteet eivät ole voineet olla kaikkien piirien mieleen. Liikkuessaan maaseudulla ovat sekä riigivanem että yleisen turvallisuuden päällikkö saaneet kaikkialla osakseen siksi ystävällisen vastaanoton ja sellaisia myötätunnon ilmauksia, että ne kuulemani mukaan muistuttavat Viron itsenäisyyden alkuaikojä.

Nykyinen hallitus on kuitenkin, mikä on syytä panna merkille, jossain määrin paradoksalisessa asemassa, kuten ylimenokauden hallitukset aina ja kaikkialla ovat olleet. Kuta enemmän niillä on ollut tehtävissään menestystä, sitä nopeammin syntyy käsitys niiden tarpeettomuudesta. Maan rauhoittuminen, tasapainon palautuminen talouselämään ja hyvä sato ovat tekijöitä, jotka ovat omiaan synnyttämään täälläkin vastaavan käsityksen.

P. J. Hänninen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 24.

Ministeri Byrenin

28/8 1934.

Salainen.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 584.

Tallinna SSA 28 P:nÄ elo KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P:nÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

34/220		D. 1 34	
80/8.34	3	U	
	OSASTO	ASIA	
5	EL		

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Tallinnan lähetystön raportti No.24.

Saan täten kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle Tallinnan Lähetystön raportin No.24, mikä käsittelee

Seljamaan lausuntoja Itä-Euroopan sopimuksesta.

Ministeri:

P. K. Kivimäki

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Tallinna ssa 28 p:nä elo kuuta 19 34.

34/220/1/1/34	
30/4-39	3
5	012

Asia: Seljamaa Itä-Europan
sopimuksesta.

Beckin tunnetun vierailun jälkeen Tallinnassa julkaisi "Kurjer Posenny" haastattelun, missä Seljamaa lehden edustajalle Itä-Europan sopimuksen suhteen lausuu, että Viron ja Puolan on löydettävä tässä kysymyksessä yhteinen pohja ja että Virolla on vakaa aikomus kulkea siinä "yhtä tietä Puolan kanssa". Seuraavana päivänä lausui Beck puolestaan virolaisille lehtimiehille: "On liian aikaista käydä yksityiskohtiin; me olemme vain todenneet käsityksissämme täydellisen sopuun."

Matkustettuaan vierailulle Moskovaan Seljamaa viisi päivää myöhemmin antoi Litvinoville seuraavan deklaraation: "Viron hallitus lausuu suhtautuvansa myötätuntoisesti Itä-Europan alueelliseen avunantosopimukseen, johon osallistuvat Neuvostoliitto, Puola, Saksa, Tšekkoslovakia ja Itämerenvaltiot. Siihen nähden että sopimustekstiä ei vielä ole olemassa, pidättää Viro itselleen oikeuden luonnoksen saatuaan tehdä siihen tarpeellisia muutoksia ja korjauksia."

Siihen nähden että Puolan kovin epäröivä, ettei sanoisi kielteinen suhtautuminen sopimukseen on tunnettu ja kun Beck Tallinnassa käydessään käytti suuren osan aikaansa nimenomaan selostaakseen niitä syitä, jotka vieroittavat

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi

3) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

Puolaa suunnitellusta sopimuksesta (Kts.Lähetystön raportti No.22) on helposti syntynyt kysymys: mikä oikeastaan eri keskusteluissa on ollut Seljamaan kanta ja miten on selitettävissä, että Viron ulkopolittinen johto näyttää voivan yhtyä sekä Puolan että Neuvostoliiton käsityksiin, jotka sopimuksen suhteen ovat kuitenkin käyneet oleellisesti eri suuntaan. Virossa ja muuallakin näytetään vihjailtavan siihen että "jotain sotkua" asiassa on olemassa. "Päevalehtkin" julkaisi hiljan pilaliitteessään kuvan välisministeristä, joka riippuu ilmassa ja on repeämäisillään siitä, että häntä köysillä vedetään sekä käsistä että jaloista eri suuntiin, ja yhtä voimallisesti.

Saatuani nyt kesälomien jälkeen tilaisuuden keskusteluun välisministerin kanssa ja johdettuani sen Itä-Euroopan sopimukseen saatoin havaita, että hän erikoisesti halusi alleviivata kantansa asiassa olleen saman niinhyvin neuvotteluissa Beckin kuin Litvinovin kanssa. Molemmille oli hän selittänyt, että Viro on periaatteessa valmis jokaiseen sopimukseen, joka lisää takeita sen turvallisuudesta ja että neutraliteettiajatuksella on ollut Viron kansassa hyvä kaukupohja. Mitä nyt suunniteltuun sopimukseen tulee, voi Viro siihen yhtyä ainoastaan yhteisymmärryksessä liittolaisena Latvian kanssa. Neuvotteluissa viimeksimainitun kanssa on taas osoittautunut, että molemmat pitävät välttämättömänä sekä Puolan, joka on Latvian rajanaapuri, että Saksan osallistumista sopimukseen. Niinikään pidättää Viro itselleen ehdottomasti oikeuden seada tarkastaa sopimustekstin ja tehdä siihen mielestään välttämättömät muutokset ja korjaukset.

Moskovan keskusteluissa hän ei ollut luvannut tai lausunut mitään sellaista, mikä ei olisi täysin vastannut sitä, mitä hän Viron suhtautumisesta sopimukseen oli Beckille esittänyt. Varovaisuuden vuoksi hän sitäpaitsi oli antanut etukäteen deklaraationsa Puolan Moskovan-lähettiläälle Lukasiewiczille ja vasta sen jälkeen kun tämä - asetuttuaan yh-

teyteen Varsovan kanssa - oli ilmoittanut, että Puolalla ei ole mitään huomauttamista sen suhteen, jättänyt sen Litvinoille. Viron ja Puolan välillä ei sopimuksen suhteen niinmuodoin voi olla mitään väärinkäsityksiä. "Eikä siitä voi olla pelkoakaan, sillä hra Beck on gentleman."

P. J. Kinnunen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 25.

Ministeri Gyruinen.

29/8 1934.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 587.

Tallinna SSA 29 P:ÄÄ elo KUUTA 1934.

VIITTAUS: N

P:ÄÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Salainen.

35 220 h. D. 34
Saks. 34
5 C12

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Viron hallitusta täydennetty.

Saan oheisena kunnioittaen lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön raportin No.
25, mikä käsittelee

Viron hallituksen täydentämistä.

Ministeri: *B. H. ...*

T a l l i n n a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Tallinna ssa 29 p:nä elo kuuta 19 34.

35/220	37
30/8-37	
5	12

Asia: Viron hallitusta

täydennetty.

Viikon vaihteessa on Viron hallitusta täydennetty. Riigivanem on dekreetillään vapauttanut oikeusministeri Müllerin sisäministerin tehtävien hoidosta ja samalla määrännyt sisäministeriksi riigikogun puheenjohtajan K. Einbundin. Eilen julaistulla dekreetillä on Einbund lisäksi nimitetty riigivaneman sijaiseksi ulkoministeri Seljamaan pyydettyä vapautusta tästä tehtävästä. Riigivanem on näissä tapauksissa käyttänyt ensi kerran uuden hallitusmuodon hänelle suomea oikeutta nimittää hallituksen jäsenet.

Kysymys Einbundin nimittämisestä sisäministeriksi, missä ominaisuudessa hän myös tulee kenraali Jonsonin jälkeen hoitamaan sisäisen turvallisuuden päällikön tehtäviä, oli esillä maaliskuulla heti nykyisen järjestelmän voimaanastuttua. Tällöin se kuitenkin raukesi, kuten aikanaan olen huomauttanut, siitä syystä, että kenraali Laidoner ei sitä mielellään nähnyt eikä riigivanem puolestaan halunnut vaikeuttaa yhteistyötä uuden järjestelmän ensi askelilla.

Hallitus on Einbundissa saanut pystyvän ja kokeneen jäsenen. Hän on ollut aikaisemmin riigivanemana ja toiminut sisäministerinä kuudessa eri hallituksessa ja

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

nimenomaan Viron itsenäisyyden alkuvuosina, jolloin oli suoritettava paljon perustavaa työtä. Eri tahoilta olen kuullut vakuutettavan, että hän on ollut paras sisäministeri, mitä Virolla koskaan on ollut.

Einbundin tulo hallitukseen merkitsee joka tapauksessa sitä, että hallitus on saanut puoluepolittista väriä, mitä Päts hallitusta muodostaessaan nimenomaan tahtoi karttaa. Vanhoja peltomiehiä ovat nyt hallituksessa sekä riigivanem että hänen sijaisensa, joka kuuluttuaan välillä uudisviljelijöihin, on palannut jälleen puolueeseen.

Mutta mitä merkitsee se muuta sisäpolittista kehitystä silmälläpitäen? Lyhyesti sanoen: ei ainakaan mitään oleellista suunnan muutosta. On tosin vihjailtu, että Einbund suhtautuisi "leppysisämmin" rintamamiesliikkeeseen ja että hän sisäministerinä tulisi edustamaan sovittlevampaa suuntaa. Omalta osaltani olen kuitenkin ollut havaitsevinani niissä keskusteluissa, joita minulla on ollut sekä riigivaneman että uuden sisäministerin kanssa, että heidän käsityksensä rintamamiesliikkeestä käy kaikessa oleellisessa samaan suuntaan. Tähän on vielä lisättävä, että tietämäni mukaan Einbund koko nykyisen järjestelmän ajan on ollut lähellä asiain johtoa ja ottanut osaa neuvotteluihin, joissa tärkeimpiä asioita on istuntojen ulkopuolella valmisteltu. Hän oli myöskin Laidonerin ohella läsnä riigivaneman luona siinä kolmimiehisessä neuvottelussa, minkä tuloksena suojelustila Virossa julistettiin.

Rintamamiehiä lähellä ollut tarttolainen "Vaba Sõna," jota Einbundin nimitys näyttää kiinnostavan, katsoo puolestaan olevan "ulkopuolella epäilyn, että K. Einbundin nimitys merkitsisi vähintäkään muutosta meidän yleisessä poliittisessa suunnassamme." Lehti kuitenkin lisää, että "joskin poliittinen suunta yleisin piirtein jää entiselleen kuitenkin yksityistapausten puitteissa toinen ministeri saattaa menetellä kokonaan toisin kuin toinen."

Nimityksensä jälkeen Einbund on osoittanut kirjelmän riigikogun puhemiesistölle pyytäen vapautusta tehtävästään riigikogun puheenjohtajana, joskaan hän uuden hallitus-

muodon mukaan ei olisi ollut velvoitettu siihen. Kuulemani mukaan lienee tälle paikalle ajateltu Jaan Tõnissonia, jolle se merkitsisi poliittista hyvitystä. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole selvyyttä siitä, kokoontuuko riigikogu lokakuun 1 p:nä, kuten pitäisi, vai vasta myöhemmin.

P. J. Kõnni

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C12.

ASIA:

Tallinnessa olevan Calotypen rap. n:o 26.

Ministeri Byrnieus.

5/9 1934.

Tallinna

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 604.

Tallinna SSA 5 P: NÄ syys KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P: NÄ KUUTA 19 P: TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
36/220 he. : 34		
6/9.34	Se	LIL
5	C12	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti No.26.

Saan kunnioittaen oheisena Ministeriölle lähettää Tallinnan lähetystön raportin no. 26, mikä käsittelee

Itämerenmaiden ystävyys- ja yhteistoimintatasopimusta.

Ministeri:

P. J. Kinnunen

Tallinna SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Tallinna ssa 5 p:nä syys kuuta 19 34.

ULKOASIAMINNISTÖ	
36/120/1934	
6/9-34	LII
5	C12

Asia: Itämerenmaiden ystävyys-
ja yhteistoimintasopimus.

Elokuun 29 p:nä parafoitiin Riiasa kaksipäiväisten neuvottelujen tuloksena Viron, Latvian ja Liettuan välinen "ystävyyss- ja yhteistoimintasopimus". Neuvotteluissa edusti Viroa ulkoministeriön pääsihteeri Laretei, Latviaa ulkoministeriön pääsihteeri Munters ja Liettuaa ulkoministeriön poliittisen osaston päällikkö, ent. Riian-lähettiläs Urbschys. Sopimus, jonka Viron ja Latvian hallitukset jo ovat muodollisestikin ehtineet hyväksyä ja jonka sanamuodon jo olen Ministeriölle lähettänyt, allekirjoitettanees Kansainliiton pian alkavan istuntokauden aikana Genevessä.

Itämerenmaat sitoutuvat tässä sopimuksessa, joka käsittää 9 artiklaa ja johon liittyy 2 deklaratiota, sopimaan keskenään kaikista ulkopoliittisista kysymyksistä, joilla on yhteistä merkitystä, sekä antamaan toisilleen tukea ja apua poliittisessa ja diplomaattisessa suhteessa. Näitä kysymyksiä tullaan käsittelemään sopimusvaltioiden ulkoministerien konferensseissa, joita pidetään vähintään kaksi kertaa vuodessa, vuorotellen kunkin kolmen valtion alueella. Lisäksi voidaan jonkun sopimusvaltion ehdotuksesta järjestää ylimääräisiä konferensseja, jotka voidaan pitää niiden alueen ulkopuolellakin. Edelleen velvoitetaan kunkin kolmen valtion diplomaattiset ja konsuli-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

edustajat sekä kansainvälisiin konferensseihin lähetettävät edustajat hakemaan keskinäistä kosketusta yhteistyön kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Sopimusvaltiot ilmoittavat pyrkivänsä ratkaisemaan mahdollisesti syntyvät erimielisyydet ystävydessä oikeuden- ja kohtuudemmukaisesti sekä mahdollisimman lyhyessä ajassa, missä mielessä ne ovat valmiit, jos osottautuu tarpeelliseksi, solmimaan erikoissopimuksia riitakysymysten ratkaisemiseksi.

N.s. erikoiskysymysten suhteen, mitkä ovat muodostaneet neuvottelujen varsinaisen vaikeuden, on sopimuksessa päästy sillä, että todetaan niiden olemassaolo ja yhteisen kannanoton vaikeus niihin nähden sekä lausutaan niiden muodostavan poikkeuksen niistä oikeutuksista ja velvoituksista, joita sopimus muutoin sopimuspuolille asettaa. Suorien ja selvien suhteiden säilyttämiseksi määrätään kuitenkin sopimuksessa, että vastaisuudessa jokainen sopimus, mitä laatua se lieneekin, minkä joku sopimusvaltioista tekee jonkun maan kanssa ja sen sananmuoto saatetaan toisten sopimusvaltioiden tietoon.

Lisäksi on syytä mainita, että sopimukseen, jonka voimassaoloaika määrätään vasta allekirjotuksen yhteydessä - todennäköisesti 10 vuodeksi - on sisällytetty mahdollisuus, että siihen voivat liittyä myöskin muut valtiot, jos ne sitä haluavat ja jos mikään sopimusvaltio ei sitä vastusta. Tällöin on ajateltu, kuten "Jaunakas Sinas" mainitseekin, lähinnä Suomea ja Puolaa, sikäli kun sen ja Liettuan väliset suhteet ovat muuttaneet normaaliksi.

Sopimukseen liittyy, kuten jo mainitsin 2 deklaratiota. Edellinen, joka on salainen, sisältää kolme eri kohtaa. Ensimmäisessä niistä ilmoittavat Viro ja Latvia, että niillä ei ole mitään erikoiskysymyksiä, jotavastoin Liettua ilmoittaa pitävänsä sellaisena Vilnan kysymystä. Toisessa vakuuttavat sopimuspuolet toisilleen, että ne eivät ole solmineet mitään sellaista sopimusta, mikä olisi ristiriidassa nyt parafoidun sopimuksen kanssa ja kolmannessa kohdassa ilmoittavat Viro ja Latvia, että

ne luopuvat tämän sopimuksen voimaantuttua sovellettamasta viime helmikuun 17 p:nä allekirjoitetun liittosopimuksensa 6:ttä artiklaa, mikä koskee ulkoministerien säännöllisiä konferensseja. Toisessa deklaratiiossa lupaavat sopimusvaltiot toisilleen parhaansa mukaan tukea kaikkia yrityksiä ja aloitteita, joiden tarkoituksena on edistää Itämerenkansojen yhteistoimintaa ja lähentää näitä toisiinsa.

Liettuan helmikuussa ottama aloite on siis vienyt positivistiseen tulokseen, edelläesiettyyn ystävyys-sopimukseen. Liettualaisen ulkopolitiikan tarkoituksena tosin on ollut, sikäli kun sen taholla on osoitettu mielenkiintoa Itämerenmaiden yhteistoiminnalle, taivuttaa tai - oikeammin sanoen - pakottaa Viro ja Latvia omaksumaan Liettuan kannan Vilnan kysymyksessä. Kaunaksen konferenssissa heinäkuun 6-7 p:nä esitettiin Liettuan taholta vielä tähän suuntaan käyviä vaatimuksia ja neuvottelut oli niinmuodoin pakko siirtää tuonneemmaksi. Aika on kuitenkin tehnyt työtään ja Riassa oli Liettua valmis siihen, mihin se 7 viikkoa aikaisemmin ei vielä katsonut voivansa suostua. Pohjimmaisena syynä tähän on epäilemättä pelko siitä, että suhteet Hitlerin-Saksaan eivät ota parantuaikseen. Mieleeni hakeutuukin tätä kirjoittaessa Latvian tšekäläisen, Liettuassa aikaisemmin 5 vuotta toimineen lähettilään viime talvena lausumat sanat; että "jos Itämerenmaiden liitto tosiaankin syntyy, niin siitä saamme kiittää ainostaan /^{ja}/ yksinomaan Hitleriä."

Riian sopimus ei tosin merkitse vielä Itämerenmaiden liittoa, vaan niiden "entente'a" mistä myöhemmin ehkä voi kehittyä muodollinen liittokin, samaan tapaan kuin Viron ja Latvian välillä jo on olemassa. Tiellä siihen voi ilmaantua vielä monia mutkia ja vaikeuksia, mutta yksi etappi on joka tapauksessa jo sivuutettu.

Sopimusmaiden sanomalehdistö on kauttaaltaan mielihyvin tervehtinyt nyt parafoitua sopimusta katsoen sen merkitsevän uuden ajan alkamista Itämerenmaiden keskinäisissä suhteissa.

P. J. K. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetysten raportti n:o 27.

Ministeri Hynninen

1/10. 34.

Salainen.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 667.

Tallinna SSA 1 P: NÄ loka KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P: NÄ KUUTA 19 P: TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

38 / 221 Sab. D.: 34.
4/10.34
5 C12

Ulkosaiainministeriö LLE

ASIA: Tallinnan lähetystön
raportti no. 27.

Saan oheisena kunnioittaen Ministe-
riölle lähettää Tallinnan lähetystön raportin
no. 27, mikä käsittelee tilannetta

Riigikogun kokoomuttua.

Ministeri:

P. Kerminen

Salainen.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 27.

Tallinna ssa 1 p:nä loka kuuta 19 34.

38 / 221 Salib. 34.		
3/10.34	5	5
	C12	

Asia: Riigikogun kokoonnuttua.

Riigivaneman dekreetillä oli riigikogu kutsuttu koolle syyskuun 28 p:ksi puolisen vuotta kestäneen väliajan jälkeen. Tänä ensimmäisenä istuntopäivänä oli riigikogun dekreetin mukaan valittava itselleen puhemies sisäministeriksi nimitetyn Einbundin tilalle ja kuultava uuden sisäministerin ja talousministerin selostukset, edellisen hallituksen toimenpiteistä ja sisäpolittisesta kehityksestä, jälkimmäisen maan taloudellisesta tilasta ja sen kehityksestä istuntokausien väliajalla.

Istunnon mielenkiinto sekä riigikogun omassa piirissä että sen ulkopuolella oli ensi sijassa kohdistunut puhemiehen vaaliin. Kysymys Einbundin seuraajasta oli jo useita viikkoja askarruttanut poliittisia piirejä ja hallituksen keskuudessa on se ollut kuulemani mukaan useamman kerran esillä. Niin taholla kuin toisellakin on käsitetty, että uudesta puhemiehestä ja hänen suhtautumisestaan nykyiseen järjestelmään riippuu huomattavassa määrin riigikogun ja hallituksen välinen yhteistyö ja ehkäpä - riigikogun istuntokauden jatkuminenkin, missä suhteessa riigivaneman syyskuun 15 p:nä ryhmäjohtajille esittämät yhteistyön "perusteet" eivät jätä paljon tilaa tulkinnalle.

Puhemiesehdokkaina mainittiin aikaisemmin Tõnisson, Jürnan, Köster, Penno ja Rei. Tõnissonin ehdokkuutta oli vakavas-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

ti ajateltu hallituksenkin taholla ja myönteisessä mielessä, mutta lopuksi ei sitä kuitenkaan katsottu sopivaksi. Vaikuttiko tähän ratkaisuun vanha vastakohta Tõnisson-Päts vaiko "Postimees'in" viimeaikaiset, oppositiohalua osoittavat artikkelit, sitä en varmuudella tiedä. Peltomiehet päättivät niinuodoin viime hetkessä asettaa oman ehdokkaan, nimeten siksi Tallinnan pormestarin, kenraali Sootsin, ja saivat tämän tunnetusta "kulmikkudesta" huolimatta varanneeksi tälle sosialistien kannatuksen. Peltomiesten päätöksestä kuultuaan Tõnisson ehdottomasti kieltäytyi ehdokkudesta ja keskustaryhmien ehdokkaaksi asetettiin uudisviljelijä Penno, riigikogun ensimmäinen varapuhemies.

Istunnon alussa arveltiin kuitenkin Sootsin vaalin olevan aivan varman. Laskelmien mukaan äänestivät häntä peltomiehet, sosialistit, kansalliset vähemmistöryhmät ja uudisviljelijöistä eronneet 3 edustajaa. Tulos oli kuitenkin toinen: ensimmäisessä äänestyksessä sai Soots 38 ja Penno 45 ääntä, toisessa Soots 39 ja Penno 44 ääntä. Puhemieheksi oli niinuodoin riigikogun järjestyssäännön mukaan valittu Penno.

Tämän epäilemättä yllätyksellisen tuloksen selittää johtuvan siitä, että osa sosialisteja ei ole seurannut puoluejohtoa ja että useat kansallisten vähemmistöryhmien edustajista eivät ole halunneet nähdä Sootsia puhemiehen istuimella. Väitetäänpa lisäksi, että Teemant, joka ehkä ainoana huomattavammista peltomiehistä jo jonkun aikaa on osoittanut oppositiohalua, on tässäkin tapauksessa "frondeerannut".

Riigikogun nyt valitsema puhemies Rudolf Penno on nuoresta iästään - 38 vuotta - huolimatta kuulunut jäsenenä riigikogun yhtäjaksoisesti 11 vuotta. Ammattisivistykseltään hän on kansakoulunopettaja. Ulkopuolella oman puolueensa on hänen prestige'nsä näihin asti ollut suhteellisesti vähäinen.

Puhemiehen vaalin tulos on, miltä puolelta sitä tarkasteleekin, katsottava jonkunlaiseksi opposition ilmaukseksi nykyistä järjestelmää vastaan. Tätä käsitystä vahvistaa lisäksi uuden puhemiehen puheessaan riigikogulle antama vakuutus "vaikeasta tehtävästä puolustaa perustuslain ja valtiopäiväjärjestyksen

pohjalla kansanedustuksen oikeuksia ja arvovaltaa." Uudisviljelijäin, joiden tyytymättömyydestä ja sen syistä jo ajemmin olen tiedottanut, on nyt onnistunut löytää sille näkyvä ja omaa piiriä laveampi ilmaisumuoto. Vastaisuuteen nähden tällä seikalla voi olla merkitystä ja tässä mielessä kysyykin "Päevaleht": "Kysymys on nyt siitä, tuleeko riigikogu mukautumaan uuteen asemaansa ja tuleeko se tyytymään siihen osaan, minkä valtiomuoto ja hallitus sille osoittavat, vai tuleeko se yrittämään valloittaa takaisin entisen asemansa, niin paljon kuin tilanne ja sen voimat tämän sallivat, joutuen ristiriitaan ja taisteluun hallituksen kanssa."

Siinä tapauksessa että riigikogu asettuu selvälle vastarinnan tielle, tulee sen istuntokausi varmaan varsin lyhyeksi. Hallituksen asema on siksi vahva, että se voi hoitaa maan asiat, ainakin niin kauan kuin suojelustilaa jatkuu, dekreettietä.

Usko hallituksen aseman lujuteen tuli erittäin selvästi esiin puhemiesvaalia seuranneessa sisäministerin selostuksessa "sisäpolittisista suuntaviivoista ja tehtävistä", mitä "Estländische Zeitung" nimittää "yhdeksi asiallisimmista ja painavimmista hallituksen julkilausumista, mitä riigikogussa näihin saakka on saatu kuulla." Kuvattuaan aluksi tilametta ennen maaliskuun 12 p:ää hän siirtyi yksityiskohtaisesti esittämään niitä toimenpiteitä ja aloitteita, joihin hallitus on ryhtynyt sisäisen rauhan turvaamiseksi ja valtiollisen elämän palauttamiseksi normaaliin uomiin. Tervehdyttämisprosessi ei kuitenkaan ole vielä lopussa ja hallituksella on edessään paljon työtä, missä se odottaa riigikogun "hyväntahtoista myötävaikutusta". Lopuksi sisäministeri katsoi voivansa todeta, että "valtiomme sisäinen tila on täysin luja ja me voimme optimistisesti katsoa tulevaisuuteen."

Sisäministerin selontekoa seurasi talousministerin laava esitys Viron taloudellisista oloista ja niiden kehityksestä, mutta siihen katson sopivammaksi palata toisessa yhteydessä.

Keskustelu selostuksista tulee tapahtumaan riigiko-

gun seuraavassa istunnossa, missä, jos riigikogu tahtoo respektoida riigivaneman "toivomusta", tulee esiintymään vain yksi edustaja kustakin ryhmästä.

Bj. Kuning

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 28.

Ministeri Hynninen

3/10. 1934.

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 671.

Tallinna SSA 3 P:nÄ loka KUUTA 19 34.

VIITTAUS: N

P:nÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

39 / 221 Sal. D. 34.		
5/10.34	3	
5	012	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Tallinnan lähetystön raportti No. 28.

Saan oheisena kunnioittaen lähettää Ministeriölle Tallinnan lähetystön raportin no. 28. mikä käsittelee

Riigikogua ja hallitusta.

Ministeri: *B. K. ...*

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 28.

Tallinna ssa 3 p:nä lokakuuta 19 34.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
39/221 Sal. D: 34		
5/10.34	13	102
5	12	

Asia: Riigikogu ja hallitus.

Riigikogun eilinen (2/9) istunto - ja samalla myös istuntokausi - päättyi tämän ja hallituksen väliseen konfliktiin. Sisäministeri Einbund riigivaneman sijaisena esitti eräiden hallitusta vastaan kohdistettujen lausuntojen jälkeen riigivaneman dekreetin, millä riigikogun ylimääräinen istuntokausi julistettiin päättyneeksi. Tämä ratkaisu, mikä samalla saattaa merkitä sitä, että riigikogu nykyisessä kokoonpanossaan ei enää tule kokoontumaan, johtaa välittömästi mieleen riigivaneman syyskuun 15 p:nä pidetyssä neuvottelukokouksessa lausumat varottavat sanat: "Jos riigikogu asettaa riigivaneman ja hallituksen vaikeuksiin eikä täytä velvollisuuksiaan, niin on hallitus varmaan löytävä pääsytien, joka on täysin hallitusmuodon mukainen."

Edellisessä istunnossa hallituksen selontekojen johdosta esitetyistä lausunnoista, joita tänään ei vielä edes supistetussakaan muodossa ole saatu julaista, vetävät ensi sijassa huomion puoleensa uudisviljelijä Kösterin ja puolueettoman, mutta keskustaa lähellä olevan Juhkamin puheet. Edellinen tahtoi osoittaa, että hallitus on toiminnassaan jatkuvasti esiintynyt perustuslain vastaisesti. Vaalit on toimittamatta, pidennetty suojelustila ja useat tärkeät ul-

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

komaiset sopimukset eivät ole saaneet riigikogun vahvistusta, rintamamiesten asiaa ei ole vielä oikeudellisesti käsitelty j.n.e. Vieraiden esikuvien seuraaminen on kuitenkin Virolle vaarallista ja perustuslain määräysten noudattamiseen on ryhdyttävä mitä pikemmin, sitä parempi. Jälkimmäinen moitti hallitusta sen toimenpiteistä sananvapauden rajoittamiseksi. Hän väitti, että Virossa on jouduttu tässä suhteessa sellaiseen olotilaan, mitä nykyinen sisäministeri kirjassaan "Laillinen valtio" (v.1918) on kuvannut pelottavana esimerkkinä.

Sosialistisen työväenpuolueen puolesta Rei antoi osittaisen tunnustuksensa hallituksen toimenpiteille, mutta piti toivottavana, että puolueiden lain puitteissa tapahtuvaa toimintaa ei estettäisi. Sen sijaan marxilaisen työkansan puolueen edustaja Joeäär ja köyhälistöpuolueen edustaja Tomson esittivät räikeitä lausuntoja, uhkaillen ensinmainittu hallitusta aikanaan tulevalla "tilinteolla".

Ehdottoman kannatuksensa hallitukselle toivat esiin vain peltomiehet ja venäläinen kansallinen vähemmistö.

Hallitus, joka tänään istunnossaan on käsitellyt nyt muodostunutta tilannetta, on sisäministerin kautta antanut sanomalehdistölle lavean kommunikkeen, mikä päättyy seuraaviin toteamiin:

1) toiveet yhteistyöstä riigikogun kanssa osottautuivat hallituksen tarkoitustaan vastaamattomaksi yritykseksi;

2) valtiollinen yhteistyö vanhan riigikogun kanssa entiseen tapaan ja entisten muotojen mukaan ei ole mahdollinen; sitäpaitsi näyttää sisäiset olot huomioonottaen, että riigikogulla ei ole mitään yhteishenkeä ja mitään ymmärrystä suuresta edesvastuustaan, joten valittaen on todettava se vaikutelma ja käsitys, että vähintään riigikogun toiselta puolelta on odotettavissa rauhallisen elämän häiritsmistä;

3) riigivaneman, ylipäällikön ja hallituksen on vastuunalaisuutensa pohjalla ja kansan tuella suoritettava loppuun itselleen asettamat tehtävät;

4) hallitus on vastoin tahtoaan pakoitettu heti harkitsemaan kysymystä, miten on meneteltävä riigikogun suhteen ja pian päästävä tästä selville.

Mihin tuloksiin hallitus nykyistä tilannetta harkitessaan tulleeekaan - tänään huhuiliin joistakin sovinnon mahdollisuuksista - joka tapauksessa on selvä, että sen ja riigikogun keskinäisissä suhteissa on tapahtunut olellinen käänne. Sama riigikogu, joka yksimielisesti, milteipä ovatiomaisesti hieman yli puoli vuotta sitten jätti hallitukselle carte blanche'n, vetäytyen itse syrjään, on nyt uudelleen kokoonnuttuaan miltei valmis antamaan tälle hallitukselle epäluottamuslauseen. Miten tämä on ymmärrettävissä? Onko tosiaankin maan asioista riigikogun mielestä hoidettu huonosti, vai onko tämä mielenmuutos "muuten vain"?

Tein tämän kysymyksen erälle henkilölle, joka on kauan seurannut ja hyvin tuntee Viron poliittista elämää. Hänen vastauksensa kävi seuraavaan tapaan. Virolaiset ovat niin paljon saaneet aikoinaan kärsiä mielivaltaisuudesta, että he ovat valmiit heti reagoimaan, jos kansalaisvapauksiin muodossa tai toisessa kosketaan. Tämä seikka on otettava huomioon nykyistä tilannetta tarkastaessa. Mutta paljon merkitsevämpi tekijä on eräiden puolueiden johtohenkilöiden taholla syntynyt hermostuneisuus siitä, että he ovat jääneet ulkopuolelle sen piirin, missä maan asiain ratkaisu tapahtuu, sekä ehkä ei aivan aiheeton pelko siitä, että nykyisestä järjestelmästä on hyötyä ensi sijassa peltomiehille. Maaliskuulla oli rintamamiesten taholta uhanut vaara ollut siksi vakava, että puoluelaskelmat unohtuivat. Mutta nyt, kun tämä vaara on sivutettu tai se ei enää ole läheinen, voidaan katsoa, että "mauri on tehnyt tehtävänsä". Lisäksi on ymmärrettävissä, että hallituksen pyrkimykset riigikogun sisäisen vapauden rajoittamiseksi eivät ole olleet omiaan edistämään näiden keskinäistä yhteistyötä.

B. K. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetysten raportti n:o 29.

Ministeri Flynnin

28/10. 1934.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 727.

Tallinnassa, lokak. 23 p:nä 1934.

40 / 221 Sal. S. 34.	
24/10.34	3
5	C12

Ulkoasiainministeriölle,

Saan kumioittaen oheisena lähettää Ministeriölle Tallinnan lähetystön raportin no. 29, mikä käsittelee

Viron sisäpolittista tilannetta.

Ministeri:

P. J. Heikkinen

Tallinna SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 29.

Tallinna ssa 23 p:nä loka kuuta 19 34.

40	221	Sal. D. 37.
24/10.34		
5	C 12	

Asia: Viron sisäpolittisesta tilanteesta.

Kuluvan kuun aikana on sisäpolittinen huomio täällä kohdistunut pääasiallisesti kolmelle taholle: riigikogun lyhyeen loppuneen ylimääräisen istuntokauden jälkiselvittelyihin, kysymykseen uudesta hallitusmuodosta ja poliittisiin oikeusjuttuihin, joista yksi on jo ensi asteessa selvitetty ja joista toiset ovat edelleen valmisteilla.

Hallituksen suhtautuminen riigikogun on nykyisen régime'n ehdottomien kannattajienkin taholla synnyttänyt arvostelua. Kuulee kysyttävän, oliko hallitus tosiaankin jo etukäteen selvillä mielipiteistä ja virtauksista eri riigikoguryhmissä ja jos niin oli, oliko tarpeellista, että riigikogun koollekutsumisella oppositioaineksille valmistettiin tilaisuus hallituksen ja sen toimenpidetien avoimeen arvosteluun. Maa ja varsinkin maaseutu oli jo hyvällä tiellä rauhoittumaan päin ja hallitus olisi rauhassa voinut jatkaa työtään ilman riigikogua. Välikohtaus oppositiohaluisen riigikogun kanssa merkitsee heidän mielestään niinmuodoin vain syykkeen heittämisestä puolueintohimojen jo sammumaisillaan olevaan hiillockseen.

Hallitus ja sen kannattajien valtava enemmistö on kuitenkin toista mieltä. Riigikogun osoittama oppositio pidetään tällä taholla - kaiken sen perusteella, mitä on

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

saanut kuulla ja lukea - yksinkertaisesti merkinä siitä, että riigikogu ei ole "työkykyinen" ja että se on tehnyt itsensä nykyisessä kokoonpanossaan tarpeettomaksi. Sisäministeri Einbund onkin hallituksen nimessä sanomalehtimiehille antamassaan lausunnossa ilmoittanut, että riigikogun kokoonkutsuminen sen nykyisessä kokoonpanossa saattaa tulla kysymykseen vain jonkun "erikoiskysymyksen" suhteen. Riigivanem on tämän käsityksen tuonut esiin ehkä vieläkin jyrkemmässä muodossa lausueessaan luokseen kutsuttamilleen ryhmäjohtajille, että "nykyinen istuntokausi on päättynyt ja riigikogu, niin kauan kuin siinä on vallalla nykyiset mielipiteet ja niinkauan kuin se on taistelujen tyyssijana, ei tule kokoontumaan."

Toisaalta on pantava merkille, että oppositio-ryhmissäkin on useita edustajia, jotka, ainakin nyt jälkeinpäin, ovat sitä mieltä, että riigikogun ei olisi ollut syytä kärjistää suhteitaan hallitukseen eikä niinmuodoin aiheuttaa istuntokauden katkeamista. Selitetään, että Juhkamin puhe ei ollut kohdistettu sellaisenaan hallitusta vastaan, vaan oli etupäässä tilintekoa Einbundin kanssa, joka siirtymällä puhe-miehen paikalta hallitukseen oli jättänyt riigikogun "oman onnensa varaan." Niinikään olen kuullut oudoksuttavan, että Köster, jonka puolue aikanaan oli jyrkimmässä taisteluasenteessa rintamamielisiin, asettui nyt puheessaan tavallaan näiden asianajajaksi. (Tämä saanee selityksensä siitä, että prof. Uluots, rintamamielisiin kallistuva peltomies, oli etukäteen tarkastanut puheen ja antanut sille viimeistellyn muodon.)

Konflikti riigikogun kanssa on hallitukselle antanut aiheen saattaa julkisuuteen tiedon hiljaisuudessa valmistelluista suunnitelmista voimassaolevan hallitusmuodon uudistamiseksi. Nämä suunnitelmat olisivat tietenkin aikanaan tulleet esiin yksityiskohtaisesti valmisteltuina, nyt on hallitus voinut esittää vain eräitä pääkohtia, joiden pohjalla uuden hallitusmuodon on sen mielestä rakennuttava.

Riigivaneman ryhmäjohtajille esittämän lausunnon mukaan merkitsi siirtyminen aikaisemmasta hallitusmuodosta nykyiseen "sysäystä äärimmäisyydestä toiseen". Aikaisemman hallitusmuodon perusteella oli valta kokonaan riigikogulla, nykyisen mukaan on se taas riigivanem-presidentillä. On kuitenkin välttämätöntä löytää keskitie ja tasapainosuhte näiden välillä. Tässä suhteessa taas on tarpeellista, että hallitus saa apua "kaikilta niiltä, jotka ovat valmiit asettamaan voimansa ja kykynsä käytettäväksi näiden suurten positivistien valtiollisten tehtävien ratkaisemiseksi." Missä muodossa hallitus aikoo tätä apua hyväkseen käyttää, sitä ei kuitenkaan ole vielä sen lähemmin selvitetty.

Hallituksen suunnitelmiin kuuluu, paitsi vallan tasaaisempaa jakoa riigivanem-presidentin ja kansanedustuksen välillä, viimeksimainitun laitoksen täydellinen uudistus, lähemmin sanoen siirtyminen 2-kamarijärjestelmään. Riigikogu tulisi vastaamaan "toista kamaria" tai "alahuonetta" ja sen ohelle perustettaisiin "ensimmäinen kamari" tai "ylähuone", jolla tulisi olemaan jonkunlainen veto-oikeus. Ensimmäisen kamarin edustajat olisivat osittain valittuja, osittain riigivanem-presidentin nimittämiä. Valittuja edustajia lähettäisivät siihen erilaiset ammatilliset järjestöt ja valtiolaitokset, kuten kauppa- ja teollisuuskamari, maatalouskamari, lääkäriiliitto, yliopisto, korkein oikeus y.m.

Joutuessani hiljan keskusteluun riigivaneman kanssa johdin puheen tähän uudistussuunnitelmaan ja sain tällöin kuulla, että hän puolestaan piti eri maiden hallitusmuodoista Puolan hallitusmuotoa monessa suhteessa onnistuneena ja tarkoitustaan vastaavana. Nimenomaan Viron oloihin nähden oli siinä hänen mielestään paljon varteenotettavaa. Kysymykseeni siitä, mitä tietä uusi hallitusmuoto tulisi saatettavaksi voimaan, sain vastauksen, että "siinä suhteessa on useita eri mahdollisuuksia." Lähinnä olisi ehkä kansanäänestys, mutta uusi "perus-

tava kokous" saattaisi myös tulla kysymykseen. Uudistuksen edellytyksenä oli joka tapauksessa, että "mielet maassa ovat ensin täysin päässeet rauhoittumaan."

Mitä Viron kansa näistä suunnitelmista ajattelee, siitä tuskin kukaan voi tällä hetkellä mitään sanoa. Mutta useinhan sekin, mikä nykyhetkellä vielä määntää mahdottomalta, saattaa emen pitkää olla mahdollisuuksien piirissä. Joh-tavista lehdistä on joka tapauksessa "Postimees" asettunut niihin nähden kielteiselle kannalle ja samaa voi tavallaan sanoa "Päevaleht'istäkin". Sen sijaan suhtautuu niihin täysin myönteisesti "Kaja" ja "Vaba Maa'kin". Pikemmin myönteiseksi kuin kielteiseksi on myöskin katsottava sosialistisen "Rahva Sõnan" julkaisema kirjoitus (19/10), missä m.m. sanotaan: "Itsessään ei kahden kamarin esiintyminen tee valtiösääntöä epädemokraattisemmaksi kuin yksikamarijärjestelmäkään ja päinvastoin: myöskin yksikamarijärjestelmällä, sellaisena kuin se meillä on olemassa, voidaan johtua pitkälle menevään itsevaltiuteen. Tältä näkökohdalta ei kysymystä niinmuodoin ole tarpeellista käsitellä. Kaikki riippuu siitä, kuinka ylähuone muodostetaan ja millaiseksi sen valtuudet tulevat." Tämä kirjoitus, joka kaikesta päättäen on Rei'n käsialaa, todistaa yhä uudelleen, että määrävällä sosialistisella taholla annetaan nykyiselle järjestelmälle kaikkea sitä tukea, minkä puoluedoktrinot suinkin vain sallivat.

Kuluneella viikolla Rakveressä esillä ollut juttu "Baltische Brüderschaft'in" jäseniä vastaan on jälleen johtanut huomion suuriin poliittisiin oikeusjuttuihin, jotka ovat niin kauan olleet valmisteilla, että mielenkiinto niihin on jo ehtinyt laueta. Onko tämä tapahtunut määrätystä tarkoituksesta, kuten kuulee sanottavan, vai onko tähän syynä "teknilliset vaikeudet", sitä on syrjäisen vaikea mitään päätellä.

"Baltische Brüderschaft" on oikeudellisessa käsit-

telyssä todettu salaseuraksi, jolla on ollut poliittisia tarkoituseriä. Siinä on ollut "sisärengas" ja "ulkorengas" ja lisäksi vielä mystilliset "X-jäsenet", joiden viimeainittujen suhteen tutkimuksissakaan ei ole saatu täyttä selvyyttä. Sama on asiantaita seuran sääntöjen suhteen, joita jäsenet eivät ole saaneet haltuunsa vaan ainoastaan lukeakseen. Erään konfiskoidun asiakirjan mukaan on seuran tarkoituksena ollut "herättää uskoa sellaiseen, mitä jo on pidetty menetettynä." Mitä tällä "menetetulla" ymmärretään, siihen ei tutkimuksissa myöskään ole saatu täyttä selvitystä. Joka tapauksessa oikeus katsoi seuran toiminnan olleen valtakunnan vastaista ja tuomitsi kaikki 27 syytettyä yhtä lukuunottamatta vapausrangaistuksiin, jotka vaihtelevat 1 vuodesta 2 kuukauteen.

Aikoinaan paljon melua herättäneen sotalaivojen "Vambolan" ja "Lennukin" myyntijutun pitäisi ilmoitusten mukaan tulla oikeudelliseen käsittelyyn vielä kuluvan syksyn aikana. Sen sijaan siirtyy rintamamiesten juttu ensi vuoteen, viimeisten tietojen mukaan helmikuulle. Oikeudenkäynti näitä vastaan jaetaan kahteen jaksoon. Toinen syytöskirjelmä tulee kohdistumaan liikkeen johtoon, jonka jäsenistä 11 henkilöä on edelleen pidätettyä, toinen taas sen toimiviin jäseniin.

P. J. Rymy

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeri Flynninen

12/11. 1957.

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 793.

Talinnassa, 12 p.marrask.1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖN
41 / 221 Sal. D. 34.
14/11.34
5 C12

Ulkoasiainministeriölle,

Saan kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan Lähetystön raportin no.
30, mikä käsittelee

Viron-Neuvostoliiton kauppasopimuksen
lisäsopimusta.

Ministeri:

P. S. Kinnunen

T a l l i n n a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 30.

Tallinna ssa 12 p:nä marras kuuta 19 34.

4/ 221 Sal. S. 39.

14/11.34

5 Cm

Asia: Viron-Neuvostoliiton kauppasopi-
muksen lisäsopimus.

Viron ja Neuvostoliiton kesken on, kuten Suomenkin lehdet ovat kertoneet, äskettäin solmittu uusi taloudellinen sopimus lisäsopimuksena aikaisempaan kauppasopimukseen. Sopimuksen allekirjoitti lokakuun 31 p:nä Viron puolesta talousministeri Selter, joka oli matkustanut erikoisen kaupallisen valtuuskunnan johtajana Moskovaan, ja Neuvostoliiton puolesta ulkomaankaupan kansankomissaari Rosenholz.

Uusi sopimus siihen liittyvine asiakirjoineen on huomattavalta osaltaan salainen. Julkisuuteen on siitä katsottu voitavan ilmoittaa vain seuraavaa.

Sopimuspuolet sitoutuvat saattamaan keskinäisen tavaravaihtonsa tasapainoon ostaen toinen toiseltaan määrättyjä tavaralajeja vuosittain 2,7 milj. R. kromun arvosta. (V.1933 oli Viron vienti Neuvostoliittoon 855,000 kr., tuonti 1.760.000 kr.) Tasapainon saavuttamiseksi voi toinen sopimuspuoli, ellei toinen täytä sitoumustaan, vähentää ostojaan tai siirtää niiden suorituksen seuraavaan vuoteen. Viron vienti Neuvostoliittoon tulee etupäässä käsittämään maataloustuotteita: sianlihaa, maitotuotteita, eläviä sikoja ja lemmiä. Neuvostoliitosta tapahtuva tuonti tulee käsittämään: erilaisia teollisuustuotteita, kuten koneita, varsinkin maanviljelyskoneita, öljyjä, suolaa ja raakapuuta.

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
Tavallinen.

Yksityisesti olen lisäksi saanut kuulla, että molemmipuolin kiinnitetään melkoisia toiveita tämän lisäsopimuksen ohella allekirjoitettuun erikoissopimukseen. Tässä edellytetään, että Viro ostaa niillä tuloilla, mitä se tulee saamaan Neuvostoliiton sen kautta suunnasta transitoliikenteestä ja rahtauksista virolaisilla aluksilla, paloöljyä, Turkestanin puuvillaa ja raakapuuta virolaisen teollisuuden tarpeisiin. Viime mainitun suhteen on mainittu määräkin, 50 tuh. kuintiosyltä. Näiden tavarain ostoa varten tulee Neuvostoliitto myöntämään hyväksyttävää takuuta vastaan luottoa 9 kuukaudesta aina 1 vuoteen saakka.

Lisäsopimus erikoissopimukseen on solmittu 3 vuodeksi ja astuu voimaan tulevan vuoden alusta. Kummallakin sopimuspuolella on oikeus vaatia näiden sopimusten tarkistusta, mikä kuitenkin ei saa tapahtua ennen vuoden joulukuun 1 päivää.

Sopimusten valmistelu Viron taholla on ollut kokonaan talousministeriön käsissä. Väliministeriön taholla näyttää niihin suhtauduttavan arvostelevasti ja minulle on suoraan sanottu, että talousministeri on asiassa "tarpeettomasti hätköinyt" ja osoittanut "harrastavansa mainontaa." Sopimusten soveltamiseen käytäntöön arvellaan joka tapauksessa kohtaavan suuria vaikeuksia.

R. K. M. M. M.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetystön raportti n:o 31.

Ministeri Hynninen

21/11. 1934.

Suomen Lähetystö
Légation de Finlande

Tallinnassa, 21 p.marrask.1934.

Tallinna

N:o 812.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
42 / 221 Sal. D. 34.		
27/11.34	9	
5	C12	

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e ,

Sean kunnioittaen oheisena lähettää
Ministeriölle Tallinnan lähetystön raportin no.31,
mikä käsittelee

Sirkin pakoa Suomeen.

Ministeri:

B. J. Kinninen

T a l l i n n a S S A O L E V A L A H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 31.

Tallinna ssa 21 p:nä marraskuuta 19 34.

Y2 / 221 Sal. 8. 34.	
27/11 34	3
5	C12

Asia: Sirkin pako Suomeen.

Viime päivien yleisimpänä puheenaiheena on kautta Viron ollut rintamamiesliikkeen johtajan, asianajaja Sirkin onnistunut pako Tallinnan keskusvankilasta Suomeen. Sanomalehdet ovat saaneet siitä aiheen päivittäisiin sensatiivutisiin ja missä vain ihmiset ovat yhteen tulleet, on puhe kääntynyt tähän romaaninomaiseen tapahtumaan.

Salaperäisyys, mikä tapahtumaan aluksi liittyi, oli omiaan antamaan tilaa kaikenlaatuisille huhuille, toinen toistaan perättömämmälle. Niinpä m.m. tettiin kertoa, että pako oli järjestetty "ylhäältäpäin", koska muka syytösaines Sirkkiä vastaan on siksi mitätön, että tuomioistuin ei voisi tätä mihinkään rangaistukseen tuomita.

Hallituksen taholta, jolle Sirkin pako muodostui epäilemättä ikäväksi yllätykseksi, luvattiin julaista pakoa ja sen yhteydessä olevia seikkoja koskeva kommuniké, mutta tähän asti ei sitä vielä ole tapahtunut. Ainoastaan poliisipäällikkö Kuusekänd on antanut lehdille tiedotuksen, missä selostetaan pakoa keskusvankilasta ja esitetään otaksuvia paon järjestelystä edelleen Tallinnasta.

Siihen nähden, että Suomessa tunnetaan Sirkin pako ja siihen liittyvät yksityiskohdat ehkä paremmin kuin täällä,

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

rajoitun vain panemaan merkille kolme kohtaa, joista virallisella taholla tällä hetkellä näyttää olevan vakutettuja: 1) että pako oli hyvissä ajoin ja varsin huolellisesti valmisteltu, 2) että se tapahtui Suomesta saapuneella moottorialuksella ja 3) että paon estymisen varalta meritse oli varattu mahdollisuus suorittaa se lentoteitse. Epäilyttä osallisuudesta pakomatkan valmistuksiin tätä tietä ovatkin viranomaiset pidättäneet yksityislentäjän, paroni Ungern-Sternbergin ja hänen ohjaajansa, saksalaisen Braschen, jotka pakopäivänä saapuivat lentokoneella Tallimaan ja joilta muiden epäilystä herättävien seikkojen ohella tavattiin runsaanpuoleisesti Suomen rahaa.

Mitä pakoretkien poliittiseen merkitykseen tulee, arvostellaan sitä täällä, kuten voi arvatakin, eri tavoin. Toisten mielestä on Sirk pakenemisellaan ennen oikeudenkäyntiä osoittanut, että hänen asiansa oli heikko ja että hän ei olisi voinut välttää laillista tuomiota. Oman nahkansa pelastamisella ja toverinsa jättämisellä oman onnensa nojaan, mikä ilmiö viimeaikaisissa kansanliikkeissä muissakin maissa on ollut havaittavissa, hänen katsotaan menettäneen sen myötämielisyyden, jota henkilökohtaisesti häntä kohtaan edelleen tunnettiin. Toisten mielestä taas on syytä otaksua, että hänen pakonsa on omiaan rohkaisemaan hänen puoluetoveriensa monin paikoin jo masentuneita mieliä ja herättämään uusia toiveita, ehkäpä uutta toimintahaluakin. - "Ken elää, se näkee", mutta sanalla en voi olla lisäämättä, että viimeainittu olettaus on mielestäni todennäköisempi.

Sen jälkeen kun tiedot Sirkin saapumisesta Suomeen ovat vahvistuneet, on luonnollisesti tullut esiin kysymys siitä, tuleeko Suomi myöntämään hänelle asylioikeuden vai ei. Keskustellessani kenraali Laidonerin kanssa olin huomaavinani, että tätä kysymystä on jo täällä virallisellakin taholla harkittu. Hän näytti pitävän luonnollisena, että Suomen hallitus, jos luovutuspyyntö Sirkin suhteen sille esitettäisiin, menettelisi samoin kuin Viron hallitus aikoinaan Suomesta Viroon paenneen Eerolaisen

suhteen. Mitä taas tulee Sirkin mukana paenneeseen vanginvar-
tija Küttem'iin, oli asiamlaita kokonaan toinen. Tämä oli
tavallinen rikollinen, jonka jokainen valtio laidonerin käsi-
tyksen mukaan tulisi pyydettäessä ilman esteitä Virolle luo-
vuttamaan.

B. Kuttimäki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 12

ASIA:

Talinnassa olevan lähetysten raportti n:o 32.

Ministeri Hynninen

5/12. 1934

Suomen Lähetystö

Légation de Finlande

Tallinna

N:o 879.

Tallinnassa, jouluk.5 p. 1934.

43 / 222 Sal. D. 34.

11/12.34
Ulkoasiainministeriölle,

5 012

Saan kunnioittaen oheisena lähettää Ministeriölle Tallinnan lähetystön raportin No. 32, mikä käsittelee

Itämerenmaiden ulkoministerien
konferenssia Tallinnassa.

Ministeri:

P. S. Hymninen

RAPORTTI n:o 32.

Tallinna ssa 5 p:nä joulukuuta 1934.

Asia: Itämerenmaiden ulkoministerien
konferenssista Tallinnassa.

43 / 222 Sal. D. 34		
11/2.34	2	22
OLASTO		
5	C12	

Marraskuun 30 ja joulukuun 1-2 päivinä pidettiin täällä Viron, Latvian ja Liettuan ulkoministerien konferenssi. Liettuan valtuuskuntaan kuuluivat ulkoministeri Lozoraitis'in ohella ulkoministeriön poliittisen osaston päällikkö, ent. Riian-lähettiläs Urbschis, nyk. Riian-lähettiläs Vileischis ja Tallinnan-lähettiläs Dailide. Latvian valtuuskunnan muodostivat pää- ja ulkoministeri Ulmanis'en estettynä ollen ulkoministeriön kansliapäällikkö Munters, Itämerenmaiden osaston päällikkö Vigrabs ja protokollapäällikkö Liepins. Viron valtuuskuntaan kuuluivat ulkoministeri Seljamaan ohella ulkoministeriön kansliapäällikkö Laretei, poliittisen osaston päällikkö Möllerson, Kaunaksen-lähettiläs Leppik ja Riian-lähettiläs Menning.

Valtuuskuntien edustavan kokoonpanon ohella oli konferenssille muutoinkin tahdottu antaa huomiota herättävän tapahtuman leima. Tallinna oli liputettu, rautatieasema juhlassa, vastaanotot ja kutsut seurasivat toinen toistaan. Sanomalehdet näyttävät kussakin kolmesta maasta osoittaneen konferenssille erityistä huomiota. Useiden lehtien kirjeenvaihtajia oli, varsinkin Riiaista, saapunut Tallinnaan.

Konferenssin avajaistilaisuudessa pidetyissä ulkoministerien tervehdyspuheissa (Lähetystön lehtiselostus no. 32)

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

alleiviivattiin konferenssin suurta merkitystä Itämerenmaiden poliittiselle ja taloudelliselle yhteistyölle. "Tänään avautuu uusi lehti valtioittemme välisessä yhteistyössä", lausui Seljamaa, jatkaen, "että ainoastaan keskinäisen yhteistyön kautta voimme taata valtioittemme itsenäisyyden ja kansojemme vapauden ja rauhan." Lozoraitis lausui odottavansa, että konferenssin työ "tuotaisi arvokkaita tuloksia, paitsi kolmelle edustamallenne maalle, myös sille Europan osalle, missä elämme." Munters toivoi konferenssin "johtavan yhteiseen politikkaan ja kaikkien toimijamme sopusointuun, jolloin voimme olla varmat siitä, että tulemme voittamaan kaikki vaikeudet ja sen lisäksi myötävaikuttamaan kansainvälisten suhteiden kehitysprosessiin. Yhteistoiminnassa teidän kanssanne tulee valtioillemme vastaisuudessa olemaan taattu kunniasija maailmanpolitikassa."

Tulevatko nämä suuret toiveet toteutumaan ja missä määrin, se on tulevaisuuden asia. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin Liettuakin alkavan voittaa epärointinsa yhteistoimintaan nähden ja joka tapauksessa on Tallinnan konferenssi pantava merkille ensimmäisenä Itämerenmaiden ulkopolitiikan johtajien tapaamisena viime syyskuun 12 p:nä Genevessä allekirjoitetun ystävyys- ja yhteistoimintasopimuksen puitteissa.

Konferenssin päiväjärjestykseen, jonka aikanaan olen Ministeriölle toimittanut, kuului kaikkiaan 13 kysymystä, jotka jakautuivat 4 ryhmään: 1) yleinen politiikka, 2) taloudellista yhteistoimintaa koskevat kysymykset, 3) ystävyys- ja yhteistoimintasopimuksen 4 ja 5 artiklan sovelluttaminen ja 4) erinäiset kysymykset. Poliittisia kysymyksiä käsiteltiin yksinomaan konferenssin täysistunnoissa, joita pidettiin kaikkiaan 5, taloudellisia sitäpaitsi valmistavasti erityisessä taloudellisessa komissiossa.

Mitä eri kysymyksissä tehtyihin päätöksiin tulee - ne sisältyvät kaikki raportin ~~liitteeseen~~ liitteenä olevaan päätöspöytäkirjaan, jonka luottamuksellisesti olen saanut käytettäväkseni - on huomattavissa, että ne suurimmalta osaltaan ovat vain "välipäätöksiä", s.o. kysymysten ratkaisu on siirretty seuraavaan konferenssiin, mikä pidetään Kaunaksessa joko tulevan huhtikuun loppupuoliskolla tai toukokuun alkupuoliskolla. Useimpi-

en näiden kysymysten on nim. katsottu kaipaavan tarkempaa valmistelua ennen ratkaisua.

Huomattavimpana konferenssin ratkaisuna voinee pitää sen päätöslausemaa (Ordre du jour, pr. I,1,2), missä ilmoitetaan Itämeren maiden säilyttävän (entisen) suopean asenteensa n.s. itä-sopimukseen nähden. Tosiasiallisesti merkitsee tämä sitä, että Liettua, ainakin asiain nykyisessä vaiheessa, ei asetu niitä varauksia vastaan, joita Viro ja Latvia ovat esittäneet itäsopimuksen suhteen.

Konferenssissa on voitu myös sopia siitä, että

- 1) Itämerenmaiden diplomaatisille ja konsuliedustajille annetaan ohjeet keskinäisestä yhteistoiminnasta ulkomailla,
- 2) kansainvälisissä konferensseissa voi jonkun maan edustaja pyynnöstä edustaa myös toisten Itämerenmaiden hallituksia,
- 3) jonkun maan dipl. edustajan raportit asetetaan toisten Itämerenmaiden hallitusten käytettäväksi, ellei näillä ole omaa edustajaa kyseellisessä maassa. (Tämä tulee kysymykseen esim. Yhdysvalloissa, joissa Liettualla on lähettiläs, mutta ei Virolla eikä Latvialla,)
- 4) Itämerenmaiden ulkoministeriöiden johtavissa asemissa olevat virkamiehetkin voivat asiain sitä vaatiessa järjestää keskinäisiä konferensseja,
- 5) Itämerenmaiden etuja valvotaan yhteisesti Kansainliitossa ja sen eri elimissä,
- 6) asetetaan yhteinen komitea koulusopimusten tarkkailua ja kehittämistä varten.

- - - - -

Tallinnan konferenssin aikaansaannokset eivät missään suhteessa ole erityisemmän huomattavat. Sen suurin merkitys lie- neekin siinä, että sopimuksen edellyttämä yhteistyö on pantu alulle ja että sen kautta on voitu muulle maailmalle osoittaa Itämerenmaiden "entente'n" olemassaolo. Nimenomaan Liettualle saattaa tällä seikalla sen nykyisessä vaikeassa poliittisessä asemassa olla merkitystä.

Sikäli kun olen kuullut, ei konferenssin kestäessä eri valtuuskuntien välillä esiintynyt sanottavia erimielisyyksiä muussa

kuin kysymyksessä suhtautumisesta itäsopimukseen. Lozoraitis oli parhaansa mukaan yrittänyt selittää, että Viron ja Latvian varauksena Puolan ja Saksan liittymisestä sopimukseen ei ollut tarpeellinen, mutta lopuksi kuitenkin taipunut edellämainittuun päätöslauselmaan.

P. K. K.

R é s o l u t i o n s
de la première Conférence des Ministres
des Affaires Etrangères d'Estonie, de
Lettonie et de Lithuanie, qui a eu lieu à
Tallinn, du 30 novembre au 2 décembre 1934.

- - -

Ordre du jour, pt. I, 1, 2.

Après l'examen de la situation politique générale, la Conférence a été unanime à considérer que certains aspects et tendances de cette situation attirent l'attention spéciale des Gouvernements des trois Pays et qu'il y a lieu de poursuivre avec tenacité et d'une façon concertée, d'accord avec les autres Puissances, l'oeuvre de raffermissement de la paix ainsi que de renforcement de la sécurité dans la partie de l'Europe à laquelle ils appartiennent. Elle a décidé d'affirmer une fois de plus la fidélité de l'Entente des trois Etats Baltiques au Pacte de la Société des Nations et de prendre part d'une façon intensifiée aux travaux de tous les organismes de cette institution de paix internationale. Les trois Pays reconfirment leur attitude favorable envers le projet de Pacte oriental d'assistance mutuelle et ils conviennent de le considérer comme question d'importance commune sur laquelle ils se concerteront.

Dans le domaine de la politique baltique, la Conférence a décidé de poursuivre énergiquement la consolidation des liens établis entre les trois Pays par le Traité d'Entente et de Collaboration du 12 septembre 1934.

Ordre du jour, pt. II, 1.

Après avoir entendu le rapport de la Délégation d'Estonie sur les questions économiques, la Conférence décide de la faire étudier par les experts de leurs Pays respectifs et de remettre sa discussion à la prochaine Conférence des Ministres des Affaires Etrangères.

Ordre du jour, pt. II, 2.

La Conférence considère qu'il est nécessaire de commencer sans délai l'examen de la question de l'unification de la législation des trois Pays en matière des lettres de change, des chèques et du droit sur les faillites.

Ce travail sera confié à une commission juridique nommée à cet effet et composée des représentants de Ministères de la Justice des trois Pays qui présentera son rapport à la prochaine Conférence des Ministres de Affaires Etrangères d'Estonie, de Lettonie et de Lithuanie.

Ordre du jour, pt. II, 3.

La Conférence décide de convoquer au plus tard pour le 15 février 1935 une Commission des experts des trois Pays en vue d'examiner la question de l'adoption de la Nomenclature douanière unifiée (publiée par la Société des Nations sub No C.921. M.486 1931 II.B) dans les trois Pays.

Ordre du jour, pt. III, 1.

En exécutions des dispositions de l'Article 4 du Traité d'Entente et de Collaboration entre l'Estonie, la Lettonie et la Lithuanie, le Gouvernement Estonien s'est chargé, sur le désir exprimé par la Conférence, de préparer un projet de Convention et de la soumettre par la voie diplomatique aux deux autres Gouvernements.

Ce projet figurera à l'ordre du jour de la prochaine Conférence.

Ordre du jour, pt. I, 3 et III, 2.

La Conférence décide qu'en exécution des dispositions de l'Article 5 du Traité d'Entente et de Collaboration entre l'Estonie, la Lettonie et la Lithuanie, les trois Gouvernements conviennent:

- 1) de donner à leurs représentants diplomatiques et consulaires à l'étranger les instructions ci-annexées.
- 2) Dans le cas où un seul des trois Pays serait représenté par un délégué dans une conférence internationale, ce-

lui-ci représentera, sur leur demande, l'un ou les deux Gouvernements absents.

Dans le cas où deux des trois Pays seraient représentés par leurs délégués dans une conférence internationale, l'un de ces délégués représentera, sur sa demande, le Gouvernement absent.

Les Gouvernements représentés à une conférence internationale par le même délégué s'entendront préalablement sur les instructions à donner à ce délégué.

3) Le délégué de l'un des Gouvernements qui représente également dans une conférence internationale l'un ou les deux autres Gouvernements, leur transmettra ~~et~~ également ses rapports et les matériaux de cette conférence.

En outre ils conviennent que les rapports politiques de leurs représentants diplomatiques résidant dans un Etat où l'un ou les deux autres Pays ne sont pas représentés, seront communiqués par l'intermédiaire du Ministère des Affaires Etrangères à l'autre ou aux deux autres Pays.

En vue d'entretenir un contact approprié entre les Ministres des Affaires Etrangères des trois Pays, la Conférence a reconnu l'utilité des réunions, le cas échéant, des fonctionnaires dirigeants des Ministères des Affaires Etrangères au cours desquelles seraient discutées toutes les questions politiques qui pourraient se poser.

Ordre du jour, pt.III:3.

Ayant reconnu que l'activité des trois Pays dans la Société des Nations est une question de politique d'importance commune au sens de l'Article 1-er du Traité d'Entente et de Collaboration entre l'Estonie, la Lettonie et la Lithuanie, la Conférence décide que les trois Gouvernements conviendront:

1) d'assurer la représentation des trois Pays par l'un d'entre eux dans tous les organismes à représentation limitée de la Société des Nations, cette représentation s'effectuant suivant le principe du roulement. Ils ne participeront aux élections futures auxdits organisme qu'après s'être concertés;

2) de porter cette décision à la connaissance du Secrétaire Général de la Société des Nations, en attirant son attention sur la situation où se trouvent actuellement les trois Pays quant à leur

représentation dans les organismes de la Société des Nations, laquelle ne correspond pas à leur importance internationale et au nombre des unités contribuées par eux.

Ordre du jour, pt. IV, 1.

La Conférence estime désirable la conclusion d'un accord commun concernant les facilités de déplacement des ressortissants des trois Pays.

Ordre du jour, pt. IV, 2.

1) A l'égard des ressortissants de l'Estonie d'origine lettone ou lithuanienne, des ressortissants de la Lettonie d'origine estonienne ou lithuanienne et des ressortissants de la Lithuanie d'origine estonienne ou lettone, leurs organisations et leurs langues, les autorités du Pays de leur domicile garderont une attitude bienveillante dans les limites des lois et dispositions en vigueur, étant entendu que ces lois et dispositions seront concertées dans les trois Pays sur la base de la réciprocité.

2) Chacun des Gouvernements veillera à la réalisation des dispositions des conventions scolaires. Tout différend pouvant surgir sous ce rapport sera réglé le plus vite possible et dans un esprit bienveillant entre les autorités centrales compétentes de Pays respectifs.

3) Dans le but d'établir dans la situation des ressortissants des trois Pays une parfaite uniformité et réciprocité, les trois Gouvernements conviennent d'instituer un Comité d'études paritaire qui aura pour tâche de coordonner et de codifier les dispositions des conventions scolaires et autres concernant ces ressortissants et d'élaborer une convention collective sur ces questions.

- - -

La Conférence décide de prier le Gouvernement de Lithuanie de convoquer la seconde Conférence des Ministres des Affaires Etrangères d'Estonie, de Lettonie et de Lithuanie à Kaunas dans la seconde moitié du mois d'avril ou la première moitié du mois de mai de 1935.

La troisième Conférence des Ministres des Affaires Etran-

gères d'Estonie, de Lettonie et de Lithuanie sera convoquée à Riga par le Gouvernement de Lettonie.

Après cette troisième Conférence, les Conférences des Ministres des Affaires Etrangères d'Estonie, de Lettonie et de Lithuanie seront convoquées à tour de rôle par chacun des trois Gouvernements d'après le roulement suivant: Estonie-Lettonie-Lithuanie.

T a l l i n n, le 2 décembre 1934.

Jul. Seljamaa.

W. Munters.

Lozoraitis.